

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

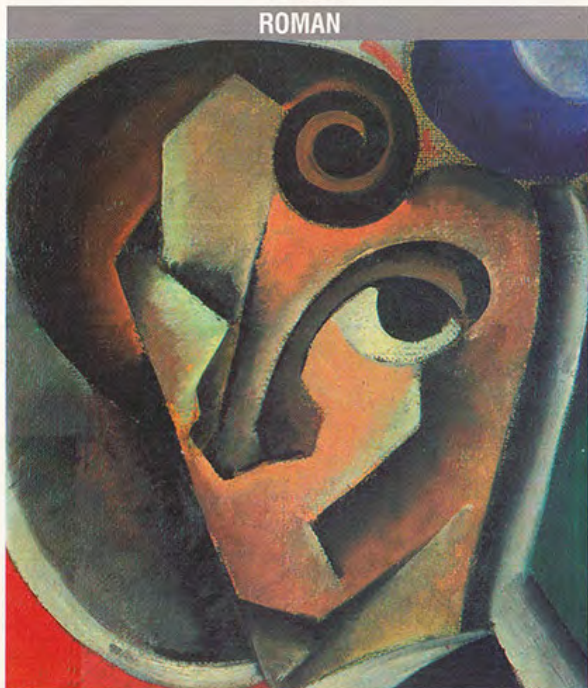
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANTONIO TABUCCHI

TRISTANO ÖLÜRKEN

ROMAN

İTALYANCA ASLINDAN ÇEVİREN
Ücretsiz PDF [Kitap Arşivi https://rantey.org](https://rantey.org)

SEMIN SAYIT

Antonio Tabucchi
TRISTANO
ÖLÜRKEN

Can Yayınları: 1571
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 640

Tristano muore, Antonio Tabucchi

© Stelious Skopelitis

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2004

Bu kitabın yayın hakları Antonella Antonelli Agenzia Letteraria aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Ekim 2006

Yayına Hazırlayan: Yücel Yıldırım

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi

Kapak Düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gelengül Çakır

Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset

İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 975-07-0601-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayin@can-yayinlari.com - <https://rantey.org>

Antonio Tabucchi
TRISTANO
ÖLÜRKEN

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
SEMİN SAYIT

**ANTONIO TABUCCHI'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

DAMASCENO MONTEIRO'NUN KAYIP BAŞI / *roman*
GİTTİKÇE GEÇ OLMAKTA / *roman*
HİNT GECE MÜZİĞİ / *roman*
ÖNEMİ OLMAYAN KÜÇÜK YANLIŞ ANLAMALAR / *öykü*
PEREIRA İDDİA EDİYOR / *roman*
UFUK ÇİZGİSİ / *roman*

Antonio Tabucchi, 1943'te İtalya'nın Pisa kentinde doğdu. Romanları, öyküleri, denemeleri ve oyunları ile Avrupa edebiyatının en seçkin yazarları arasında yer aldı. Fernando Pessoa'nın yapıtlarının İtalyanca basımlarının editörlüğünü de üstlendi. Kitapları, aralarında çeşitli Avrupa dilleri, İngilizce, İspanyolca, Japonca, Çince (Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan), İbranice, Arapça (Suriye ve Lübnan), Kurdu, Hintçe, Urduca ve Farsça'nın da bulunduğu kırktan fazla dile çevrildi. Bazı romanları Roberto Faenza, Alain Courneau, Alain Taner, Fernando Topes gibi ünlü yönetmenlerce beyazperdeye, Giorgio Strehler ve Didier Bezace gibi tanınmış yönetmenlerce sahneye uyarlandı. Tabucchi, İtalya'da "Pen Kulübü", "Campiello" ve "Viareggio-Rèpaci", Fransa'da "Prix Médicis Etranger", "Prix Européen de la Littérature" ve "Prix Méditerranée", Yunanistan'da "Aristeion", Almanya'da Leibniz Akademisi'nce verilen "Nossack", Avusturya'da "Europaeischer Staatspreis", İspanya'da "Hidalgo" ve Asturias Prensi'nce verilen basın özgürlük ödülü "Francisco Cerecedo" gibi saygın ödüllere değer görüldü. Siena Üniversitesi'nde ve New York'taki Bard College, Paris'teki Ecole de Hautes Etudes ve Collège de France gibi seçkin üniversitelerde ders verdi. Avrupa'nın önde gelen gazeteleri ve kültür dergilerine yazılar yazdı ve yazmayı sürdürüyor. Uluslararası Yazarlar Parlamentosu'nun kurucuları arasında ve üyesi.

Semin Sayıt, 1935'te İstanbul'da doğdu. 1962'den beri İtalya'da yaşıyor. Uzun süre Roma'daki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nde (FAO) çalıştı. 1995'ten bu yana İtalyanca ve İngilizce'den çeviriler yapıyor. İtalyan edebiyatının Türkiye'de tanınmasına katkıları nedeniyle, 2003 yılında İtalyan Cumhurbaşkanı tarafından 'Commendatore' unvanına layık görüldü ve İtalyan Dayanışma Yıldızı nişanı aldı. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Italo Calvino, Primo Levi, Leonardo Sciascia, Antonio Tabucchi, Ferdinando Camon, Claudio Piersanti, Alessandro Baricco, Dacia Maraini, Susanna Tamaro, Cristina Comencini ve Genevieve Vaughau'dan çeviriler yaptı. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Tanığa kim tanıklık edecek?

Paul Celan

Ölüleri yalanlamak zordur.

Ferruccio

...Rosamunda Rosamunda, bu ne olağanüstü güzel gece, sanki duyarlı bir peri hazırlamış, bin ışık bin ses bin sevinç dolu yürek, hepsi neşe içinde, oh ne mutluluk, Rosamunda ve eğer sen bana bakarsan, ah Rosamunda, artık dayanamam...¹ Beğendin mi?.. Bir zamanlar Rosamunda, Tristano'ya bakar ve baktıkça daha çok severdi onu... Rosamunda, sen bana bakarsan artık dayanamam... Bütün aşkım senin için Rosamunda, Rosamunda, sana baktıkça bakacağım geliyor ve seni daha çok seviyorum Rosa-mu-u-u-u-unda... Sevinçle dolup taşan mutlu yüreklerle o zamanlar çok rastlanırdı, dağlar çok soğuk olurdu, dondurucu bir soğuk, hem içerde hem dışarda, sonra anlatırım sana, hele otur şöyle rahatça, nasıl olsa biraz zaman ister ama korkma çok uzun sürmeyecek, bilemedin bir ay, görürsün bak, ağustos bitmeden çeker giderim; nasıl geçti yolculuğun?.. Daha önce gelirsin diye bekliyordum, bu tepelerin arasında yolunu bulmak kolay değildir, yolu sana iyice anlatmasını Frau'ya² tembih etmiştim ama eminim, aklını karıştırmak için elinden geleni yapmıştır, hani İtalyanca bilmediğinden değil, benden iyi konuşur, bütün yaşamı burada geçti ama bir şeyi yapmak istemedi mi hemen işi Almanca'ya döker, sırf inat olsun diye. Sana Dafne'nin dairesini versin, benim öyle dediğimi söyle.

¹ 2. Dünya Savaşı sonrasında çok popüler olan bu şarkı o dönem için, İtalya'nın özgürlüğe kavuşması ile özdeşleşmiş gibiydi. (Ç.N.)

² Almanca "bayan". (Ç.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

...Biliyor musun, sonuçta insanın anımsamadıkları anımsadıklarından daha önemli... Frau kapıdan başını uzattı, bir zamanlar bir kadınla birlikte yüzmüş olduğun akıntıdan eser yok, dedi ve kapıyı kapattı. Bilmem bu bir pazar günü şiiri mi yoksa bir yargı mı... İş olduğu zaman Frau hep bilgiçlik taslar. Ama ne işi olabilir, bu evde artık yapacak iş kalmadı ki, üstelik bugün pazar da değil, öyle ya... Fillerinki gibi bir bellek ister ama biz insanların öyle bir belleği yoktur, kim bilir, belki bir gün elektronik bir şey icat ederler, üstünde tüm yaşamımızın kayıtlı olduğu tırnak kadar küçük bir fişi beynimize yerleştirirler.. Fil dedim de, bütün hayvanlar içinde, ölüm törenlerine hayran olduğum tek hayvan fildir: Çok garip bir biçimde ölürler, bilir misin? Bir fil, saatinin gelip çattığını hissettiği an sürüden ayrılır ama tek başına değil, kendine bir arkadaş seçer ve birlikte yola düşerler. Savanalarda koşarcasına yürümeye başlarlar, artık ne kadar hızlı gittikleri ölmek üzere olanın acelesine bağlıdır.. giderler giderler, belki kilometrelerce yol alırlar ve en sonunda can çekişen fil ölmek istediği yeri bulur, bir-iki kez dönüp yere bir çember çizer, artık saatinin geldiğini bilir, ölüm kendi içindedir ama onu bir mekâna yerleştirmek ister gibidir, tıpkı bir buluşmaymış, ölümle kendi dışında yüz yüze gelmek istermiş, günaydın bayan ölüm, işte geldim dermiş gibi... Doğal olarak, çizdiği gerçek bir çember değildir ama, deyim yerindeyse, sanki ölümün haritasını çizer.. ve o çemberin içine yalnız kendisi girebilir çünkü ölüm özel, çok özel bir olaydır ve can çekişenden başka kimse o çembere giremez... işte o zaman arkadaşını bırakır, sağ olasin, hoşçakal der ve öteki de sürüye döner... Gençliğimde Pascal'ı okumuştum, o zamanlar çok hoşuma giderdi, özellikle Jansenizm¹ yandaşlığı, öylesine ya ak ya kara, öylesine belirgindi ki; tabii, o zamanlar zaten

¹ İrade özgürlüğünü kabul etmeyen ve İsa'nın ölümüyle insanlığın ancak bir bölümünün kurtulabileceğini savunan bir dinsel doktrin. (C.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

her şey ya ak ya karaydı, dağlarda kesin seçimler yapmak gerekirdi, ya o yana ya bu yana, daha sonra yaşam bizlere alacakaranlığı, ışık-gölge oyunlarını öğretti... Ama Pascal'ın o tanımlamasını her zaman çok sevdim, merkezi her yerde olan ama çevresi hiçbir yerde olmayan bir küre bana filleri düşündürür... Bu da bir bakıma, seni neden buraya çağırdığımla ilgilidir... Dediğim gibi, biraz sabırlı olman gerekir çünkü benim saatim henüz gelmedi ama benimle bir yürüyüşe çıkmak, ölmek üzere olan birine yoldaşlık etmek için hemen koşup geldin... Çemberimin nerede olduğunu yalnız ben biliyorum, o ânın ne zaman geleceğini de; aslında, bizi seçen zamandır ama bu seçimi kabul etmemiz gerektiği de doğrudur; karar veren odur, ancak sonuçta senin de vermen gerekir, sanki teslim olduğun şey kendi seçiminmiş gibi... Şimdilik birlikte koşar adım yürüyelim, aslında geri gittiğimiz halde ilerlermiş gibi, çünkü ben bir filim ve seni geri gitmek için çağırdım, ilerdeki çemberime ulaşmak için geri gitmeliyim. Sen yalnız dinle ve yaz, birbirimizden ayrılacağımız an geldiği zaman ben söylerim sana..

Bir şey itiraf etmeliyim... seni buraya çağırdıktan sonra pişman oldum. Neden bilmiyorum, belki yazıya inanmadığım içindir, yazı her şeyi saptırır, siz yazarlar hepiniz birer kalpazansınız. Ya da belki insanın yaşamını mezara kadar götürmesi gerekir. Doğal olarak, gerçek yaşamı, insanın kendi içinde yaşadığını kastediyorum. Başkalarına bırakmak için, dışta yaşanan zaten apaçık ortada, bu zorlama yaşam yeterli. Oysa ben yazmak, yani... konuşmak istiyorum... araya birini sokarak yazmak istiyorum, yazan sensin ama aynı zamanda benim. Ne garip, değil mi?

...En baştan başlamak istiyorum, diyelim ki bir başlangıç vardı, çünkü... bir yaşamın öyküsü nereden başlar, yani bunu nasıl seçersin? Evet, bir olaydan başlarsın, doğru ve ben de bir olay, özellikle, senin yazmak için bu-
raya kadar geldiğin yaşamımla ilgili bir olay seçmeliyim. Onun için bir olay seçeceğim. Ama bir olay, bir olayla mı başlar? Kusuruma bakma, aklım karmakarışık, ne demek istediğimi anlatamıyorum... Yani, insan bir şey yapar ve o şey yaşamının akışını değiştirir ama gerçekleştirilen o eylem bir mucize gibi ortaya çıkmaz ki, zaten içindedir ve kim bilir nasıl başlamıştır.. Belki bir çocukluk anısı, rastlantı olarak görülen bir yüz, çok eskiden gördüğün ve unuttuğunu sandığın bir düş ve işte günün birinde olay ortaya çıkar ama kökeni?.. Haydi bul bulabilirsen... Tristano o gün Plaka'da Schubert'ten söz ediyordu, kıştı, hayal şehir görüntüsündeki alanda ellerinde birer tas tutan insanlar kuyruğa girmiş Koinè çorbasını bekliyorlardı. Bunun ne olduğunu biliyor musun? O zamanlar baştaki hükümet bozuntusunun, açlıktan ölmesinler diye Yunan halkına dağıttığı, içinde patates ve lahana parçaları yüzen berbat bir sıcak su... Antheos buna çeşitleme derdi ama Tristano onu Antheos değil Marios diye çağırırdı çünkü Torino'nun varoşlarında oturan bir arkadaşını andırırdı, tıpkı benzediği bu dostu '39 yılında bir kız arkadaşıyla beraber bir buğday ambarında saklanmıştı, olağanüstü bir kadın olan arkadaşı ona rest çekmiş ve gerçek Direniş Hareketi daha başlamadan kendisi direnişe geçmişti ama senin romanın bunu bilmez... Bazen, bildiğini sandığın şeyleri düşündüğümde içimden gülmek geliyor ama bunun dışında kitabın hoşuma gitti, gerçekten; o kahramanlık döneminin, üstelik geçirdiğimiz tek kahramanlık döneminin en güzel tanıklığıydı... Hani laf olsun diye tanıklık diyorum çünkü sen orada olamazdın ama olmuş sayılırsın, bir iklimin, bir seçimin, bir ahlak ilkesinin tanığı olarak. Yine de işin içi-

ne olayları da kattın, 8 Eylül'ü, İtalya'nın yazgısının hakemiymiş gibi kibirli bir küstahlıkla ortaya çıkan Salò Cumhuriyeti'ni ve bugün belki biraz fazla atak sayılacak bir sav olan iç savaş tanımlamasını yadsımayı... sen benden iyi bilirsin ki o günlerde dosta düşmana ateş edilirdi ama bu ancak bir noktaya kadar önemli sayılabilir, romanında asıl hoşuma giden şey, kahramanlık, sadakat, vefasızlık, beğeni ve duyguların özü hakkındaki güçlü araştırmadır... Eğer daha az sabırlı olsaydın, seni böyle kabaca karşılamamdan alınıp her şeyin canı cehenneme diye çeker gider, yüklendiğin bu sorumluluğu, benim yerime yazacağın bu kitabı yüzüstü bırakır ve layık olduğum biçimde davranırdın bana... Oysa, yerinden bir milim bile kımıldamadın, garip bir adamsın sen yazar, bilmem korkak mısın yoksa benden daha mı yürekliisin ve o yüzden bana katlanıyorsun... Kulağıma bir sinek vızıltısı geliyor, sen de duyuyor musun? Bu odada bir vızıltı, korkunç bir vızıltı var, acaba bu kürelerin müziği mi? Yok, evren böyle vızıldamaz, bu nahoş cızırtıyı ancak yazarların kâğıdı tırmalayan kalemleri çıkarır ama senin kâğıdı tırmaladığın falan yok, sen tıpkı sirklerdeki hayvan eğiticileri gibisin... sözünü ettiğim kürelerin müziği yüce bir müziktir, onu ancak benim Toskana yöremin ressamlarının düşlediği melekler çalar, belli bir notası yoktur çünkü hep değişir, çeşitlemeler yapar... O gün başlarının üstünde gözdağı veren kıyamet bulutları toplanmışken Plaka kahvesinde Tristano da, karşısında oturan zayıf ve çelimsiz Yunanlı askere, çeşitlemeler yanıtını vermişti... Çeşitlemeler, demişti. Şimdilik çeşitlemeler sunmaktan ileri gitmiyorum, bakın müzik zaten çalındı, biz zavallı insanlara, çeşitlemeler sunmaktan başka iş kalmadı; örneğin, Schubert'in piyano için bestelediği 142 sayılı *impromptu*'sünü düşünün, anımsadınız mı? Bence, tıpkı bir kuşatmada olduğu gibi, insanın içine dokunup hüznülendiren bir havası vardır, bu kuşatmanızı, ülkemin uğradığı bu kuşatmayı akla getirir, o müzikte saplantı gibi insanı

tedirgin eden bir şey vardır, belki o tema Schubert'in kafasından da çıkmıyordu, galiba ona eşlik eden *Rosamunda* adlı parçada da aynı tema işlenir. İşte o zaman Tristano, sanki tanrılar da işgal kuvvetlerinin çizimleri altında eziliyorlarmış gibi, eliyle Parthenon'a doğru bir işaret yaptı... ve tam o anda meydanın bir ucunda gidonundan tuttuğu bisikletiyle gelen bir genç görüldü; bu, yere kadar uzanan bir asker kaputu giymiş, boynunda alüminyum yemek tası asılı cılız, neredeyse çocuk sayılacak bir gençti. Kuyruğa girmiş insanları gözaltında tutan Almanları gördü ve ıslıkla bir şarkıya başladı: Bu, ağır ve kaygılı bir nakaratı olan, dağlara çıkmış Direnişçilerin şarkısıydı ama çocuğun ıslığı onu sanki neşeli bir marşa dönüştürüyordu... Silahını doğrultan bir Alman ona yöneldi ama çocuk durmadı, bir oyun oynar gibi, yüzünde alaycı bir ifadeyle korkusuzca yürüdü... herkes bakıyordu, ne olacağını biliyorlardı ama kimse kımıldamadı, kimse bir hareket yapmadı, hepsi büyülenmiş gibiydi. Silahın madeni sesi kaldırıma düşen bir taşı andırıyordu; asker ateş etti ve çocuk yere yığıldı, bisikleti de üstüne devrildi... o zaman yaşlı bir kadın kuyruktan çıktı, çılgınlığı Plaka'nın buz gibi sessizliğini yırttı, kadın beddua etti, Tristano bildi bu sözleri, bu sonsuz bir laneti öngören çok eski bir sövgüydü. Sütunlu girişteki Almanlar da duydu- lar ve sesin tonundan tanıdılar bu sözleri, asker nişan aldı ve bir daha ateş etti, kadının gövdesi kaldırıma yığıldı, can çekişirken kollarını sallayıp duran kara giysili bir simge. O zaman Tristano, Tanrısal bir armağan gibi, yok tıpkı bir emir subayı gibi, çünkü sırtında bir emir subayının filintasını taşıyordu, silahını Alman'ın göğsüne çevirdi ve herifi gebertti... birden büyü bozulmuş ve Tristano gibi beklenmedik bir sahne görevlisi, Yunan trajedilerindeki intikam tanrıçalarının ortaya çıkma ânının geldiğine karar vermişçesine, Plaka canlandı, her köşeden insanlar fırladı. Tristano içgüdüleriyle yaptığı bu hareketin sonuçlarını hiç hesaba katmadan böyle bir başkaldırıya

dönüşeceğini ummuyordu ama sanki çarklar kendiliklerinden dönmeye başlamış, yaşam ölümü ele geçirmişti ve her şey denetlenemeyecek bir hızla ilerliyordu; yaşam böyledir işte ve tarih geriye doğru gider, hiç düşündün mü bunu, yazar?..

...Frau seni Dafne'nin dairesine yerleştirmede çünkü duvarlardan başka bir şey kalmamıştı. Hiç dert edinme, yalnız, orasını istediğini söylediğin zaman ne dedi, merak ettim, her ne kadar yanıtını biliyorsam da. Sana benim çalışma odamı verdi, zaten kim olursa olsun, bütün konukları benim çalışma odama koyar. Bir kez bir bakan gelmişti, adamın önünde bana, çalışma odamı verip veremeyeceğini sormuştu da bakana refakat eden protokol görevlisi utancından yerlere geçmiş, sinirli sinirli, sayın bakan bu akşam Roma'ya dönecek, demişti... ama emnim çalışma odam senin hoşuna gitmiştir, gerçeği aramak için buraya kadar geldin, sanki onu bütün o küflü eşyalar ve darmadağınık tozlu kâğıtlar arasında bulacaktıysın gibi... haydi hayırlısı. Gerçeğe ne oldu biliyor musun? Koca bulamadan öldü.

Maddenin şeytanlığını kim bilebilir? Bilim adamları mı? Siz yazarlar mı? Nesnelerin mekanizmasını bilebilirsiniz ama sırlarını hiç kimse bilmez. Nesneler arasında haberimiz bile olmayan bir uyum, bambaşka bir mantık vardır.. Yerçekimi düşündüğümüz gibi işlemez, kimyasal bileşimler de bize okulda öğrettikleri gibi değildir, bir oksijen molekülü ile iki hidrojen molekülünün bir araya gelmesiyle su adını verdiğimiz sıvı oluşmaz... Evrenin yöntemini bilmek gerekir çünkü evrenin kendine göre bir yöntemi vardır ki laboratuvarların gözünden kaçır...

Newton'un iki terimli buluşu büyük şeydir ama matematiğin başka derinlikleri, başka gizemleri vardır. Felsefe mi paralıyorum? Kusura bakma, sen söyle bir şey, yok hayır, bırak ben felsefe paralayayım, izin verir misin? Siz aydınlar sınıfı hep yaparsınız o işi, bize tüm dünyayı açıklarsınız, herkes ister dünyayı anlatmayı... Bir gül bir güldür, dahası yok. Ama hiç de öyle değildir işte. Gül ağacıyla armut ağacının aynı gülgiller familyasından geldiğini biliyor musun? Biraz botanik çalış: Armut ağacı armut verir, gül ağacıysa gül, sence ikisi aynı şey mi?.. O zaman bırak felsefe yapayım... nasıl olsa pek fazla vaktim kalmadı gördüğün gibi... Bacağıma bakma n'olur, ört çarşafı üstüne... Odada bir sinek var, duyuyor musun? Aptal hayvan aynaya vurup duruyor, dışarı çıkmak istiyor ve aynayı pencere sanıyor. Bacağıma bakmamamı söyledim, ben göremesem de iğrenç bir durumda olduğumu biliyorum, üstüne yerleştirdikleri yastıklara akıp duruyor, ukala doktorlar kesilmesini söylediler ama ben, eğer kesmeye o kadar hevesliyseniz taşaklarınızı kesin, dedim, çürümüş bile olsa, bacağıma izninizle mezara kadar götüreceğim. Nasıl olsa geri kalan da çürüyecek, biliyorum, iğrenç bir durumda, kangren yedi bitirdi, ta kasığıma kadar çıktı, yakında her tarafımı kemirecek, insan olarak neyim kalmışsa, eğer daha önce mortoyu çekmezsem ama kemirecek fazla bir yerim kalmadı, boş bir çuval gibiyim ve bu da bana canımın istediği kadar felsefe paralamak hakkını veriyor: kupkuru, özsuyu çekilmiş, taş gibi birinin felsefesi... Dünya neye döndü, gördün mü? En azından bizimkisi? Bizim buraları, yani yaşadığımızımız yerler demek istiyorum... her şey semiz, yağ bağlamış, bak az önce dediğim gibi, bütün o çokbilmişlerin kat kat yağlarının altında dolaşan özsuları var... trigliceridler, kolesterol yığınları, oysa ben neredeyse bir maden gibiyim, görüyor musun?.. Taşlar bir şey söylemezler... ben bir ırmağın kıyısında uslu uslu oturmuş suya bakan ve konuşan bir taşım, sen akadur keyfince su abla, kim

bilir kendini ne sanırsın, bense şuracıkta kımıldamadan oturan bir çakılım, ben bir taşım, ben taş kardeşim... Frau sana iyi bir oda verdi mi? Frau öyledir, beni sever ama hep bir terslik yapar, insanı sinir eder, yaşlılığında çevresindekilerin damarına basmaktan başka yapacak işi kalmadı, o kadar çok sevmeseydi, benim de damarıma basardı herhalde, bana da yapıyordur terslikler kesin ama belki ben fark etmiyorum. Biliyor musun, biz beraber büyüdük, o kendini annem yerine koyar ama aslında yaşıtız; kadınlar öyledir, senin yaşında olsalar da annelik taslarlar. Dafne'nin dairesine bir yatak koydur.. Dafne varken... tüm yaşamı boyunca o kadar az kaldı ki orada, artık sadece iki tane boş oda var, eşyaları evin orasına burasına dağıttım, böylece daha az acı çekiyorum ama Frau için hepsi kutsal ve dokunulmazdır... Biliyor musun, Dafne'nin buraya katlanmasının nedeni biraz da Frau yüzündendir. Onu çok severdi... Bir kez bana, Frau sayesinde Almanlardan nefret etmeyi unuttum, demişti. Hiç suçlu olmadığına onu nasıl inandırabilirim, diye sormuştu bana... Biliyor musun, Frau insanlara gözüyle kıymet biçer, sanki tavukmuşlar gibi, birinin kanatları düşükse onu en kötü kümese koyar, onun için eğer utangaçsan sesini yükseltmeye, horozlanmaya bak, Frau böyle şeylere karşı çok duyarlıdır. O odada öğleye kadar kalmakta diren, bir yatakla bir komodin koyuversin yeter, evin bu yanından kentin kuleleri görünür, hepsi çok güzeldir, gördün mü? Havada yüzer gibidirler, sıcakta titreşimler kulelerin diplerini kesip yukarı çekerler sanki... bu antik kulelerin göğe erişmek ister gibi bir halleri vardır, gördün mü?... Panjurları ört biraz, becerebilirsen sineği de dışarı at, duyuyor musun? Boyuna aynaya vuruyor ahmak hayvan, aynadan bir çıkış yolu var sanıyor... Bu kentin kulelerini seyret, çevredeki tepelere, bırakıp gitmek üzere olduğum bu manzaraya benim için de bak. Evin bu yanından ağustosböcekleri de duyulur, arka taraftan duyulmaz ama burada bütün öğleden sonra ötüp dururlar,

ben bu konseri, çalpara ve zilden oluşan bu fakir müziğini severim... Çekip gitmek için, ağustosböceklerini dinlemek için buraya, doğduğum yere döndüm. Çocukluğumda yaz günleri beni öğle uykusuna yatırırldı ama ben uyumaz, ağustosböceklerini dinler ve dünyayı anlatan kitaplar okurdum, sanki dünya kitaplardan anlaşılırmış gibi... Düşler... Neden başka birini değil de seni çağırdım acaba? Çünkü kitabın hoşuma gitti, zaten bir başka romandan kendime bir ipucu bulmuştum, sen benden daha iyi bilirsin ama olayların öyle üstüne üstüne gidiyordu, öylesine gerçekçiydi ki neredeyse yapay hissini veriyordu ama sesimi banda alman için çağırmadım seni, geride sesimin kalmasını istemiyorum, yoksa çok kolaylaşır iş, o zaman nerde kalır senin yazarlığın? Becerebilirsen yaz, yazılı sözlerde kalmayı arzuluyorum, hemen yazamazsan en azından her şeyi kafana kaydet, aklında tut, sonra kendi sözcükleriyle yazarsın, bunu yapabileceğini sanıyorum, birisi sana bir şey anlatır ama sen onu yazdığın zaman bambaşka bir kılığa bürünür... Frau'ya söyle, gelsin bana bir morfin iğnesi yapsın, sonra yine bir kere uğrasın, öbür iğnenin etkisi kalmamıştır, yoksa istemediğim halde acıdan inlemeye başlıyorum ve bunalıma giriyorum... Sana hiç Vanda'dan söz ettim mi? Sanmıyorum...

...Bir köpek gördüler ama o başka bir gündü, kim bilir ne zamandı ama herhalde epey ileri bir yaştaydı. Adı Vanda'ydı, W ile değil V ile yazılırdı, onun gibi pis bir sokak köpeğine o bile fazlaydı zaten. Köpek değildi adını söyleyen, zaten söyleyemezdi de çünkü soluğu çıkmıyordu ama onu uzaktan görüp tanıyan Rosamunda'nın aklında kalmıştı. Bak hele, bir köpek, adı Vanda, hatırladın mı? Tünelden geçerken neredeyse eziyordu hayvanı, karanlıktı ve tam virajı dönüyorlardı. Bir kamyon arkadan bindirmesin diye dışarıda, yolun kenarındaki düzlükte

beklediler, olur böyle şeyler bazen. Vanda başı önünde, dili asfaltı süpürerek ağır aksak topallayarak geldi ama hep sağdan, beyaz çizginin öte yanından yürüyordu. Pör-sük memeleri sarkmıştı, belki de eniklerini emziriyordu ama olamazdı çünkü dişlerine ve dudaklarına bakılınca en azından yirmi yaşında, hatta daha bile fazla görünüyordu, insanlar için genç sayılır ama kancıklar için bu yaşa gelmek iyice çökmüş olmak demektir. Kimdi bilemiyorum ama içlerinden biri insanlık olsun diye yaptığını söyledi: Vanda iyi köpektir, iyi bir kancıktır, tüm yaşamını boynuna kadar yere gömülü geçirmiştir. Kaldırıp arabanın arkasına attılar, ayakları yürümekten soyulmuş, kan içinde kalmıştı. Onları bulmak için binlerce kilometre yaptığını anladılar ama bunu söylemediler, bazı şeyler söylenmez. Bir cisim, beden olabilmek için zaman katlarını delerek büyük bir sabırla çekirdeğinin çevresine gerekli ıvır zıvırı toplar ve en sonunda canlı bir varlık olup ortaya çıkar, artık belki ölmek üzere olsa bile... tıpkı Vanda gibi daha işin başındayken kazıklanmıştır çünkü yolun başında olduğunu sanır ama sonuna gelmiştir bile. Öyleyse, ne için ulu Tanrım, diye sordu. Bu anlamsız bir soruydu çünkü yanıtı yoktu... öğle saatiydi, çok sıcaktı, ışık göz kamaştırıyordu ve üstelik bir Akdeniz ışığıydı. Böyle zamanlar çok sıcak olur, ışık göz kamaştırır, Akdeniz de bilindiği gibi zorunludur. Öyle iyi bilinen bir şeydir ki ister inanın ister inanmayın, keyfiniz bilir. Eğer inanmayı seçerseniz, arabayı yavaş sürüyordu, kayalık kıyılar kızıla kesmiş, denizse koyu mavi bir çizgi olmuştu. Vanda uyur gibiydi ama uyumuyordu çünkü bir gözü açık ötekisi kapalıydı ve açık gözünü arka kapının tepelime izmaritlerle dolu kül tablasına dikmişti, sanki zavallı bir elif harfıymış ve o izmarit evreninde dininin karanlık gizemlerini, dünyaya gelmesine neden olan hasta tanrıyı bulmasına izin verilmiş gibi. O ise, gözünün ucuyla bakarak korkuyla açılmış gözbebeğindeki soruyu sezdi ve karanlık bir viraj seni Baba, çiğnenmiş izmarit-

leri Oğul ve artık eskisi gibi olmayan zamanı da Kutsal Ruh yapar, bağımlı olduğun Üçlü budur işte sevgili Vanda, buna katlanıp boyun eğ, yapacak başka şey yok, diye mırıldandı. Rosamunda ufukta dans eden sıcak dalgalarının titreşimleriyle konuşur gibi, hiç çocuğu olsun istemedi, diye mırıldandı, yıllar boyunca spermelerini sokağa atar gibi kasığında taşıdı ve şimdi Vanda'cığım doğdu ama artık geç, çok geç. Öteki, yarın ölecek, dedi, ama bir gün için alıkoyabilir, oğlun gibi kucağında sallar, istersen emzirebilirsin bile, hiç yoktan iyidir; sen yalan söylediğin için spermelerimi sokağa attım, böylece ben de yalan söyledim... Zimmer di Taddeo'da ne garip bir gece. Pencerenin çerçevesi içinden bir düşte gibi sessiz, ıııklı iki vapur süzölerek geçiyor. Çok sonra, artık çerçevenin dışına çıktıklarında, bir esinti, kulaklara erişemeyen ama onlara bir vals gibi gelen birkaç nota getirdi. Belki güvertede dans ediyorlardı. Olabilir çünkü, özellikle turistik vapur gezilerinde hep dans edilir, hatta Ermiş Fruttato' dan Ermiş Zaccarino Körfezi'ne kadar sadece pazar günleri yapılan yoksul gezilerinde bile. İnsanlar bir dakika boş vakit bulunca hemen dansa başlarlar, fırsattan istifade edip zamanlarını değerlendirmeleri ve eğlenmeye bakmaları gerekir, hele bir de bilet parası vermişlerse, çünkü göz açıp kapayıncaya kadar pazartesi oluverir. Rosamunda hemen ona meme vermeye uğraştı ama Vanda emmek istemedi. Tan ağarıncaya kadar hafif hafif soluduğunu duydular, sonra öldü. Mendil boyunda çakılların bulunduğu koya yakın, asırlardır taşları yıkayan dalgacıklara kadar uzanan dik bir keçiyolunun aşağısındaki kumsala gömdüler. Rosamunda mezarın üstüne taşlar ve deniz kabuklarıyla sıfır sıfır sıfır sıfır yazdı, bu sıfırlarla doğum ve ölüm tarihlerini betimliyordu ama bunu ve bir çocuk sahibi olmak istediğı günden başlayarak arzularını kocamış bir kancık gibi gömdükleri güne kadar geçen zamanı doldurdıklarını, ancak Tristano anlayabilirdi. Çünkü zamanla arzular da ölür ve gömölür. Eski günler-

de şehirlerarası otobüsleriyle gelinen o şirin kıyı yöresinde, iki burun arasındaki dar ufuktan güneşin doğuşunu izlediler. Bu güçlü bir güneşti ve ikisi de hiç konuşmadan bunun bilincindeydi çünkü güneşin altında her şey yaşlı ve bazen çok yaşlıdır. Bu da kimsenin acısını azaltmaz, doğal olarak onlarınkini de. Rosamunda yavaşça, eskiden olduğu gibi bir şarkı söyle bana, dedi. Tristano, ne şarkısı, diye sordu. Beni dağda bisikletinin önüne oturttuğun zamanlardaki gibi, hatırlıyor musun? Başımı göğsüne yaslar ve sarmısak kokusuyla gelen sesini dinlerdim, dağda ne çok sarmısak yenirdi! Ya da belki başka bir zamandı, Provans usulü salyangoz yemiştik, bazen yedik Provans usulü salyangoz, içimizde kalmasın diye o zevki de tatmıştık, aslında onlar da sarmısak doluydu ya. Adam şarkı söyledi, zeytin düşer yaprağı düşmez, senin güzelliğin hiç geçmez, sen dalgalı bir deniz gibisin, dalgalar rüzgârdan kabarır, sudan hiç kabarmaz. Bu bir ninni idi. Vanda'yı hiçliğe götürmek için mi, kendileri için mi yoksa bitmeyen düşleri için miydi, söylemesi zor.

...Böyle başlıyor... dur, bırak hatırlayayım... galiba, fırtınada bağıran kızlar gördüm, diyor, rüzgâr sözcükleri götürüp getiriyordu ve ben ürkmüş dinliyor ama anlamıyordum, belki de gençliğin öldüğünü haber vermek istiyorlardı... böyle diyor ama çok uzun oluyor, bu, pazar günleri Frau'nun beni acıdan kıvrandırdığı şeylerden biridir, sana azar azar anlatacağım, aklıma geldikçe, nasıl olsa vaktimiz bol... Frau'ya söyledim, Renate dedim, çok rica ederim, pazar günleri bana böyle şiirler okuma, ne halde olduğumu görmüyor musun, hafif bir şeyler oku, çocuksu bir şeyler, gümüş damlaların damları kamçıladığı mart ayında çiseleyen yağmurlar¹ gibi, Renate, lütfen.

· Özellikle çocuklar için yazdığı şiirlerle tanınan lirik İtalyan şairi Angiolo Silvio Novaro'nun bir şiiri (C.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Ama o, ağustos ayındayız, diyor, bu ovada korkunç bir sı-
cak var küçükbey, ağustos ayındayız, mart yağmurları da
ne oluyormuş?

...Adı Dafne idi ama iki iri zeytini andıran gözlerin-
den dolayı onu Mavri Elià diye çağırdığı da olurdu. O gün
Plaka'da Nazi subayı meydanın ortasında, öldürdüğü ço-
cukla kadının az ötesinde, bacakları ayırık, ağzından ince
bir çizgi gibi kan sızarak yatarken Zeus Sütunu'ndan
aşağı inen dar bir yoldan bir grup Alman belirdi; Britan-
nia Oteli'nde karargâh kurmuşlardı, meydandaki evlerin
pencerelerinden birinden ateş edilmeye başlandı, bunlar
Yunanlı Direnişçilerdi, rüzgârın getirdiği birkaç kurşun
Eolo direğini sıyırdı. Tristano İtalyan askerî üniformasını
çıkarıp Nazi subayının ölüsünün yanındaki kaldırıma at-
tı, Direnişçilerin kurşunlarına hedef olmak istemiyordu
ama özellikle artık İtalyan olmak istemiyordu, su kesim
çizgisinde Yunanlıların canlarına okuyacağını söyleyen
kana susamış bir çılgının¹ gönderdiği saldırgan askerle-
rin o iğrenç üniformasını üstünden çıkarıp atmak isti-
yordu... Kız yeşil bir kapıdan çıktı. Tristano o koca kapı-
nın ortasında bir başka küçük kapının açıldığını gördü
ve kız ürkek bir hayvan gibi dışarı çıktı, kaybolmuş gibi
şaşkın şaşkın çevresine baktıktan sonra boş meydana
doğru yürüdü, durakladı, yanı başında Tristano'yu gördü
ve o kocaman kara gözlerini ona dikti. Tristano, ben bir
İtalyan askeriyim, dedi, az önce bir Alman subayını öl-
dürdüm. Kız anlamadı, o zaman Tristano parmağıyla
göğsünü göstererek sözlerini İtalyanca yineledi. Sonra
başparmağı havada, işaretparmağı tabanca namlusu gibi
ileri uzanmış eliyle yerde yatan Nazi'yi göstererek bum
dedi ve parmağına üfledi. Kız geriledi ve eliyle kapıdan
içeri girmesi için ona işaret etti. Neden sana bunları an-
latıyorum, yazar?.. Bilmiyorum, senin gibi bir yazarın bu

¹ Yazar, Mussolini'yi kast ediyor. (C.N.)

öyküye gereksinimi olamaz... yoksa var mıdır... sen sırasında duygusallığı küçümsemeyen bir yazarsın, işte onun için anlatıyorum sana bunları... Tristano içeri girdi ve kız kapıyı kapattı. O kocaman gözleriyle şaşkın ve belki ürkek, inanmaz gibi ona bakıyordu, o bir düşmandı. Tristano adını söyledi, küçükken kendisini çağırdıkları adı: Ninototo. Kız Yunanca, benim adım Dafne, dedi. Tristano sanki çevresinde olup bitenlere hiç aldırılmıyormuş gibi gülümseyerek Yunanca, ülkenizi işgal edeli beri biraz Yunanca öğrendim ama fiilleri ancak master olarak kullanabiliyorum, dedi ve ekledi, ben sana Mavri Elià diyeceğim çünkü gözlerin kara zeytin olmak. Kız ona arkasından gelmesini işaret etti, eski merdivenlerden çıktılar, evin tonozlu bir tavanı vardı, yerlerde üstleri deniz kabuğu bağlamış amforalar diziliydi, duvarlara da kötü suratlı sakallı adamları gösteren koyu renkli bez perdeler asılmıştı. Kız onu bir iç bahçeye bakan boş odalardan geçirdi. İkisi de susuyordu. Tristano soğuktan titriyordu, kız bir ara anlayamadığı bir şey söyledi. Bu sırada güneş gri bulutları delmiş ve o sessiz odalara eğimli bir ışık yağmıştı, silah sesleri duydular ama sesler çok uzaktan geliyordu, sonra neredeyse bomboş, büyük bir odaya geldiler, burada yalnız başucunda bir ikona asılı küçük bir yatak, bir ayna ve bir piyano vardı. Kız Fransızca, burası benim odam ama şimdi senin odan oldu, dedi. Sonra kendi dilinde ekledi, *efharisto*. Ve dışarı çıkmak üzere kapıya yöneldi. Tristano, neden bana teşekkür ediyorsun, diye sordu. Kız, düşmanımı öldürdüğün için, dedi. Tristano, ama ben de düşmanım, dedi. Kız gülümsedi, çiçek desenli bir şalla örtülü küçük yatağın kenarına oturup, kimiz biz, dedi. Gülümsüyordu. Aklının alamayacağı kadar tatlı bir bakışı vardı, yazar. Sen kadınları betimleyen bir yazar olsan da, o tatlılığı ifade edemezsin; az önce kendi ülkesinin dostu olan Nazi subayını neden öldürdüğünü bilmeyen İtalyan işgal kuvvetlerinden Tristano'nun da aklı almıyordu. Zaten gerçek olan

şuydu ki, o zamanlar her şey anlamsız ve mantıksızdı. Tristano tedirgindi, yüreği göğsünü delecek gibi çarpıyordu, onun yaşında bir genç için o gün fazla heyecan çekmişti. Başkalarının heyecanıyla oynayan yazar, sen bunu anlarsın. Sakınarak, meydana bakan pencereye yaklaştı, dantel perdenin arkasından dışarı baktı: Kaldırımında yalnız kadının ve çocuğun ölüleri yatıyordu, o arada Almanlar subayın ölüsünü Yirmiler Anıtı'nın berisine çekmeyi başarmışlardı ama ortalıkta kimse görünmüyordu, tek kişi yoktu, boş bir tiyatrodaki imişçesine beklenti içindeydiler. Köşede, miğferini yana yıkmış ve gidona yaslanmış bir askerin kımıldamadan durduğu sepetli bir motosiklet vardı; bu herhalde subayın ölüsünü kaldırmak için ilk yollanan zavallı askerdi ve Yunanlı keskin nişancı bir vuruşta hakkından gelmişti. Kız Tristano'yu odada yalnız bırakarak çıktı. Tristano o zamanlar genç bir delikanlıydı, aynaya baktı ve kendini yaşlı bir adam gibi gördü. Sonra piyanonun üstündeki notalara baktı ve Schubert'in bir parçası olduğunu fark etti. Daha sonra yatağa uzandı, soylu bir sarayda olmasına karşın, bu basit ve gösterişsiz oda, manastırlardaki keşiş hücrelerini andırıyordu, içerde yalnız lekeli bir ayna ve üstünde az sonra uzun uzun sevişeceği bir yatak vardı... ama o bunu düşünmedi, ben söylüyorum çünkü Frau bana en sonuncu şiirini okudu. Bilir misin bu şiiri? Neyse, Tristano bilmiyordu ama o odanın manastır gibi ağırbaşlılığı yaşamın ve dünyanın kasvetine karşı koymak için tek çıkar yoldu. Uyurgezer gibi yerinden kalktı, zamanının ve her şeyin üstünü örten iğrençlikten korunmak istercesine kollarını öne uzatarak karanlık koridora doğru ilerledi ve bağırdı: Mavri Elià, Mavri Elià, kurtaralım kendimizi! Sonra yine yatağa uzandı ve gözlerini yumdu. Kız ayaklarının ucuna basarak öyle sessizce içeri girmişti ki geldiğini duymadı bile, *vous m'avez appelée*¹ diye

sordu. Tristano, n'olur, dedi, bana piyanonun üstünde duran Schubert'in parçasını çalar mısın? Kız piyanonun başına geçti. Ama Tristano onu durdurdu. Schubert'in *Rosamunda* parçasında yinelenen temayı biliyor musun? Sonra çok doğal bir şeymiş gibi hiç konuşmadan bütün gece seviştiler. Sabah Tristano ona sarıldığı zaman kız, şimdi hangisi olduğunu anımsayamıyorum ama Ege adalarından birinde bulunan Ermiş Yorgo'nun yüzünü betimleyen bir Bizans ikonasından söz etti. Sanırım Tristano da, kendi köyündeki Roman tarzı bir katedrali anlattı, ön cephesinde kocaman bir gülpencere olduğunu söyledi, sonra yarı uykuda sayıklar gibi, bir rüzgâr gülünden söz ederek, hayatta yapılacak tek şey rüzgârların peşinden gitmektir, dedi ve ekledi: Eolo, Eolo.¹ Şafak söküyordu. Tristano kalktı ve perdenin arkasından Plaka Meydanı'na baktı. Bomboştı. Yirmiler Anıtı'nın yakınında sadece çocukla kadının ve bir de motosikletinin gidonuna yaslanmış Alman askerinin ölümleri vardı. Tristano kıza yaklaşarak kapalı gözlerini öptü, sonra kulağına eğilip fısıldadı: Mavri Elià, seni buldum ya artık bırakmam, götürürüm buradan, ne yapalım biliyor musun, gün ağardı, şimdi çıkalım, bu eski evin duvar örtülerine sarınıp soğuktan korunalım, ben motosiklete atlarım, sen yanımdaki sepete otur, Pire'ye kadar gideriz; orada Müttefik orduları vardır, bizi alırlar, benim evime kadar gideriz; yılanın başı orada, onu ezmek, orada çarpışmak gerek, yoksa zehri her yana yayılacak, ben yılanın başını ezmeye gideceğim, seni de birlikte götüreceğim, bu kuşatılmış kenti geçelim ve denize varalım, neden olmasın, içinde bulunduğumuz durumdan daha anlamsız değil dediklerimiz... Kız gözlerini açtı, belki uyurken Tristano'nun fısıldadıklarını duymamıştı, yüzünde kaybolmuş gibi boş bir gülümseme vardı. Tristano sözlerini sürdürdü, eğer becerebilirsem seni bir başka Kral-

¹ Yunan mitolojisinde Rüzgâr Tanrısı. (Ç.N.)

lığa götürürüm ama bereket ölmek üzere, ölüm döşeginde olduğunu söylediler, yoksa doludan kaçarken hiç olmazsa yağmura tutulalım.

...Tabii, tahmin ettiğin gibi, öyle olmadı ama sen olmuş gibi yaz çünkü Tristano gerçekten vardı ve önemli olan, tüm yaşamı boyunca hayalini kurduğu şeydi, öyle ki sonunda bir anısı oldu. Nazi subayını geberttiği doğruydı, Dafne de gerçekten onu o eski evde barındırmış, ona Schubert'i çalmış ve o kocaman kara gözleriyle yüzüne bakmıştı. Ama birbirlerine dokunmamışlardı bile, kız ona saldırıya uğrayan ülkesi Yunanistan'ı anlatmış ve gün ağarırken, babasının paltosunu giydirdiği Tristano'yu gizlice kapıdan çıkarmıştı. Pire Limanı'na gittikleri doğru değildi, zaten Tristano İtalya'ya ancak 8 Eylül'den sonra gelmişti. Dafne'nin iki tanıdığı onu Korint'e götürmüş ve orada Peloponez dağlarındaki Yunan Direnişçilere katılmıştı. Ama o sabah kapıdan çıkarken, döneceğim Dafne, söz veriyorum, n'olur bekle beni, diye fısıldamıştı.

Neden bu kadar üzgünüm bilemiyorum. Çok eskiden kalma bir masal ruhuma girmiş... Dünkü Almanca şiir işte, Frau bazen hâlâ çocukmuşuz gibi davranır, arterioskleroz tüm dünyaya yayıldı. Pazar şiiri, küçükbey, dedi. Eski alışkanlıkları sürdürür, törelere uyar hâlâ. Dil öğrenmem için onu buraya getirten dedemin buyruğuydu. Ben, ders başlamadan bir çeyrek önce salonda bir koltuğa oturdum çünkü çocuklar beklemek zorundaydılar, saat tam on altı kırk beşte, dedem dakika sektirmezdi, her şeye göz yumulur ama saate olmaz, der ve geç kaldıkları için Calatafimi'de vapuru kaçırانları anlatırdı.

Küçük sehpanın üstünde iki fincan dumanları tüten süt-lü kakao olurdu, biri benim için, biri Frau için. Ben zuhaf askerleri gibi bol ve büzgülü paçalı pantolonlar giyerdim, tık tık kapı vurulur, *Guten Abend Herrchen*,¹ *Entschuldigung*,² şiir saati başlardı; o zamanlar *Fraulein*³ olan Frau benim yaşında bir kızcağızdı, üstelik utangaçtı, bense ondan beterdim, o okurken bocalardı, ben dinlerken, bir-birimizin yüzüne bakamazdık. Arada sırada kızdırsa da Frau beni çok severdi, ben de kendimce ona takılır, sinirlendirirdim ya. Bildiğin gibi, artık ondan başka kimsem kalmadı, aslında birbirimizin yüzüne bakmaktan kaçınarak koskoca bir yaşam geçirdik, belki de çocukken çok isterdik bakışınayı ama cesaret edemezdik... *Ich weiss nicht was soll es bedeuten, Das ich so traurig bin, Ein märchen aus alten Zeiten...*⁴ Bilir misin, Alman çocukları bu şiiri ilkokulda öğrenirler, Ren Nehri kıyısında bir kayaya oturan sarışın bir deniz kızını anlatır, altın saçları denizcileri baştan çıkarır, gemilerini batırırmış, adı Lorelay'mış... Frau yıllar önce yapılmış, saçma ama uyulması gereken bir töreymiş gibi, hep o şiirle başlardı; sonraları yıllar boyunca dil değişimlere uğradığı, başka şiirler, başka lehçeler ortaya çıktığı halde yaşam bu töreyi daha da pekiştirdi ve hiç değişmeden kabuğunun içinde kaldı. Frau bunun kendisine tanınan bir ayrıcalık olduğunu bilir ve şiirleri o seçer, her zaman o seçmiştir, zaten doğrusu da odur.. Frau bir yığın şey bilir, keşişlerin ziyaret odalarındaki *Saatler Kitapları*⁵ gibi yaşamımın saatlerini ve günlerini bilir... Yaşam bir solukta geçiverir ama bazen bir pazar öğleden sonrası geçmek bilmez. Frau hangi saatte hangi şiirin okunması gerektiğini bilirdi, tabii ben orada olduğum zamanlar, çünkü çoğunlukla yoktum, daha doğrusu hemen hemen hiç olmazdım ama biliyor mu-

¹ (Alm.) İyi akşamlar küçük bey. (Ç.N.)

² (Alm.) Özür dilerim. (Ç.N.)

³ (Alm.) Küçükhanım. (Ç.N.)

⁴ (Alm.) Ne demek bilmiyorum, çok üzgünüm, çok eskiden yaşamış bir peri kızı. (Ç.N.)

⁵ Ortaçağda kilise saatlerine göre hazırlanmış dua kitapları. (Ç.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arama - <https://anney.org>

sun bir gün bana ne dedi? Beni allak bullak eden, çok derinden etkileyen bir şey söyledi, ne garip, duygular içimizdeki salgılarla ilgilidir, benim gibi madenleşmiş olanlarinsa özsuyu kalmamıştır ama yine de o tutumlu sözcükleriyle –Frau çok cimridir– burada geçirdiği yetmiş yılda bir türlü öğrenemediğini iddia ettiği kulak tırmalayan İtalyancasıyla o sözleri söylediği zaman, bu taş parçasının kupkuru olmadığını anlamasın diye başımı panjurlara doğru çevirdim, panjurların tahtaları titremeye başladı ama havanın sıcaklığından değil. O kendine özgü kaba saba konuşmasıyla, uzaklarda bir tehlikede olduğum ya da olduğumu düşündüğü zamanlarda da, her pazar günü saat on altı kırk beşte salona girdiğini ve fincanlara sıcak sütlü kakao doldururken kendi kendine Almanca, şiir saatimiz geldi küçükbey, dediğini söyledi... Sonra, bir *Saatler Kitabı* okur ya da ölmek üzere olan birisi için dua eder gibi, o gün bana uygun olacağına karar verdiği şiiri okurmuş... Saatler boyu, yazar, çok uzun saatler boyu. Yetmiş, yok neredeyse seksen yılda kaç pazar günü vardır? Var sen hesapla. En azından birkaç bin... Bana bir bardak su ver ama önce bardağın içindeki suyu boşalt, Frau beni daha beter serseme çevirmek için, bardağa hep şerbetçiotu özü damlatır. Suyu banyonun musluğundan doldur, dolabın yanındaki kapı, seni hastabakıcı gibi kullanıyorum, kusura bakma, yok o kapı değil, o sandık odasının kapısı, şu sağdaki, biraz itmen gerek, bazen sıkışır, kolay açılmaz, üstünde kırmızı işaret olan musluk, mavi işaretlisi sıcak su musluğu, tesisatçı yanlış taktı, sonra da hiç değiştirmedim. Sandık odasındaki fotoğrafa mı bakıyorsun yoksa?.. Anladım baktığını çünkü sözlerimi yanıtlamadın. Çok rica ederim, bana acımaya kalkma, merhamet istemem, öyle resimler ancak kederlenecek kadar zaman geçtikten sonra üzücü olurlar ama Courbet'nin bir tablosuna öykünmeye yeltense de o beden gerçektir, neredeyse göbeğine kadar uzanan sarımtırak bir leke olacak, onu parçalayıp yemek isteyen bir eli

andıran, tıpkı benim kangrenim gibi. Fotoğraflar bize ayak uydurur, bizimle yaşlanırlar, biz buruşuruz, onlar da sararır, bozulurlar, tıpkı bizimki gibi bir derileri vardır, bilir misin, deri içimizdeki denizi dış etkenlerden, sıcaktan korur ve aynı zamanda fazlalıkları eleyip ısıyı yerinde tutar... deniz buharlaşıp yok olduktan sonra geride sadece bumburuşuk, hiçbir işe yaramayan bir kabuk kalır... O resmi bir Alman'dan aldığım Leica makinesiyle çekmiştim, kaputunun cebinde tabancasından başka bir de ailesinin resmi ve sevgili Leica'sı vardı, başkalarınınkini kırıp geçirmesine karşın kendi ailesini seviyordu, insanın ailesini sevmesi doğaldır, o fotoğraf kırk sekizde ya da az önce çekilmiş olmalı. Tristano, Guagliona'yı¹ bulduğu zaman –bugün ona öyle demek geliyor içimden– birlikte pansiyon gibi bir yere gittiler. Rastlantı, hayatta her şey rastlantı sonucu olur zaten, bazen düşünüyorum da, davranış özgürlüğü bile bir rastlantı ürünüdür... ne garip, bir balık çorbası içtiğimizi çok iyi anımsıyorum da seviştik mi acaba çıkaramıyorum ama kıza dünyanın başlangıcı gibi, kökeni gibi bir poz vermesini önerdi, bu yadsınamaz, o zavallı fotoğraf tanıktır... bir yaz akşamıydı, sular kararıyordu ve Tristano, gel Rosamunda, dünyanın başlangıcını oynayalım, dedi... ama ikisinin arasında dünyanın başlangıcı yoktu, hiçbir şey başlatmış değildiler, eti ete dürtmeden, kısır bir aşk... belki de böylesi daha iyiydi... Bu su ılık, sana musluklardaki işaretlerin ters olduğunu söylemiştim, soğuk su musluğu sağdakidir, gelecek sefer komodinin üstündeki kamış çubuğu getir yoksa çarşaf lar ıslanıp berbat olur, görmüyor musun, içmiyorum bardaktan, dilim süngere döndü, tıpkı köpeklerinki gibi... sana Frau'yu anlatıyordum, geçen pazar bana bir şiir okudu, bayağı hoşuma gitti... Dün gece güzel bir düş gördüm, dünyanın başlangıcındaydım... ama kimin dünyasının?.. Bana az daha su ver ama çubuğu al...

¹ Napoli lehçesiyle "kız" (C.N.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

düşler mutsuzların mucizeleridir.. gerçek mucizelere hiçbir zaman inanmadım... boş umutlardan başka bir şey değildirler.. özellikle düşler. Pazar, evvelsi gündü değil mi, hesabı şaşırdım, Frau altmış beş yıl önceki gibi yavaşça kapıyı vurup girdi, şiir saati geldi küçükbey. Oturdu, bir kitap açtı... Pazar... Frau pazar günlerini çok iyi anlar, hafifçe öksürerek boğazını temizlemeye çalışır ama boşuna, sesi artık körük gibi çıkıyor, solur gibi konuşur, anfizem, doktor açık açık söyledi ama o anlamazdan geldi. Frau anlaşılır gibi değildir, hoşuna gitmeyen bir şey söylediğin zaman birden sanki dün gelmiş bir Alman oluverir, gider bağın bir köşesine saklanır, gizli gizli puro içer, bana Agostino'nun torunu söyledi, bağı çapalamaya gelen çocuk, aslında bu hasta kütüklerin dibini çapalamak boşuna ya, o da başka. Sayın Profesör, dedi, Bayan Frau her gün üçle beş arasında, bağın sonundaki kavak ağacının altına oturup zincirleme üç tane puro içiyor, doğrusu çok etkilendim de ondan size söylemek istedim. Peki, ne yapıyor puro içerken, diye sordum. Agostino'nun torunu, hiç dedi, boş boş uzaklara bakıyor, önünden geçtim, beni görmedi bile ya da görmezden geldi. Herhalde çocukluğunu düşünüyordur, dedim, kendi yurdu Almanya'yı; sen hiç düşünmez misin küçüklüğünü? Düşünmez olur musun, ama senin için daha kolaydır çünkü sen kendi evinde, kendi ülkendesin, çocukluğun da burada geçti, onun için boş ver, aldırma, bırak istediği kadar puro içsin, kimsesi olmayanların da birisini düşünmeye hakları vardır.. Bir vızıltı duydun mu? Gözümün önünden bir şey geçti, sinek olmalı. Belki panjurları aralarsan çıkacak bir yol bulur, ama azıcık aç, ışık çok rahatsız ediyor, sanki ışıktaki bacağım daha çok ağrıyor.. Frau bana tanımadığım bir şairin şiirini okudu, bir kadın şair olmalı, şaire mi denir kadın şairlere? Neyse, önemi yok, küçükbey işte pazar şiirimiz, dedi ve başladı... bu sessiz tozlar. Ezbere bilirim, dedim, bir Amerikalı kadın şairindir, yaşam boyu pismanlık duymama neden olmuş-

tur. Hayır, dedi, bu bir İtalyan kadının, yalnız başlık ay-
nı, ama saat beşe beş var, on dakika geç kaldık... Renate,
dedim, yani gerçekten âlemsin, üstüne yoktur, çocuklu-
ğumuzdan beri ne kadar zaman geçti, dünya kadar za-
man, hem de neler getirerek: Açlık, savaş, kıtlık, içimiz-
de kopardığı kıyametler de caba, ya ölümler, özellikle
ölümler, hepsi öldü Renate, yalnız senle ben varız ve şim-
di kalkmış, on dakika geç kaldık diyorsun, neye geç kal-
dık söyler misin lütfen? Morfine, diye kestirip attı, dok-
tor sekiz saatte bir morfin iğnesi yapmamı söyledi, beş
dakika var, onun için fazla vaktimiz yok, beş dakika için-
de, sen kendinden geçmeden şiiri okumak istiyordum.
Öyleyse oku bari, Renate, haydi oku. Benim yavrum, be-
nim karacam ne yapıyormuş, üç kez daha gelecek ve son-
ra artık hiç gelmeyecek. Renate, n'olur bana ninni söyle-
me, dedim. Ama o, bunlar sadece ilk mısralar, sus ve din-
le, dedi... ölümlere dokunursan soğukturlar ama diriler
bambaşkadır, sevgilime dokunduğum zaman mutluy-
dum, dün bir düş gördüm, sevgilim bahçedeydi ama yarı
yaşlı yarı çocuktı... Gerisini anımsamıyorum, Frau okur-
ken bir yandan morfin iğnesini yapmıştı, böylece kendi-
mi düşler ülkesinde, dünyanın başlangıcında buldum...
bazan insan istediği düşleri görmek mutluluğuna erişir
ama çok ender olur bu, ender bir ayrıcalıktır, aklımda
kalırsa sonra sana düşümü anlatırım ama şimdi yorgu-
num. Saat kaç?

...Ferruccio, düşler anlatılmamalıdır, derdi, çünkü
bu, insanın ruhunu vermesi gibi bir şeydir. Ona hep hak
verip sözünü dinlemişimdir ama seninle durum başka,
sen bir yaşamı dinlemek için her şeyi bırakıp kilometre-
lerce öteden kalkıp geldin, düşleri de dinlemek hakkın-
dır... Sana bir kumsalı anlatmak istiyordum ama az önce
mi gördüm yoksa çok eski bir düş müydü bilemiyorum,

aslında pek önemi yok ama sonra anlatacağım çünkü birden aklıma bir şey geldi ve ipin ucunu kaçırmak istemiyorum... bu incecik iplerin ucunu Frau nasıl kaçırmıyor bilmem. Düşün bak, bu eve döndüğümünden beri çocukluk geleneklerimizi yeni baştan sürdürmeye başladı, bana Almanca öğrettiği, pazar günleri şiirler okuduğu günlere geri döndü... sanki dünmüş gibi, sanki aradan koskoca bir yaşam geçmemiş gibi...

...Oysa aradan birbirinin aynısı, upuzun yıllar geçmişti, trenlere, meydanlara, bankalara düşen birbirinin tıpkısı bombalar... biraz atlıyorum, dibe vurdum bile, zaten istediğim oydu, bundan daha dibe batılır mı... hep birbirinin aynısı şeyler diyordum, aynı suçluların aynı mahkemeleri, aslında suçlular ortada yoktu ama mahkemeler sürüyordu, ne garip değil mi ama bir demokraside önemli olan dış görünüştür iç değil, asıl önem taşıyan geleneksel törenlerdir, suçlular yokmuş, kim takar... gerçekten her şey aynı, gülüşler, üyesi olduğumuzu söyledikleri büyük güçlerin masalarında hep aynı ağızları kullaklarına varan yüzler... hepsi hindi gibi kabarmış, eşleri uzun tuvaletler içinde, boru mu, hepsi merasim giysilerini giymişler, elçilik, konsolosluk, saray gibi seçkin mekânlar, özel köşkler, ille de o özel köşkler, falanca bakanla filanca devlet başkanı, piskoposlar, işadamları, özel muhabirlerin yanı sıra basit gazeteciler, pazar dahil her gün şölenler ve ne yemekler... nefis, şahane. Asılmış ya da asılacak, zehirlenmiş ya da zehirlenecek bankerler, birkaç terörist papaz, arada, meşe ağacını kemiren inatçı bir kurt gibi kıtır-kıtır sesler, işte uygarlık denen şey böyle ilerliyordu, yapıyı kemiren fareler de, hey ulu Tanrım bu nasıl bir yüzyıl, diyorlardı... 'Tristano böyle düşünüyordu, belki saçmalıyordu ama, dediğim gibi, artık kesiyorum ancak burada bitirmek doğru olmaz, o zaman se-

ni ne diye çağırdım buraya, sonucu yazman için mi? Aslında, Tristano ve Dafne dönüp geldikleri zaman her şey bitmişti, o da, zeytin ağaçları sararır ve bağlar bitlenirken Malafrasco¹ adını verdiği bu tepeden geçmiş yılları seyre başladı... kimi zaman *filoksera*'yı² asmalara kendisinin geçirdiğini düşünürdü, Dafne'ye de söylemişti bunu... Dafne, güneş ufukta yavaş yavaş ölürken boş gözlerle ovalara bakan Tristano'nun yanına gelir, piyanosunun tuşlarına dokunur gibi yavaşça onun boynunu okşar ve kulağına fısıldardı, şarap ve zeytinyağı için üzülme, yıllar önce yapmak istediğin tarım işletmeciliği iyi bir fikirdi ama sana göre değildi, senin için önemli olan yazdığımız kitaplar, Hypnos kâğıtlarımızdı, asıl amacın onlardı ve bugün hepsi var ve geriye kalacaklar, çiftliği çocuğa emanet ettin, sen bu toprakları ancak bir aracı yoluyla seviyordun, doğup büyüdüğün yerleri senin yerine birinin sevmesini istiyordun, tabii devam etmesini arzuluyordun ancak yaşam sana haksızlık etti ve dal kırıldı ama Dafne'ciğin hâlâ yanında, bırak bu bağları ve zeytinlikleri düşünmeyi... Ama Tristano'nun düşündüğü tarlalar değildi, ıstırap çeken hasta zeytin ağaçlarının tepelerinden görünen ufuklara bakar ve uğrunda silah çektiği bu ülkeyi düşünürdü, acaba değer miydi? Dafne'nin bir doğum günü armağanı olan rejisör iskemlesinde oturur ufuklara bakardı; Dafne keçeli kalemle iskemlenin bez arkasına Rosella O'Hara'nın ünlü sözlerini yazmıştı: Yarın başka bir gündür; sırf o, saçığın altında oturan içi acılaşmış bir rejisör olmasın ve eğer ruh gelişmeyip güdük kalmamışsa, yaşamda her zaman uğrunda yapılacak bir şeyler olduğuna inansın diye. Kimi zaman bu ruh kavrukluğuyla savaştık gerekir, kaynak kurumuş gibi görünürken birden yeniden su fışkırmaya başlar, ne güzeldir her yeri basan o taşkın, o serin su, canlandırır, yeni bir güç verir, seni alıp götürür. Ovalar öylesine kupku-

¹ Malafrasco, kötü dal anlamına gelir. (Ç.N.)

² Asma biti. (Ç.N.) Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ruyken, o kireçli su yeraltındaki hangi dolambaçlı yollar-
dan geçerek, yarının bir başka gün olduğunu haber ver-
mek için sana ulaşır ama o, üç boyutlu filmlerde bereket-
li gibi durduğu halde, kendi gözüne kupkuru görünen
tarlalara, bağlara, gelenekler bozulmasın ya da öyle gö-
züksün diye birkaç soylu ailenin dışında çoğu Almanlara
ve Amerikalılara ait anonim ortaklıklara, aile fabrikaları-
na bakardı. En sinirine dokunan da Pontormo fabrikasıy-
dı, sadece -ona göre yasadışı olan- ürettikleri şarap yü-
zünden değil, bir de şişelerin etiketine en çok sevdiği
ressamın, o uğursuz bakışlı Amerikalı tarafından pop art
stilinde uyarlanan bir portresini koymuşlardı.. Konudan
uzaklaşıyorum, üstelik bütün bunlar kimseyi ilgilendir-
mez ama zaten belki bir tek şey dışında bu öykü kimse-
yi ilgilendirmez. O şey de can alıcı bir noktadır ama o
noktayı anlatmak ister miyim bilmiyorum, biraz düşün-
mem gerek. Aslında, Tristano'nun o düğüm noktasını
sen kitabında apaçık yazmıştın benden çok daha iyi bi-
çimde, neden bir kez daha zahmete sokayım seni?.. Ney-
se, zaten yorulдум, herhalde sen de yorulmuşsundur,
ben azıcık uyuyacağım, sonra belki buraya taktırdığım
zille çağırırım seni, ses evin her tarafından işitilir, duy-
mak ister misin, çalayım mı? Kurbağa gibi vraklar, mah-
sus yaptırmış değilim, elektrikçinin dediğine göre selü-
loit amplifikatör düşüp kırılmış da ondan böyle oldu...
Frau sana iyi bir oda verdi, değil mi, dedim sana, en baş-
ta gösterdiği odayı kabullenme, söyle değiştirsin, güzel
odaları hemen göstermez, kötülüğünden değil, huyu
öyledir, galiba bu odada bir sinek var, sen de duyuyor
musun, yoksa kulağım mı çınılıyor?

Pirimpipim pirimpipim, pirimpipim, elle avait des
yeux des yeux d'opale qui me fascinaient, qui me fascina-
ient, il y avait l'ovale de son visage pâle de femme fatale

*qui me ne fut fatal...*¹ Kuşlar nasıl cıvıldıyorlar duyuyor musun? Bugün ben de cıvıldamak istiyorum, neşeliyim, hava biraz serinledi, rüzgâr çıktı, *on s'est connu, on s'est reconnu, on s'est perdu de vue, on s'est reperdu de vue, on s'est retrouve, on s'est réchauffé, puis on s'est séparé...*² Böyle günlerde insan, ne bileyim, bir kumsala inmeli, yazar, çıkar gömleğini, rüzgârda şişip duruyor, bugün lodosun ilk günü, henüz sertleşmedi, arada bir esip saçlarını dağıtıyor, çamlığa doğru bir-iki adım attın mı kumsaldasın, tuzlu esinti hemen yüzünü ıslatır, dudaklarını yalarsan şey tadı duyarsın... güneş... ah nasıl bir arzuyla yanıp tutuşursun, ta kasıklarında duyarsın o acıyı, sıcak yakar, güneş, kum, göbeğin, kumsal bomboştur, o nerede?.. *Je me suis réveillé en sentant ses baisers sur mon front brûlant, ses baisers sur mon front brûlant,*³ pirimpipim, pirimpipim... Ufuklara bakar, parlak ışıktan kamaşan gözlerini kısarsın, hiç kimse yok. Soyun haydi, çıkar üstündekileri, kumlara at. Giuditta! Seslenir, onu çağırır-sın, çamlık yanıt verir Giudittaaaa! Benim, Giuditta! Ben geldim, Giudittaaa! Seni istiyorum, Giudittaaaa!... *on s'est connu, on s'est reconnu, on s'est perdu de vue, on s'est reperdu de vue, on s'est séparé, puis on s'est réchauffé, pirimpipim, pirimpipim, pirimpipim, chacun pour soi est reparti dans le tourbillon de la vie,*⁴ pirimpipim, pirimpipim... taşaklar iki ceviz gibi küçük ve kaskatı, hiçbir işe yaramazlar, sersem taşaklar, oysa öteki sopa gibi dimdik, Giuditta içimden dans etmek geliyor, aç kollarını... *Je l'ai revue, un soir la-la-la, elle est retombée dans mes bras, elle est retombée dans mes bras, elle est retombée dans mes bras.*⁵ Bu kumsal ne büyük bir dans pisti, bir kez daha senin kollarında, senin kollarının arasında ve şimdi dans

¹ (Fr.) Beni büyüleyen menevişli gözleri vardı, o baştan çıkaran soluk yüzü beni mahvetti... (Ç.N.)

² (Fr.) Buluştular, tanıştılar, birbirlerini bıraktılar, yitirdiler, yine kavuştular, birbirlerini ısıttılar, sonra ayrıldılar. (Ç.N.)

³ (Fr.) Ateşli alnımda onun öpücükleriyle uyandım. (Ç.N.)

⁴ (Fr.) Yaşamın burgaçlarında her biri kendi yoluna gitti. (Ç.N.)

⁵ (Fr.) Bir akşam onu yine gördüm, kollarının arasında düştü. (Ç.N.)

ediyorsun, onunla dans ediyorsun, sersem kız, en sonunda geldin, artık dayanamıyordum, artık hiç halim kalmamıştı, bir saattir böyle, artık acıyor gibi, haydi tepedeki köye gidelim, Sasséte böyle diyor, bugün *pistou*¹ şenliği var, oysa sen, *pistou* beni ilgilendirmez, en iyisi kulübeye gidelim, diyorsun, kulübede taze dallar vardır, taze dallar üstünde pirimpipim, pirimpipim, ama o kumsal gerçekten Provans'ta mıydı, ne dersin yazar, orası bir Provans plajı mıydı?.. Belki öyleydi, belki değildi, belki yanılıyorum, önemi yok, bugün kendimi kuş gibi hafif hissediyorum, neşeliyim, duyuyor musun nasıl cıvılda-
dıklarını kuşların? Bu arada kulübeye girerler, bir havlu sermeye bile gerek yok, kumlar ılık ama içerisi serin. Kız, ah Cary, Cary der. Sana sarılır. Öldürüyorsun beni, Cary. Aptal Giuditta, ne yapıyordun başka taraflarda? Neden dönmekte bu kadar geciktin?.. *On s'est connu, on s'est reconnu...* hay aptal Giuditta, neden bana Cary diyorsun? Ben Cary değilim, Cary amcandı. Ah evet doğru, Clark, seni hep Tristano diye çağırmamı isterdin, evet, Tristano, yeter, dur, hayır, devam et, pirimpipim, pirimpipim, *quand on s'est connu, quand on s'est reconnu, pourquoi se perdre de vue? et quand on s'est retrouvée, quand on s'est réchauffé, pourquoi se séparer?*..² Sen biliyor musun neden, yazar? Bilmiyorsun, ben bile bilmiyorsam, Tristano'yu hiç tanımayan sen nereden bileceksin? Ama o günün acelesini, zorunluluğunu ta buramda hissettiğimi biliyor musun? Tam şuramda, kangrenin kemirdiği kasığımda aynı arzuyu duyuyorum... Sana anlamsız gibi mi geliyor? Sana öyle gelmesini anlıyorum ama gerçek bu, o zamanki arzunun tıpkısı içimde, başka hiçbir şey kalmadı, çürüyen etle birlikte her şey bitti ama arzu hep o arzu... o yerli yerinde, et kalmadıysa da, sen anlayamazsın, nereden anlayacaksın, sen benim be-

¹ (Fr.) Bir tür sebze çorbası (Ç.N.)

² (Fr.) Buluştularsa, tanıştılsarsa neden birbirlerini yitirdiler, yine buluşup birbirlerini ısıtılsarsa neden ayrıldılar? (Ç.N.)

denimde değilsin ki, senin bedenin başka, anlayabilir misin hiç?

...Bugün günlerden ne? Ölmedim, sadece gözlerim yumulu ama ölmedim, biraz sabırlı olman gerek... bugün bilincim yerinde, ateşim düşmüş olmalı, artık karabasanlar görmüyorum. Sana karabasanları anlattım mı? Öyle olsa bile, hiçbir şeyi atma, göz ardı etme, hepsinin yaşamda yeri vardır, özellikle kahramanların yaşamında, karabasanların bile... Biraz göğsüm hırıldıyor, duyuyor musun? Soluk alırken boğazımdan bir hırıltı çıkıyor ama merak etme, bugün olan bir şey değil, uzun zamandır böyle, sabır gerek, hem senin için hem benim için. Bugün ne günü?.. Ağustosun onu olunca bana haber ver, sakın unutma, ama belki de geçti bile. Çok uyudum, fazla uyumuş olmalıyım. Ama yok, bazen bir dakikalık uykuya yıllar sığar... Frau morfini azaltıyor, aşağılık karı... ama belki bana yaramadığını düşünüyordur zavalıcılık... Kimi zaman anılar pelteleşiyor, kemikleri çıkarılmış gibi birbirlerine yapışıyor, eriyorlar, bir yüz görür gibi olursun... dur dersin, yakaladım seni, hay salak, beni tanımadın mı, benim, ben, görmüyor musun, bekle bir saniye... sana gülümser, hah beni tanıdı, dersin ama alaylı alaylı gülerek bir de nanik yapar ve göz kırpar... uzun kirpikleri vardı, o alaycı gülümsemesi hep aynı ama ağzı değişmiş, ne garip, yüzü de öyle, sanki sıcak balmumundanmış gibi, birden bir başkası oluverdi. Ya bu kim, ne istiyor? Aa, Sirio'ymuş, hemen tanıyıverirsin, Sirio, göt kanserinden ölmüştü... ama Sirio yalnız bir an kalır, birden Cary oluverdi bile, hani dağda birlikte olduğu komutan, gayet net görürsün, Tristano'yu da sanki bir başkasıymış gibi görürsün, Komutan Clark olduğun için, aslında hep aynı adamdı, ikiz kardeş gibi, o zamanların ünlü bir sinema oyuncusuna benzediğinden öyle derlerdi, alınının üstüne

düſen pırıl pırıl briyantınli bir tutam saç ı vardı, yalnız bı-
yıkları yoktu. O gün mosmor bir şafak sökerken koca bir
kayanın arkasına saklanmış, elinde tuttuğu makineli tü-
feğiyle bekliyordu ama sanki bir fıkra anlatacakmış gibi
gülümsüyordu, o kadar zaman sonra yeniden buluşmak
ne garip ve o hâlâ orada, aynı yerde, o mosmor şafakta.
Nasıl oldu da hiç kımıldamadı yerinden. Oldu işte. İn-
sanlar kımıldamazlar, uzun süre büyülenmiş gibi olduk-
ları yerde kalırlar, sadece farkında değildirler, biz zama-
nın yavaş yavaş akıp geçtiğini, buharlaştığını sanırız
ama hiç de öyle değildir, uzayın bir yerinde o an, o devi-
nim durağan kalmıştır, tıpkı negatifsiz bir fotoğraf gibi.
Görmesini bilmek gerekir ama vardır, inan bana.

...Senin anlayacağın, böyle oldu, çayırın bir ucunda-
ki barakanın önünde duruyordu, ona arkası dönüktü,
boynunda taşıdığı kocaman dürbünü çıkardı, dağa tek
bir silah almadan gelmişti, sanki bir mucize olmuş gibiy-
di. Kız, dizkapaklarının altına kadar gelen deri bir pantol-
on giymişti, ayaklarında postallar, omzunda namlusu
ensesine kadar uzanan ve kara saçlarına değen bir maki-
neli tüfek vardı. Tristano titremeye başladı. Şaşkınlık-
tan, heyecandan, ne olduğunu bilemediği bir şeyden;
göğsünde bir şey patlamış ve her yanını ateş basmış gi-
biydi, şakakları atıyordu. Dafne, diye bağırdı! Kız başını
çevirmedi. Birisiyle, galiba İtalyan üniforması giymiş bir
askerle konuşuyordu. Bir kez daha Dafne, diye bağırdı
ve koşmaya başladı. Ayak seslerini duyan kız eli tetikte
döndü. Şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözleriyle ona
baktı, bu masmavi gözler belki de hafif şehla oldukların-
dan biraz alaycı bakıyorlardı. Kız, benim adım Marylin,
dedi, ne istiyorsun? Yirmi yaşından fazla olamazdı ama
emir vermeye alışık bir sesle konuşuyordu. Tristano, ben
yeniyim, diye kekeledi, Yunanistan'dan geliyorum. Kız,

ben Müttefik ordularıyla olan ilişkilerle ilgileniyorum, Amerikalıyım, dedi, bana yüzbaşı diyebilirsin, Yüzbaşı Mary. Rosamunda adı sana daha yakıştırdı. Şakanın sırası değil, Rosamunda da kimmiş? Schubert'in bir parçası.

Frau sarkaçlı saati komodinin üstüne koymak istiyordu, hiç olmazsa saatin kaç olduğunu görürsün, başını çevirmen yeter, böylece kendini ayarlarsın, bütün gün boyuna saat kaç diye sorup duruyorsun. O sürekli tik tak sesinin beni rahatsız ettiğini söyledim ama dinlemedi. Üstünde cam fanus olunca duyulmaz, dedi, bir veremli bile duyamaz. Veremli duyamaz ama ben duyarım, ben her şeyi duyarım... geceleri dolaptaki tahtakurtları dayanılmaz gürültü yaparlar, tıpkı mağaradan gelen bir ses gibi... dolap kestane ağacından, tahtakurtları da kestane-ye bayılırlar, ne kadar yıllanmış olursa o kadar hoşlarına gider, ben iyi anlarım tahtakurtlarından... ona da aynen böyle söyledim, ben çok iyi anlarım tahtakurtlarından Renate, dedim, inanmazsan bacağıma bir göz at... ben gürültüden de çok iyi anlarım, yerin altıyla özel bir telefon bağlantım vardır, kıl gibi ince bacaklı karıncaların yürüdüklerini bile duyarım. O inatlaşıp, sen fazla morfin alıyorsun, der, karıncalarmış, yok daha neler, bu dün akşamdan beri yaptığım üçüncü iğne, neyse, eğer komodinin üstündeki saat seni rahatsız ediyorsa, tamam, şimdi yanında bütün gün seni dinleyen biri var, saatin kaç olduğunu ona sor, benim işim başımdan aşkın. İş başından aşkınmış... ne yaptığını kimse bilmez, sırdır, evi çekip çeviren Agostino'nun karısıdır, alışverişi de dükkâncılar getirirler... bütün yaptığı önüne gelene buyruklar vermek. Sana da veriyor mu? Neyse, gündüzleri saati şaşırsam bile geceleri iş çok daha kolay, bir uçak geçer, bilmem duydun mu, belki duymamışsındır, gece yarısı kesin uyumuş olursun, zaten çok yüksekte uçar, ta uzak-

tan bir motor sesi gelir, ben ona gece yarısı uçağı derim... dakika sektirmez, bazen biraz geç kaldığı olur ama çok az, artık çaları bozulan ve yalnız tik tak eden o aptal saatten çok daha iyi belirtir gece yarısını... odanın penceresinden görebilirsin ama beklemen gerekir, çünkü gürültüsünü duyduğun zaman artık geçmiş demektir, göğе barksan yan yana iki mavi ışık çizgisi görürsün... aşağı yukarı on yıldır hep aynı saatte geçer, ilk kez bu eve kesin dönüş yaptığımız gece fark etmiştim, tahmin edebileceğin gibi son derece yorgunduk, o ağustos öğleden sonrası Plaka Meydanı'nda Dafne şaka olsun diye bir portakal ağacının dalına tutunarak sallanmaya başlamıştı, beni yalnız bırakmaması için yalvarmıştım ve sonra birlikte yola çıkmıştık... o gece hiç uyuyamadım, insan çok yorulunca öyle olur, pencerenin önüne oturup bir sigara yak-tım... Güneyden gelip batıya doğru giden bir uçak tam bizim evin üstüne gelince kıyıya doğru bir dönüş yaptı... denize gidiyordu demek... bu uçağın Sardunya Adası'nın üstünden geçeceğini, pencereden bakan bir yolcunun aşağıdaki küçücük ışıkları görüp o evde, o köyde kim oturuyor acaba, diye soracağını hayal etmiştim... hiç bilinir mi, bunları sormuş olsa bile, ben de o yolcunun kim olduğunu bilemem ama birbirimizi tanımadan ikimiz de aynı şeyi düşünürüz... daha sonra, işte İspanya... belki de Pancuerva'nın üstünden bile geçer, Pancuerva'da da gece yarısı uyumayan ve o uçağı bakan birisi olabilir... en sonunda Portekiz... ve sonra okyanus, başka yolu yoktur dostum, Atlantik Okyanusu'nu geçmek gerekir... ve dakkasında Amerika'dasın çünkü uçak çabucak varır Amerika'ya. Amerika... Babam hep Amerika'ya gitmeyi kurrarmış, dedem anlatırdı, orada araştırmalarını sürdüreceğini ve dünyaca tanınan bir biyolog olacağını düşünürmüş... Amerika... Babamın düşlediğı zamanlar Amerika çok güzel bir yer olmalıydı! Babam Kuzey Amerika'nın uçsuz bucaksız ovalarını, Seminole kabilesinin Kızılderililerini, Benjamin Franklin'i, Charlie Chaplin'i, Walt

Whitman'ı, Empire State Building'i, oraların müziğini hep bilirmiş... bunları dedem anlatırdı, o zamanlar kimse o müziği beğenmez, kulak tırmalayıcı bulur, zenci müziği diye aşağılarmış... cahiller... ama babamın gramofonu varmış ve plakları doğrudan doğruya Amerika'dan gelirmiş... babamın ölümünden sonra o müziği sevmeyi bana dedem öğretti; Garibaldi döneminden kalma kılıcının artık beni eğlendirmediyi fark edince yeni bir oyun bulmuştu: Pazar sabahları, sanki mikroskobunun başında oturan babamı rahatsız etmek istemezmiş gibi ayaklarının ucuna basarak onun çalışma odasına girer, korna çalan birinin plağını gramofona koyardı, sonra beyaz bıyıkları dikilir ve kendini müziğin ritmine kaptırıp heyecanlanırdı. Dinle bu müziği, bak adamın kornasında nasıl yaşamın titreşimleri duyuluyor, yaşam soluktur, evladım, her şey sözle başladı, papazlar ne düşünürler bilemem ama söz soluktur evladım, yalnızca solunumdur... yaşamı sevmek gerekir, unutmama bunu, sen de her zaman yaşamı sevmelisin, ölümü yalnız faşistler sever... Yazar, masanın yanındaki pencerenin altında duran kitaplığa bakarsan dedemin dürbünüyle babamın mikroskobunu görürsün... Ne garip, babam mikroskopla yaşamı yakından inceler, dedemse dürbünle uzaklardaki yaşamı arardı ama ikisi de mercek kullanırdı. Oysa yaşam hiçbir alet olmadan çıplak gözle de görülür, ne çok uzaktan ne çok yakından, insan düzeyinden bakmak yeter... Babam o kadar sevdiği New York'a gidemedi öldü... Ben de çok isterdim New York'u görmeyi ama hiç gitmedim, fırsat olmadı. Sen bilir misin New York'u? Ne saçma soru, bugün artık New York'u görmeyen kaldı mı, hele senin çevrende?.. Biliyor musun, az önce sözünü ettiğim her akşam geçen o uçağa bir binsem, hani yok mu ya... Kusura bakma, ne anlatıyordum, yine bir konudan ötekine atlamaya başladım, belki içim geçmişti, insan yarı uykuda konuşmaya başladı mı başı sonu olmayan şeyler söyler, istersen sonra devam edelim, artık geç oldu gibi... Ne dersin,

bir sigara yaksam mı, yalnız iki nefes, Frau farkına varmadan?.. Daha olmazsa, panjurları açarsın, zaten çok sıcak.

Pippopippi'ye hiç gitmek istemediğini duydum. Çok hoşuma gitti, bravo, pippopippi hep ukalalarla doludur, diskurlar çeker ve sonra herkesi çekiştirirler, bu yıl en çok ne beğeniliyormuş, hükümetteki falanca şık mıymış yoksa değil miymiş, acaba bu yana mı yoksa o yana mı oy vermek gerekirmiş, ozon deliği ne olacaktı, dünya dört köşe olsaydı o zaman... kim bilir seni kaç kez çağırmışlardır, hele romanın Amerika'da ödül kazandıktan sonra, onlardan başka şey beklenmez zaten, önceleri yüzüne bile bakmazken Amerika'da ödül kazandın mı ossaat bir yıldız oluverir ve artık pippopippi'nin elinden kurtulamazsın... Senin romanında Tristano gerçek bir kahraman gibi, ama korktuğunu da yazmışsın, bu hoşuma gitti, kahramanlar korkarlar, ahmaklar bunu bilmez ama Tristano korkusunu yener... bir başka "ama" daha var, sen asıl orada büyük ustalık göstermişsin, demek istediğim, acaba korkusunu yenmesi, korku onun üstesinden geldiği için midir?.. Uzun lafın kısası, kahraman korkuya yenik düştüğü için korkuyu yeniyor. Tam yakalayamamışsın ama yürüttüğün mantık çok ilginç... Sen anlaşılması zor bir adamsın, senin yazmış olduğun gibi bir kitabı yazdıktan sonra insan nasıl olur da pippopippi'nin tuzağına düşer... üstelik, azıcık da senatörsün, böyle dediğim için kusura bakma, yani sert katı bir tutumun var, insan ilişkilerini iyi geliştiriyorsun, seni düşündüğüm zaman gözümlün önüne hep eski Romalılar gibi beyaz toga giymiş, Seneca'ya benzeyen biri gelirdi, zaten üslubun da biraz onunkini andırıyor ama belki Seneca senatör değildi, bilemiyorum... dinle beni, yani pippopippi'ye gitmemekle, tam tersine, gitmiş gibi olmayasın? Kurnazlığımı hoş gör

ama dünya âlem pippopippi'ye gitmeyi reddettiğini söylüyor, herkesin diline düştün ve sonuçta gitmiş kadar oldun. Pippopippi korkunçtur, sevgili yazarım, ne yapar yapar seni becerir, ister git ister gitme, bunu hiç düşündün mü? Pippopippi'nin bir programında –Frau onlara katotik müşil der– senin hakkında söylediklerini biliyorum. Bakmasam bile o zımbırtı hakkında epey bilgim vardır, Frau bana sürekli rapor verir. Geçen ay bir gün, henüz yatmıştım ki kapı açıldı, küçükbey, dedi, bu akşam katotik müşil programında dün okuduğun yazardan söz ettiler. Renate, sadede gel, dedim. Bugünkü programın konusu fikir değiştirebilmek yürekliliği idi ve yönetici, ağzından ballar akarak konukları tanıtırken, yüreklilik hakkında yazılmış ve ödül almış bir romanın ünlü yazarını da çağırmıştık ama ne yazık ki davetimizi reddetti, dedi, acaba programımızdan korktu mu dersiniz, bekliyoruz, sayın yazar, biz kötü kişiler değiliz, haydi gösterin bir yiğitlik... Tamam, anladım Renate, dedim, ne demek istiyorsun yani? Seni dinleyecek birine gereksinim duyduğunu ama bunun bir yazar olmasını istediğini söylememiş miydin, dedi. Ve yanıtlımı beklemeden kapıyı kapattı gitti...

Bugün kendimi iyi hissediyorum, gerçekten iyiyim ve sana her şeyi uzun uzadıya ayrıntılı ve mantıksal olarak anlatacağım, kitabımın en güçlü bölümü olacak, dinle ve yaz, yaz ve hiç ağzını açma, hazır mısın?.. Tan ağarıyor. Tristano o lanet olası ormanda yalnız ve korkuyor. Belki kahramanlar da korkar, sen de demiştin ya. Üstelik Tristano henüz bir kahraman olduğunu bilmiyor, yapa-yalnız, komutanın sığınağının önündeki bir kayanın arkasına saklanmış, yalnız olduğunu biliyor çünkü o gece bütün arkadaşları bir manevra için vadiye indiler, emri komutanın kendisi verdi, saldırı yapılacak bir kışla, köy-

de de faşistlerin gözcülük ettikleri silah depoları ve cep-
hanelikler var, bir saldırı yapmak gerekiyor, işte arkadaş-
ları o yüzden vadiye indiler. Tristano o lanet olası orman-
da, o lanet olası şafakta yapayalnız, gün ağarırken gökyü-
zü toz pembe ve uçuk mavi olur, böyle korkunç olmaz, se-
vişmeyi, yatakta bir kadına sarılmayı düşündürür, yeni
gün bir kayanın arkasına sinip korkudan titremek için
değil aşk için doğar; buz gibi bir şafak söküyordu. Kaç
kişiydiler? Genelde öngörülüdürler, baskınlarını az as-
kerle yapmazlar, on beş-yirmi kadar olmalılar, bir manga.
Tristano silah seslerini duydu, makineli tüfeklerin yay-
lım ateşini; sonra bir ölüm sessizliği, şafak söküyor, teh-
likeli bir sabah, çünkü gündüz Tristano'nun düşmanıdır,
o kayanın arkasında yapayalnız, oysa düşmanları kalaba-
lık. Kıyırının üstüne sessizlik çöktü. Neden geciktiler?
Neden ortaya çıkmıyorlar? Sığınakta ne yapıyorlar? Bel-
ki de kâğıtları, haritaları, notlarını arıyorlar. Çok ustaca
bir darbe yaptılar, bölgenin en tehlikeli komutanını orta-
dan kaldırdılar, öyle herhangi birisi, Direnişçilerin ara-
sından çıkan bir gönüllü değil, büyük bir komutan. Bi-
rinci Dünya Savaşı'nda bulunmuş eski bir asker, dokuz
yüz on beşte büyük sorumluluk taşıyan bir subaymış,
strateji bilen, sakın, becerikli, her şeyi enine boyuna dü-
şünen, ölçüp biçen, kararlı bir adam, Naziler ondan kor-
karlardı, büyük kayıplara uğratmıştı onları, İtalya'daki
yüksek Alman komutanlığından onu ortadan kaldırma
emri gelmişti, kaç asker istenirse yollanacaktı, onu yok
etmek gerekiyordu, bir kere Direnişçilerin başını ezdiler
mi geride sadece hiçbir kesin planları olmayan dağınık
bir grup zavallı kalırdı, onu ortadan kaldırmak şarttı ve
en sonunda kaldırdılar. Ama buraya kadar onlara birinin
kılavuzluk etmesi gerekirdi, yoksa sığınağı nasıl bul-
muşlardı? Tristano, aynı zamanda karargâh olan sığınağı
biliyor, o terk edilmiş kulübede dört oda var, giriş katın-
da da toplantı yaptıkları mutfak, orada manevra projele-
ri tartışılır, **planlar yapılır, emirler verilir;** bitişğinde,

İtalyan Ordusu'ndan iki askerin kaldığı oda, bunlar manevraya katılmamaları gereken iki terbiyeli ve deneyimsiz gençti, nöbetçilik yaparlar, komutanı korumakla görevlidirler; yukarı katta köylülerin hasırlar üstünde incir ve kestane kuruttukları bir tür samanlık ve bir de komutanın yatak odası var. Silahlı çatışma alt katta başladı. Tristano, ormanın bitiminde bir masaldan fırlamış gibi duran kulübenin kırık dökük kapısının yanındaki pencereden, atılan silahların ateşini gördü. Neden dışarı çıkmıyorlar? Soğuk. Soğuk bir şafak. Tristano o kayanın arkasında, korkuyor. Kahramanlar korkmazlar ama Tristano henüz bir kahraman olduğunu bilmiyor, o sadece, öldürülen bir Alman'dan aşırıldığı makineli tüfeği sıkı sıkı tutan yalnız bir adam, elleri buz gibi, ayakları buz gibi, kafasından inanılmaz bir hızla bir çok şey geçtiği halde hiç düşünemediğini sanıyor, gözleri o kırık dökük kapıya dikilmiş, arada bir çevresine de bakınıyor ama öyle çabuk bir göz atıyor ki manzarayı görmüyor bile, yalnız ışığın arttığını fark ediyor, neredeyse sabah olacak. Silah seslerini ne kadar zaman önce duyduğunu düşünüyor, on dakika mı, bir saat mı? Tristano, köylüler domuzlarını koymaya başlamadan önce, ormanın bitimindeki kulübede kaldığını anımsıyor, o gece de, çoğu zaman arkadaşlarıyla birlikte yattığı, aşağıdaki ırmağın kıyısındaki mağara yerine, orada kalmayı yeğlemişti. Neden? Tristano nedenini bilmiyor. Neden, neden, neden...

...Neden, neden, neden. Sen, Tristano'nun yaşamındaki nedenleri bilmek için buralara kadar geldin. Ama yaşamda neden yoktur, sana kimse söylemedi mi?.. Neden yazı yazarsın? Yoksa sen nedenleri arayan, her şeyi yerli yerine koymak isteyenlerden biri misin?.. Öyleyse dinle, nedenlerden birinin yanıtı, dağda Amerikalı kıza rastlamış olmasıydı. Az önce anlattım ya, Marilyn, hani

ona hemen Rosamunda demek istemişti, kimi zaman Guagliona da derdi ama çok ender, yalnız ensesine dökülen saçlarını örüp topladığı zaman, gündüzleri saçlarını örerd, o zaman Tristano, çöz saçlarını Maria Magdalena, çöz saçlarını Guagliona, derdi... Başka nedenleri de mi bilmek istiyorsun? Neden, nasıl, ne zaman dağa çıktığını, Dafne'ye ne olduğunu... Sen de çok meraklısın yazar, sana ne be? Affedersin ama başka ne yapabilirdi, artık yolunu kaybetmiş kaçak bir askerdi, Badoglio herkesi evlerine yolladığı zaman o da eve, ülkesine dönmüştü, Almanlar her tarafta arama tarama yaptıklarına göre ya ambarda samanların arasında saklanacak ya da Brindisi' de veya oralarda bir yerde kralına ulaşacaktı, başka seçeneği yoktu. Samanların arasında kalmak hoşuna gitmiyordu; sen onun yerinde olsan, İtalyanları yüzüstü bırakıp şalgamlı makarna yemeye giden kralın yanına mı giderdin? Tristano da bir bakıma aynı şeyi yaptı, dağlardaki Direnişçilere katıldı, şalgamlar daha sonra geldi... bu, sonraki aklımla söylendi, eğer benimkisi akıl sayılırsa, çünkü morfin aldım... Frau bana iki doz yaptı, biliyor musun? Frau böyledir, bir gün kısar, ertesi gün iki mislini yapar, dayanamaz, içi götürmez... sevimsinin biridir, gördün mü nasıl surat astığını, ama içi... bana kalırsa, dıştan hiç belli etmeden için için ağlamıştır, nasıl yapar bilemiyorum, ya karakterindendir ya da Alman olduğundan, Almanların bazen kimseye göstermeden için için ağlayan insanlar olduklarını düşünürüm, yazdıkları bazı şeyleri okumak yeter... biz başka türlüyüz, dışardan hüngür hüngür ağlarız ama içimiz hiç değişmeden olduğu gibi kalır... su bilimi... bence ruh da hidrolik kurallarına uyar.. yine kayboldum, neredeydim?.. Dafne'yi öğrenmek istiyorsun, nedenini niçinini, hani Yunanistan'da bırakmıştı, ne oldu diyorsun... affedersin ama kendi ülkesinde çektikleri yetmezmiş gibi kızı bir de dağlara mı çıkaracaktı?.. Hem sana ne Dafne'den? Dafne bu öyküdeki tek güzel seyd, gerisiyse tam bir yıkım... inanmıyor

musun? Öyleyse çevrene bir göz at eğer bana inanmıyorsan ve de sor kendine, Tristano neden omzuna asılı tek bir dürbünle dağlara çıkmış diye, neye yaramış diye sor... Ah işte bunu bilmiyordum, aklıma bile gelmezdi, söylemekten mutluluk duyuyorum, bu gibi şeyler siz yazarların hoşuna gider, sonra da abartır durursunuz... dağda Tristano'nun omzunda bir makineli tüfek vardı tabii ve o makineli tüfekle bir kahraman oldu ama oralara gözü gibi sevdiği pirinç bir dürbünle, dedesinin dürbünüyle gitmişti; küçüklüğünde gökleri keşfetmiş olduğu dürbünü de birlikte götürdü, dağların tepesinden yıldızlara bakmak için, çünkü ne kadar yüksekte olursan o kadar iyi görürsün yıldızları... Senin gibi kitaplar yazan bir İngiliz, hepimizin bir lağım çukurunda olduğunu ama bazılarımızın yıldızlara baktığını söylemişti, belki ülkesi bir lağım çukuruna battığı için Tristano da yıldızlara bakmak istiyordu... Seninkisi şimdi ne âlemde? Beğeniyor musun gidişatını?

Frau'nun şiirinden bir başka bölüm aklıma geldi, upuzun bir şiirdir ama taksitle okur, tam bir işkence... hendeğin kenarından suya atlayan bir kurbağa gördüm, en önemli şeyimi de beraber götürüyordu, iğrenç kaygan bir yaratıktı, kadife gibi yumuşak, beyazımsı ve ıslak, çaldığı eski madalyonumu salyasıyla aşındırmış geri getiriyordu, içinde onun yankısının resmi olan eski madalyonumu.

...Ağustosböcekleri sustu... karanlık basmış olmalı, yazmaktan yoruldu herhalde. Ama bu iş için gelmedin mi buraya? Ben de konuşmaktan yoruldu ama seni bunun için çağırmıştım, eğer Frau gelip bizi rahatsız eder-

se, birazcık daha işimiz olduğunu söyle, on dakika kadar, çünkü yarın geri kalanları anlatacak gücüm olacak mı bilmem. Bu çok önemli, sen benden iyi bilirsin, kitabında ilk taslağını yazmıştın, hatta bir ödül bile aldın, yoksa yanılıyor muyum? Şimdi burada kessem, yarın kaldığım yerden başlayamayacağımı düşünüp benden beter hale gelir, bütün geceyi uykusuz geçirirsin, ne büyük kazık olur ama, değil mi? Kilometrelerce uzaktan kalkıp bu asit fenik ve kangren kokuları içinde beni dinlemeye gel, ondan sonra tam en can alacak noktada ben diyeceklerimi unutayım... Merak etme, unutmadım, o kırık dökük kapı birden açıldı, içerisi karanlık olduğundan Tristano hiçbir şey göremedi. Haydi hayvanlar, çıkın dışarı, diye içinden geçirdi. İşte bir tane, en sonunda çıkabildi. Ama ben bunu tanıyorum, Stefano bu, aşağı köydeki okulun hademesi, her zaman o kadar terbiyeli davranan, güvenilir biri olduğuna hepimizi inandıran adam. Şimdi o da ötekiler gibi karalar giymiş, pis domuz, başında da püsküllü beresi. Stefano dikkatle çevresini kolaçan ediyor, görölmekten korkuyor, kimse olmadığını fark edince dönüp içeriye bir işaret veriyor ve bir, iki, üç, dört Alman çıkıyor dışarı... Tristano içinden, gebert hepsini diyor, alt tarafı dört tane namussuz. Makineli tüfeğin tetiğindeki parmağı sabırsızlanıyor ama kendini tutuyor, içerde daha başkaları varsa o zaman hapı yutar. O sırada beşi birden ona doğru yürümeye başlıyorlar, görürlerse işi bitmiş demektir, ne yapsa acaba, bu bekleyiş poker oyunu gibi bir şey, Tristano kâğıtlarını masaya atıyor ve tetiği çekiyor. Birden şarkı söyleyen tatlı bir kadın sesi duyuyor, garip sözleri olan ağıt gibi bir şey söylüyor ya da sesinin tonu kadar eski bir ninni; şafak sökerken dağlardaki ormanda gerçekleşen kıyımdan sonra bir kadının şarkı söylemesi olacak şey mi? Bu ses sahiden var mı? Tristano dinliyor ve kilise büyüklerinin kitaplarını anımsıyor, bu içli sesi yalnız o duyuyor olmalı, kilise büyükleri bunlara meleklerin sesi derlerdi, bu sesleri ancak duya-

bilenler ya da duymak isteyenler işitir, bu çok eski, büyüleyici sesleri... kır bir atım vardı, gökteki ayın adımlarını sayardı, bir esmeri sevdim ama beni bıraktı, sevdadan yana hiç kısmetim yokmuş... bir beşik sallıyor olmalı, çayır, dağlar, orman hepsi birden, görünmeyen, yalnız sesi duyulan bir kadının salladığı beşik gibi devinmeye başlıyor; kuyruksuz bir midillim vardı, iple bağlamıştım, ipi çeke çeke düğüm ettim, tıpkı sevdalanmış bir adam gibi... Tristano'nun gözleri önünde her şey dalgalanır gibidir, artık bütün Almanlar dışarı çıkıp ormanın içinde küçük bir alanda toplandılar, ufak bir grup oluşturmuş şaşkın şaşkın, tüm çevreyi beşik gibi sallayan kadının sesini dinliyorlar, ninni yavrum ninni, ninesinin bebeğine ninni... peri kızının sesi şarkısını sürdürürken büyülenen Almanlar her şeyi unutup uykuya dalarcasına, yan yana, kımıldamadan, bir aile fotoğrafında gibi, bir şehitler anıtı gibi duruyorlar. Tristano yaylın ateşi açıyor, bir, iki, üç kez ve o da kendisini koruyan sesle birlikte şarkıya başlıyor, ninni yavrum ninni, ninesinin bebeğine ninni, eee, eee, e... orman silah sesleriyle yankılanıyor, bir salkım yankı kıyıda kıyıya çarpıp geri geliyor, dağlardan koyaklara kadar uzanıp ufukta yuvarlanan uzak bir gök gürültüsü gibi yitiyor. Artık Tristano Direnişçiler tugayının komutanıdır, Almanların canına kıydığı eski komutanın rütbesi ona geçti ama daha bunu bilmiyor, saklandığı kayanın arkasından çıkmış, orta yerde ayakta duruyor, yeni doğan güneşin ilk ışığı, renkli filmlerdeki kahramanları kuşatır biçimde, ona yansıyor. Yürü Tristano, avladığın düşmanlarına doğru yürü, ayağını göğüslerine bastırarak zafer kazanmış bir komutan gibi silahını yukarı kaldır, seni böyle hatırlamak istiyoruz, bunlar senin anıların ve senin yaşamöykünü yazmaktayız. Artık gidebilirsin, yazar, geç oldu, bugünlük bu kadar yeter, duymak istediklerini duydu.

Yaşam sizin sandığınız gibi alfabe sırasına göre değildir. Öyle görünür... biraz oraya biraz buraya saçılmış kırıntılar gibidir, sorun daha sonra hepsini toplamaktır, bir avuç kum, hangi kum tanesi öbürlerine destek olur? Bazen, bütün yığın onu taşıyormuş görünen en tepedeki, aslında hepsini ayakta tutandır çünkü o yığın fizik kanunlarına uymaz, hiçbirini taşımadığını sandığın kum taneciğini çıkar, hepsi çöker, kumlar kayar, dümdüz olur ve parmağınla yuvarlaklar, sarmallar çizmekten başka yapacak şey bulamazsın, gidip gelen, hiçbir yere götürmeyen yollar çiziktirip durursun, ama hepsini bir arada tutan o mübarek kum taneciği nereye gitti?.. Sonra günün birinde parmağın duruverir, kumları karıştırmaktan bıcarsın, yerde garip, anlamsız, başı sonu olmayan bir çizim vardır, içine bir kuşku düşer, acaba her şeyin anlamı o kargacık burgacık yollar, sarmallar mıydı diye.

...Bir yanlışı düzeltmeliyim, sana anlattığım o düş, hani o kumsaldaki düş, işte oradaki Rosamunda değil, Dafne'ydi... şimdi aklımı toplayınca daha iyi anımsıyorum. Tristano o tahta kulübeye Dafne'siyle girmişti, inan bana, hem kesin bir kanıt var elimde, daha önce düşünmemiştim: karpuz... o kulübede, yarılp ikiye bölünmüş bir karpuz vardı, mayoların konduğu tahta rafta kıpkırmızı bir karpuz duruyordu, bugün gibi gözümün önünde, kumsala inen yolda şeftali, kavun, karpuz sergisi olan bir adam vardı, şimdi o sözcüğü anımsadım: karpuz,¹ Dafne karpuzla bayılırdı, onun için karpuz, kendi ülkesi olan Yunanistan demekti; Yunanistan'da karpuzun dondurmasını bile yaparlar; bir yaz, Girit Adası'na ilk kez birlikte gittiğimizde, bir adam, geniş bembeyaz bir kumsala tekerlekli tezgâhında buz parçaları arasına

¹ İtalyanca kitapta bu sözcük "karpuz" olarak geçer. (Ç.N.)

yerleştirdiği karpuzlar getirmişti... kimi oğleden sonraları o kumsalda... kulübede Dafne ile sevişmek, sularda kovalamaca oynadıktan sonra birbirimizin tuzlu derisini yalamak... daha sonra bir dilim karpuz yedik... Rosa-munda olamazdı, Marylin'se karpuz sevmezdi, Amerikalılar sevmezler karpuzu, belki de hep su olduğundan, içinde vitamin bulunmadığından dolaydır.

Frau'nun bir şeyler fısıldadığını duydum... Morfinin etkisindeyken anlattıklarını yazma, dedi. Sen ona aldırma, her şeyi tek tek yaz, her bir şeyi, morfine falan boş ver, toplayabildiğin kadar topla bütün kırıntıları, sayıklamalarım da bana aittir, onlar da benimdir...

Meydanda vurulan oğlunun ölüsüne kapanmış ağlayan karalar giymiş bir anadan söz eden şiiri bilir misin? Bu sabah Frau bana okudu. Frau'da insanın aklından ge-çenleri okuma yeteneği vardır, sana anlatmak istediğim bir olay varsa, daha önceden bana o olayla ilgili bir şiir okur. Bu sabah odama geldi ve o şiiri okudu, hem bugün pazar da değil, buna eminim, o zaman anlatmakta olduğum bu öykünün belki de sana anlamsız geldiğini düşündüm, notası olmayan bir parça gibi her alet keyfince çalıp söylüyor ama bütün müziği yöneten bir değnek var, yalnız orkestra şefi görünmüyor, o değneği elinde tutan kim biliyor musun? Bence Frau.

...Bir ağaca toslayan arabalar gibi, kimi ağustosların da nasıl birden erken gelen eylüle çarpıp bittiklerini aklın almaz, soluğu kesilmiş akordeon gibi sölpür, yamrı

yumru olurlar, Meryemana sıcakları ya da Ermiş Lorenzo gecesinin yıldız yağmurlarıyla kurum kurum kurumlandıktan sonra duygular dolup taşmış, yaşam yüksek tavanlı bir mağaraya dönüşmüşken, konfeti gibi dört damla yağmur yağdı mı, tek bir günde ağustosun tüm abartısını, debdebesini yutuverir... Yaşam da öyledir, tıpkı ağustos ayı gibi, söylemekten eyleme kadar her şeyin süresinin dolduğunu en beklemediğin anda fark edersin, esnekliğini yitiren lastik artık uzamaz ve bir köşeden başını uzatan kuzgun “nevermore”¹ diye gaklar... Ev kuru bir balkabağı gibi bomboş, kendisi daha da beter boş, mevsimler ölü, bugün dersin, o da mortoyu çekmiş, ufukların durağanlığında her şey tam bir dinginlik içinde, yalnız dinlemeyen kulaklara yöneltilen birkaç peltek sözcük. Ve yoğun bir sis... Doktor Ziegler, kendinizi nasıl hissediyorsunuz, diye soruyor. Tristano, “şoşo” diyor, kendimi “şoşo” hissediyorum, onun dışında iyiyim ama biraz “şoşo”yum. Doktor Ziegler anlamıyor, daha iyi açıklamasını rica ediyor, bitte *Herr Tristano, bitte*.² “Şoşo” demek, yağmurda ıslanıp sıırıslıklam olmuş bir lahana gibi demektir, doktor, hani çamura bulanmış pörsük yapraklar vardır ya, işte öyle hissediyorum kendimi... Sonra, sanki bir “tranglumanglo”ya uğramış gibiyim, anlatabildim mi? Doktor Ziegler ister istemez onun bilinçaltı bir dil konuştuğundan kuşkulananmaya başladı ama aslında böyle şeyleri kabul eden bir ekolden değildi... Ne boktan laflardı bunlar? Tristano gizemli ve ikircimli, sözlerini sürdürdü. Geceleri düşünüyorum, yok tam tersi, onlar beni düşünüyor, gerçekten, düşünülüyorum, beni düşünen onlar, beni iğneliyor, çimdikliyorlar, patlayıp bin parça olmuş bir şeyin kıymıkları gibi geceleri kabaran denizle birlikte dalga dalga üstüme geliyorlar... Doktor Ziegler’in elleri arkasında, çenesi göğsünde. Yani düşler gibi mi? Yanıt yok. Öyleyse düşsel şeyler? Evet, Doktor,

E.A. Poe’nun ünlü *Kuzgun* şiiri. (Ç.N.)

¹ (Alm.) Lütfen Bay Tristano, lütfen. (Ç.N.)

tam değil ama aşağı yukarı öyle bir şeyler, kendi köpüklerinin üstünde yüzen birtakım anılar, gecemin uçurumlarının kenarında dururken bazıları bana kadar ulaşip batırıyorlar, bazılarınıysa, kolumu yataktan aşağı sarkıtığım zaman yakalayabiliyorum. Doktor Ziegler topuklarıyla döşemeyi oymak istercesine aşağı yukarı gidip geliyor, Tristano'nun çardağın altında bir koltukta sere serpe oturduğuna bakmıyordu, ona göre, yatakta deviniyor gibiydi. Gelişigüzel birini yakalamaya çalışın, diyor, bırakın kendinizi, sarkıtın kolunuzu aşağı, kapatın gözlerinizi, ben burada yokmuşum gibi... Sessizlik. Doktor Ziegler kımıldamadan duruyor, soluğunu bile tutuyor. Sadece kırların, toprağın soluk alıp verdiği duyuluyor, tarlalardaki anızların kokusu, mavi sineklerin vızıltısı, bir arı, çok uzaklarda, dünyanın öbür ucunda bir yerde bir köpek havlaması. Tristano kendinden geçmiş gibi mırıldanıyor, küçük bir kutu *gambusio*¹ yakaladım ama kutu açılmış, anahtar da kıvrılmış paslı teneke kapağın içinde kalmış, nichts, *absolut nichts*, *gambusine kaputt*.² Doktor Ziegler arkasında kavuşturduğu ellerini açıp kapıyor. *Gambusinen? was bedeutet gambusinen?*,³ açıklayın bana, Herr Tristano, dikkatinizi o noktada toplayın. Ay... ay... ay... Tristano bir şeyler arıyor ya da belki artık düşler dünyasına dalmış biri gibi gırtlığından özekdeş halkalar halinde sesler çıkarıyor? Ziegler sabırla, hiç konuşmadan bekliyor. Tristano, eski Schnabelewops geleneklerinden, antik çağların arkeolojisinden, hatta belki de jeolojiden söz etmeliyim doktor, diye homurdanıyor, böylece gerçekten anlaşılmaz, haritalarda olmayan yörelerin, büyük olasılıkla Ütopya adasının da bulunduğu, kendi imgelemindeki takımadaların üstünden toprağı sıyrarak hızla uçuyor. Schnabelewops, çepeçevre dağların arasında küçücük bir prenslikti, denizi de görürdü, bu deniz

¹ Küçük bir balık türü. (Ç.N.)

² (Alm.) Hiç, kesinlikle hiç, gambusio'lar bitmiş. (Ç.N.)

³ (Alm.) Ne demek? (Ç.N.)

–söylemeye gerek yok– bakire Venüs’ün doğduğu Yunan deniziydi, burası sarp kayalıkların yanı sıra tatlı yamaçları, çayırıları, bir eşi sadece Orlando’nun kılıcı Durlinda-no’yu vaftiz ettiği ya da deli *hidalgo*’nun dediğine göre, Dyonisios’un, kilometrelerce yürüdükten sonra ayaklarını yıkayıp serinlediği ırmakları, yüzlerce billur gibi pırıl pırıl ırmağın aralarından aktığı zeytinlikleri ve kestanelikleri olan bir ülkeydi. Gerek buğday başağı şenliğinde gerekse boğucu sıcakların bastırdığı günlerde halk büyük bir keyifle, kızların sevinç çılgınlıkları arasında bu ırmaklara girerdi. Irmakların sayısı o kadar çoktu ki Schnabelewopslular haritalarına koymak için onları saymayı düşünmemişlerdi bile. Ayrıca, neye yarardı? Çoğunlukla her köyün ortasından geçerek köyleri, aralarında binlerce yıllık çok farklı gelenek ve görenekler olan sağ ve sol kıyıları diye iki bölgeye ayıran bir ırmak vardı. Eski şarkıları derlemek amacıyla yöreden yöreye dolaşan Kuzeyli bir halkbilimci, kızların çoraplarını ıslatarak ırmağı geçip karşı kıyıdaki evlere gelin giderken söyledikleri ve arkada bıraktıkları baba evlerine duydukları özlemi dile getiren çok eski türküleri banda almıştı... Kendini fazla zorlamış olan Tristano gözleri kapalı susuyordu, balık tutan eli şezlongun kolundan aşağı sarkmıştı. Uyuyakalmış olabilir miydi?.. Doktor Ziegler, her hasta için kutsal ve her terapist için temel koşul olan düşsel alana girmeye çekiniyordu. Kırklar ağır ağır soluk alıp veriyordu. Öğle saatleriydi. Doktor Ziegler’in kentteki muayenehanesinde olması gerekiyordu ama herhalde bütün randevularını iptal etmişti, bu hastası onu çok ilgilendiriyordu. Tristano şimdi yeniden konuşmaya başlıyordu ama belki hâlâ düşsel alanında geziniyor ve kesin, yalnız ruh hastalarının ya da hiç şiir yazmamış şairlerin imgeleminde yaşayan su hayvancıklarından, sözümona gençliğinin *gambusio*’larından dem vuruyordu; karmakarışık sözlerinden bu hayvancıkların solungaçları ve yüzgeçleri olduğu, balıklarla kabuklular sınıfı arasında bir yerde bulun-

dukaları anlaşılyordu. Doktor Ziegler çok eski çağlarda yaşamış, Nuh nebiden kalma hayvanları düşünüyor, herhangi bir canlı olabileceklerini varsayıp çiçek mi, meyve mi, balık mı, kuş mu, böcek mi, memeli bir hayvan mı bilmeden bir sınıflama yapmanın olanaksızlığında karar kılıyordu... Bakın doktor, bilmem anlatabiliyor muyum, tatlı suda yaşayan karavidaya benzer bir hayvan, pembemsi, ama kabuksuz, yani bir yumuşakça, deniz tarağı gibi, tepesinde bir buçuk-iki santim, daha fazla değil, uzunluğunda dört tane solungaç olan küçük, yuvarlak bir kafası var, yumuşacık, prensliğin en geçit vermez, en uzak bölgelerindeki ırmakların yatağında yetişen, yosunu andıran bir ota beslenir, *gambusio*'lar bayırlılar tadı sözcüklerle anlatılamayacak kadar nefis olan bu ota, yedikleri bu ot yüzünden etlerine de domalanla mantar arası acımtırak bir tat siner... Doktor Ziegler susuyor ve dinliyordu. Cırcırböcekleri çıldırmış gibiydiler, boğucu sıcak sanki çardağa abanmıştı. Aylardan ağustostu. Şimdi olduğu gibi ağustos ayıydı, yazar ve Tristano'nun kendinden geçmek için morfine gereksinimi yoktu, zaten saçmalayıp duruyordu. Sana bunları daha sonra anlatmak isterdim ama şimdi aklıma geldi de ondan anlattım, kusura bakma, kesin senin kitabını ilgilendirecek şeyler değil, bırak, boş ver... Dinle beni, neredeyse akşam oldu, Frau morfin iğnesi yapmak için gelecek ama bu akşam istemiyorum. Acıktım, ona acıktığımı söyle, bir kâse et suyu, yok tavuk suyu istiyorum, eskiden olsaydı *gambusio* isterdim ama artık onların nesli tükendi, artık yalnız, anahtarı kıvrılıp paslı kapağın içinde kalan teneke kutular var... Frau'ya söyle, *gambusio* olmadığı için, bir kâse tavuk suyuna razıyım, o anlar ne demek istediğimi.

Ferruccio, siz yazarların kendinizi geleceğin ışığında gördüğünüzü söylerdi, tıpkı öldükten sonra olduğu gibi;

bana kitabını, sanki Tristano senmişsin gibi anlattığın zaman, kafanın nasıl işlediğini düşündüm... beni bir mezar taşı gibi geleceğe teslim etmiştin, orada kendini görüyordun çünkü gelecek kuşaklarda bırakacağını sandığın izlenimi sana yansıtıyordu o taş... oysa o izlenimi senin gözünün önünde değiştiriyorum, panayırların aynalı pavyonlarındaymış gibi seni tepetaklak ediyorum... Senin için üzgünüm ama buraya gelmeden önce, buluşmamızdan ne bekliyordun bilmem, seni onaylayacak değilim, tam tersine... aynalara hiç güvenmemek gerekir, başta senin görüntünü yansıtıyorlar sanırsın, oysa sonra her şeyi allak bullak eder, hatta daha da beteri, görüntünü emer, benimser, seni içeri alırlar... Aynalar gözeneklidir, yazar, ama senin bundan haberin yoktu.

Marios yanıt vermiyordu, gözleri boşluğa dikilmiş, fincanının dibindeki kahve telvesini parmağıyla karıştırıyordu, tıpkı aradığını bulamamış, başarısız bir falcıyı andırıyor, hep susuyordu... Plaka Meydanı'nda soğuk ama güneşli bir gündü, her şeye kayıtsız Akropol, tepelelerinde dimdik yükseliyordu... Marios, benim, geri döndüm, gözlerimin içine bak, n'olur. O zaman Marioş, bir hastalığı tanımayan doktor ya da bir kararı okuyan yargıç gibi donuk bir sesle konuşmaya başlıyor... dağlar, taşlar, ağaçlar hep aynı ama her şey bitti, artık kimse kalmadı, hepsi öldü, ben de öldüm, akıllı gibi yüreği de kara Mareşal Papagos Yunanistan'a yeni bir önder ve yeni bir kral getirdi, eskilerin tıpkısı, İngilizlerle Amerikalılar da ona yardımcı oldular, toplu kurşuna dizmelerin uzmanı büyük Komutan General Skolby... İngilizlerle onların amca çocuklarının iki tür demokrasileri vardır, içerde uygulanan iyi demokrasi ve bir de, zamanın ardiyelerinde küflenmeye bırakılmış bayat demokrasi; bu ikincisi yoksul halklara satılır, nasıl olsa onların mideleri her şeyi sindi-

rir... dönmüşsün Tristano, görüyorum ve bana yoldaşlarını, Dafne'yi soruyorsun... yoldaşların öldü, Dafne çok uzaklarda, nerede bilmiyorum, konserler veriyor, nasıl olsa Yunanistan'ın artık onun müziğine gereksinimi yok, mareşaller yeni Yunanistan için yurtsever müzik istiyorlar... görüyorum dönmüşsün, söz verdiğin gibi geri gelmişsin ama aradan on yıl geçtiğinin belki farkında değilsin, kırk üçte gitmiştin, ülkemdeki hayvan ölür ölmez aranıza döneceğim, demiştin, o hayvan öleli epey oldu galiba ama buradaki yaşıyor, hem de eskisinden beter, dedim ya, eğer Peloponez dağlarının özlemini çekiyorsan git bir yürüyüş yap, ciğerlerine temiz hava dolsun... Tristano, geldiğin yere dön, ülkeneye dön, eğer Dafne içinse, gelecek yıl, ya da bir-iki yıl sonra yine gel... Yazar, sen bu olayı bilmiş olsaydın, kendine göre yazardın, buluşma yerine on yıl geç dönen kahraman birkaç sayfa hak eder, Odysseus'un kötü bir parodisi gibi, İthaka yerine Pancuervo tramvayına binen komik bir Odysseus... Anlattıklarımı sen yazmış olsaydın, senin kitabının kahramanı acaba ne yanıt verirdi Marios'a, kendini aklayacak ne gibi bir özür bulurdu? Seni yargıladığım için kusura bakma, atıp tutturmaya çalışıyorum o kadar... ağırbaşlı, gururu kırılmış bir Tristano hayal ediyorum... görkemli bir sesle, bir savaş madalyası aldım, ben bir kahramanım Marios, diyor, takdir edersin ki kahramanların birçok sorumlulukları, yoğun bir yaşamları vardır, resmî toplantılar, diplomatik misyonlar, barış ve kardeşlik elçilikleri, törenler, konferanslar... sonu kötü olsa bile yine de özgürlük için savaşmış olan Marios gibi bir adam bunları anlar ve onun boynuna sarılırdı. Ama Tristano bambaşka bir mazeret gösterdi... büyük bir içtenlikle, bir ayrıntı, lanet olası bir ayrıntı yüzünden daha önce geledim, dedi. Gülünç bir mazeret ama yanlış tramvaya binmişti... Eğer Tristano'nun yaşamöyküsünü yazacaksan, asıl, tek ve su götürmez gerçek budur, yemin ederim... Ama eğer sen, yazar, bu olayı bilmiş olsaydım başka türlü yazardım, di-

yorsan, istediğin gibi yazmakta özgürsün. Seçmek sana kalmış, nasıl olsa kim seni yalanlayabilir?

Yahudi bir bilim adamı, galiba bir filoloji uzmanı, Tanrı ayrıntılardadır, dermiş. Ama büyük olasılıkla Şeytan da oradadır. Bir yaz günüydü, Tristano o günü ve tüm kenti mavi olarak anımsıyor ama aslında kent pembeydi, denize kadar uzanan antik surların hendekleri boyunca pembe ve sarı evler vardı. Kuru soğuk bir mistral esiyor, kale burçlarının çevresinde kümelenmiş evlerin pence-relerinden sarkan çarşaflar beyaz bayraklar gibi rüzgârda şaklayarak dalgalanıyordu. Tristano, Taddeo'yu görmeye gittiği günler, kıyı boyunca uzanan yolu yeğlediği için kırmızı motosikletine binerdi, kentten çıkar çıkmaz yol frenkincirleriyle ılgın ağaçlarının yetiştirdiği dik yamaçlar arasından kıvrıla kıvrıla inerdi, derken, ufukta genellikle beyaz yelkenlilerin bulunduğu masmavi deniz birden karşına çıkar, bir-iki dönemeçten sonra da Taddeo'nun pansiyonu görünürdü. Aslında, gerçek bir pansiyon sayılmazdı, adı Taddeo Zimmer'di,¹ sarp kayaların aşağısında çakıllı küçük kumsalın önündeki bu alçak binayı Taddeo kendi elleriyle yapmıştı. Her birinin küçük bir mutfak ve banyosu olan sekiz odası, her odanın da ayrı küçük bir terası vardı, toprak saksılarda yetiştirilen kurtbağrı çiçekleri bir çit gibi bu terasları birbirinden ayırırdı. Taddeo bu odaları, kendi Akdenizli kafasıyla "crucco"² dediği Almanlara kiralardı. Taddeo, bu ahmak kiracılarıyla çok iyi dostluklar kurmuştu, genellikle Ruhr Havzası'ndan gelen işçiler olan müşterileri de bu ucuz pansiyonun sahibine gönülden bağlıydılar ve akşamları birlikte iskambil oynarlardı. Taddeo çok Alman

¹ (Alm.) Oda. (Ç.N.)

² 2. Dünya Savaşı'nda İtalyan askerlerinin Almanlara taktıkları ad, ahmak anlamına gelir. (Ç.N.)

öldürmüştü. Yağ içinde küçük bir deftere *ein, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben*¹ diye hepsini Almanca not eder, nerede ve saat kaçta öldürüldüklerini de yazdıktan sonra, aralarında yüksek rütbeli subaylar varsa, adlarının yanına, Michelin rehberinde olduğu gibi üç tane de yıldız kondururdu. Taddeo ve Tristano birkaç yıl önce gerideki dağlarda tanışmışlardı. Ormancı bir aileden gelen Taddeo yabanıl bir çocuktuk, faşist askerlerin öncülüğünde o ormanlara kadar gelen SS askerleri bütün ailesini öldürmüşlerdi. Evinin önündeki meşe ağaçlarının arasına saklanan Taddeo uzaktan her şeyi görmüş, dalların arasına büzülmüş, yüreği parçalanarak bu kıyıya tanık olmuştu. Ama geri çekilirlerken Nazi askerlerinden birinin kümeden aldığı taze bir yumurtayı içmek için bölüğün biraz gerisinde kaldığını gören Taddeo, bir pırnal ağacının arkasında onu beklemiş ve tam önünden geçerken elindeki kalın sopayı bütün gücüyle askerinin ensesine indirmişti. Sonra herifin makineli tüfeğini almış ve yamaca tırmanarak Direnişçilere katılmıştı. Tristano'nun artık Taddeo'yla konuşacak pek bir şeyi yoktu. Aslında en çok, denize dimdik inen o nefis kokan rüzgârlı yoldan motosikletle geçmek için gidiyordu oraya.... Şimdi gelelim ayrıntıya. Tristano o gün motosikletle gideceği yerde, otobüse bindi. Neden? Bilmiyorum. Hendeklerin arkasında daha biraz genişleyen meydancıkta, Mussolini zamanında yapılmış posta binasıyla limandaki ilk dalgakıranlar arasında balıkçıların düzenledikleri küçük bir pazar vardı. Tristano hâlâ sıçrayıp duran balıklarla dolu tablaların arasında dolaşırken birden içinden Taddeo'ya gitmek geldi, otobüs de iki adım ötedeydi. İşte böyle. Balık çorbası için gerekli malzemeyi aldı ve yolun karşı tarafına geçti, saat on ikiye geliyordu, yalnız on dakika bekleyecekti. Tristano o iki sesi, şu anda duyar gibi gayet iyi anımsıyor: öğle çanını ve yaklaşan otobüsün klaksonu-

¹ (Alm.) Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi. (Ç.N.).

nu. Sonra başka bir ses kulağına, Glenn Miller Schubert' ten daha neşelidir, diye fısıldadı. Tristano, sen burada ne yapıyorsun, nereden çıktın, neden Amerika'ya dönmedin, demek için arkasına döndü. Rosamunda, seni bekliyordum, dedi... uydurmuyorum, yazar, aynen böyle dedi, seni bekliyordum; aslında bu çok saçma bir yanıttı, hiçbir anlamı yoktu ve sonra ekledi, seninle geleceğim, anlatacaklarım var sana. Oysa, bütün yol boyunca tek söz söylemediler, ikinci durakta indiler ve köyden kumsala uzanan yola sapıp Taddeo'nun pansiyonuna vardılar. Tristano, her işe koşan garson çocuğun eline balıkları tutuşturdu, Taddeo daha gelmemişti. Marylin bir oda istedi. Merdivenlerden çıktılar. Zimmer, bütün öteki Zimmerler gibi, Akdeniz tipi kireç badanalı yer yer kabarmış duvarlarında, pantolon paçalarını kıvrıp yere oturmuş kirtillerini onaran balıkçıları gösteren eski fotoğraflar asılı bir odaydı. Küçük bir kapıdan banyoya geçiliyordu, burası tuvalet, lavabo ve yuvarlak plastik bir örtüyle ayrılmış bir köşede mısır koçanı gibi bir duş olan ufacık bir bölmeydi. Sürme balkon kapısından kurtbağrı saksıları ile çevrelenmiş terasa çıkılıyordu. Tristano terasa çıkıp bir sigara yaktı. Hâlâ tek sözcük söylememişlerdi. Marylin ayaklarının ucuna basarak ona yaklaştı ve arkadan sarıldı. Tristano, ne istiyorsun, dedi. Marylin, seni istiyorum, diye yanıtladı. Tristano döndü ve ona sarılmaması için kızın bileklerini tuttu. Rosamunda, dedi, bütün bunlar biraz gülünç, hiçbir şey olmamış gibi yapamazsın, öykümüz kötü sonuçlandı, daha da beter etmeyelim. Terasın duvarı boyunca yeşil bir bahçe sırası vardı. Marylin oraya oturup bacak bacak üstüne attı. Her şey bana vız gelir, Clark, dedi, yemin ederim artık hiçbir şeye aldırımıyorum. Tristano, ama ben artık seni sevmiyorum, dedi, hem benim adım Clark değil, üstelik seni hiçbir zaman sevmedim. Marylin, ben de öyle, diye yanıtladı, ama cinsellik başka şeydir, senin için de öyle olduğunu biliyorum çünkü çok iyi hatırlıyorum eski günleri. Tristano,

unut hepsini, dedi, ufacık bir gayret göster, sen unutmakta çok beceriklisin. Taddeo'nun restoran olarak kullandığı verandadaki bambu çardağın altında akşam yemeği yediler. Taddeo, herhangi birer müşteriymişler gibi sessizce servislerini yaptı. Onlar da hiç konuşmuyor, küçük kumsaldaki çakıllara vuran dalgacıkların sesini dinliyorlardı. Tristano sessizliği bozduğu zaman neredeyse gün ağarmak üzereydi. Yunanistan'a gitmeliyim, dedi, orada beni bekleyen bir kadın var, onu seviyorum. Marylin onun göğsünü okşadı. Seni şimdiye kadar beklediyse biraz daha bekleyebilir, diye fısıldadı ve sonra bütün gücüyle ona sarıldı, önce benimle gel, İspanya'ya gitmem gerek, benimle gel, az önce sana yalan söyledim, seni seviyorum. Uzaklardan gelen bir ışık pencereye vurdu, bir balıkçı kayığı olmalıydı. Tristano, belki ben de, dedi, ama yalnız cinsel bakımdan, bırak artık uyuyayım, yorgunum.

...Çok rica ederim, Frau'yu çağır, morfin iğnesi istiyorum, eğer zaten bir tane yaptığını söylerse, sen vur iğneyi. Boyuna benim anlattıklarımı yazmaktan başka bir şey de yapabilirsin yani, bu öyküyü hak etmek için somut bir şey yap, nasıl olsa sonra öyküyü sen anlatacak, yazarı sen olacaksın... Ama şimdi lütfen Frau'yu çağır, iğneye gereksinimim var, ağlayıp sızlamaktan korkuyorum, kahramanlar yakınmazlar, en fazlası, Tanrı'ya yönelirler ya da hiç ses çıkarmadan geberip giderler. Yeter topuğuma vurmak, benim tanrılarım yok ve topuğum taşaklarıma kadar uzanıyor ve kemiriliyor, sen de gördün ya... haydi çabuk ol, çağır Frau'yu, sonra sana koca Ernesto¹ tarzında bir şey anlatacağım, o aşağılık herif Ernesto, çiftesini göğsüne çevirmeden önce neler neler gör-

¹ Yazar, Ernest Hemingway'i kastediyor. (Ç.N.)

müştü, çok beğeneceksin, sen edebiyatı seversin, yazar, öyle ya, haydi çağır Frau'yu...

Tristano ona öykünerek, ay ay ay, dedi, tıpkı karnı ağrıyan Pinokyo'yu andırıyorsun. Marilyn hıçkırdı, ne kötüsün, dedi, anlamsız bir ilişki kurmuştum çünkü içimde hep sana olan, beklentileri gerçekleştirmemiş aşkım vardı, bir erkekle dostluk kurabilmek için yüreğim-de çok dar bir alan kalmıştı ve o anlamsız ilişki o anlamsız durumda bana uygun olan tek şeydi, Clark. Tristano, bana Clark deme, dedi, daha önce de söyledim, ben artık Clark değilim, Tristano'yum ve yaptığın benzetmeyi anlamıyorum, Guagliona, ama gerçek şu ki Clark seni boyunca düzüp duruyordu, belki senin için aşk bu demektir, Guagliona, sen çan tokmağını çan sandın, şimdi ne istiyorsun benden, bir çocuk mu, artık çok geç, işin yoksa iste dur, yaşamla arzular hiçbir zaman atbaşı gitmezler, bazen bir günde yüz yıl geçmiş gibi olur, her neyse, kendine bir başkasını bul, Tristano için zaman çoktan geçti.

...Galiba sana Ernesto üslubunda bir şey anlatmaya söz vermiştim, bilmem yazar olarak sever misin, ama önce Pancuervo'yu anlatmalıyım. O da ne ki, diyeceksin. Orası, İspanya'nın ücra bir köşesinde, kurbağaların öttüğü bir yerdir. Hiç kimse gitmez. Ama burası Tristano'nun yaşamıyla kesişmiştir...

...Kız, kim bilir ne zaman geçecek, dedi, İspanya'da, sanki tren beş dakika sonra geçecekmiş gibi demiryolu geçidini kapatırlar ama belki de tren yarın geçer, burası

böyledir işte. Erkek, Pancuervo'ya giden tren olmalı, diye yanıtladı, ancak belki artık Pancuervo'ya tren yoktur, kaput olmuş kaldırılmıştır, belki de Pancuervo diye bir yer bile yoktur, sen uydurmuşsundur... Güneş acımasızdı ama küçük kahvenin içinde soluk alınabiliyordu. Bira kapaklarından yapılmış perde sıcak meltemde sallanıyor, Doğu müziğine benzer bir ses çıkarıyordu. İçecek bir şey ısmarladılar, kahvenin sahibi göbekli, çatık kaşlara benzeyen bıyıkları olan bir adamdı. Erkek, ne garip, dedi, berber gibi bıyıkları var ama meyhanecilik yapıyor, bu bıyıklar buraya hiç yakışmamış. Kız, neden, diye sordu, bıyıkların da özellikleri mi vardır? Erkek birasından bir yudum içti, tabii vardır, dedi, bu insanların yüzlerini dikkatle bir incele hele, antropoloji dersi gibi bir şey, defterime değişik bıyık türlerinin resimlerini çizdim, bu ülkede bıyıklar başlı başına bir dünya, örneğin Guardia Civil'in¹ bıyıklarına bak, tıpkı şöyle. Masa örtüsünün üstüne çabucak bir eskiz çizdi. Avukatlarıinki böyle. Bir resim daha çizdi. Yargıçların bıyıkları avukatlarınkine benzer ama yine de değişiktir. Hükümet yanlısı üniversite profesörlerinin bıyıkları şöyle, hükümete karşı olanlarınkiler böyle. Toprak sahiplerinin bıyıkları bu biçim, bak şu, İspanya'nın Generalissimo'sunu tutan büyük toprak sahiplerinden birinin bıyığı. Bu da Generalissimo'nun bıyığı, aslında ötekinin aynısı gibi ama yine de Generalissimo'nunki hemen anlaşılıyor... doğrusunu istersen, yüzyılımızın tarihi bir bıyık tarihidir: Almanların kırpık bıyıkları, Rusların köylü bıyıkları... Duce, çoğu İtalyanlar gibi sakalsız ve bıyıksızdı, bizim ruhumuz kıllıdır, benimki gibi, ama sen bunu bilemezsin, küçük Guagliona'cığım, benden daha kıllı olduğunu sanırsın, oysa üstünde tek bir ot bitmeyen bir tepe gibisin. Kız, keşke sen de bıyık bıraksan, dedi, bu yaşta bıyık sana yakışır. Erkek gülümsedi. O zaman daha çok Clark Gable'a benzerim, dedi,

¹ İspanya'da yarı askerî ulusal kolluk kuvveti. (Ç.N.)

yok, ben sinema artisti değilim, artık Direnişçi bir yoldaş da değilim ve bana Clark deme, neden bir türlü anlamıyorsun? Tezgâhın arkasında uyuklayan meyhaneciye işaret etti. Bira şişelerini göstererek *dos más*¹ dedi. Kız, ne olursa olsun, seni yeniden bulacağım içime doğmuştu, dedi, mektubumda öngördüğüm gibi, seni bu yaz gecesi bulacaktım. Erkek, hangi mektup, diye sordu, ben mektup falan almadım. Kızın gözleri dalmıştı, havada uçan bir sineği izler gibiydi. Sonra, mektubum beni o pansiyona götürdüğün gecedен söz etmiyordu, dedi, o gerçek bir buluşma değildi. Erkek, ama bütün gece seni düzdüm, bundan iyi buluşma mı olurmuş, dedi. Kız, çok kâbasın, dedi. Erkek, bereket sen çok nazıksın, dedi ve sordu, peki, sonra? Kız, gerçek buluşmamız bu geceydi, dedi, ama erkekler gerçek buluşmaların farkına varmazlar, siz erkekler böyle şeylerden hiç anlamazsınız. Erkek, şimdi bir tek metafizik eksikti, dedi ve kendini tutmaya çalışarak hafifçe güldü. Kız, Clark, dedi, rica ederim. Erkek, bana Clark deme, dedi, ben artık Clark değilim, söyledim sana, ben Tristano'yum, böyle istiyorum, artık adım Tristano. Kız, Tristano uydurma bir ad, dedi, yapay bir ad, hoşuma gitmiyor, sanki bir başkasının adı gibi, belki de kardeşinin adıdır, hep bir kardeşin olduğundan söz ederdin ama adını hiç söylememiştin, herhalde kardeşinin adıdır. Erkek gülümsedi ve buğulanmış bardağının üzerine parmağıyla çizgiler çekmeye başladı. Sonra, anladım, dedi, demek ben kardeşimim. Kız onun elini tutmaya çalıştı ama hâlâ bardağın üzerine bir şeyler çiziktirdiği için bu pek kolay değildi. Tristano, dedi, dün bana sevmenin değişik yolları ve dereceleri olduğunu ve eğer yarı yarıya paylaşırsak suçun hafifleyeceğini söyledin. Erkek bir küfür savurdu. Kız, bırak kabalığı, dedi, hiç yakışmıyor sana, Cary hiçbir zaman beni alıkoymaya çalışmadı, beni severdi, daha doğrusu benim iyiliğimi is-

¹ (İsp.) İki tane daha. (Ç.N.)

terdi ya da benim için iyi olacağını sandığı şeyi, derin bir üzüntü içindeydi ama sen her şeyi, sana karşı düzenlenen bir entrika gibi görüyor, kendince öç almaya kalkışıyor ve çektiğin resti boyuna artırıyorsun. Erkek ceplerini karıştırıp bir kâğıt parçası çıkardı. Yüksek sesle okumaya başladı, çünkü Cary hiçbir zaman beni alıkoymaya ya da yeniden görmeye çalışmadı, beni severdi, daha doğrusu benim iyiliğimi isterdi ya da benim için iyi olacağını sandığı şeyi... derin bir üzüntü içindeydi, benim yüzümden, anlıyor musun? Başını kâğıttan kaldırdı. Kusura bakma, küçük Guagliona'cığım, dedi, ama kendini yineleyip duruyorsun, bana yazdığın bu mektupta aynı sözler var, şu anda İspanya'dayız, demiryolu geçidi kapalı, tren belki hiç gelmeyecek, zamanı çoktan geçti ve sen bu geçen zamana karşın, iptal edilmiş bir trenin yolcularına yapılan duyuruyu hoparlörle okuyup duruyorsun, neden? Kız, çünkü Cary mutsuzdu, dedi, o yüzden onu gerçekten sevdim, nedeni bu işte, hiçbir zaman sahip olamadığım köklerimi bulmuş gibiydim, bir akşam bana telefon edip lütfen gel, sana ihtiyacım var, dediği zaman asla sahip olamadığım köklerimi bulmuş gibi oldum, ben ülkesinin Doğu kıyılarındaki küçük burjuva bir aileden gelen, yolunu şaşırmış zavallı bir Amerikalıyım, babam bir noter, annemse salağın biriydi, sen bunları anlayamazsın, Clark. Erkek, bana Clark deme, dedi ve tıraşı da kes, baban Brooklyn'e göç eden bir Sicilyalıydı. Amerikalı askerler Sicilya'ya çıkarma yaptıkları zaman, uygun mafya babalarıyla ilişki kurmalarını sağladığı için –sen çok iyi bilirsin ne demek istediğimi– dönerken onu da yanlarında Amerika'ya getirmişlerdi, sonra sizi özel bir görevle dışarı yolladılar, başka başka görevleriniz vardı, Cary'ye gelince; tam bilemiyorum ama tehlikeli bir heriftir, yine de bütün bunlar beni ilgilendirmez, senin bileceğin işler, yaşam senin yaşamın. Kız, o benim tek özgürlüğümdü, dedi, yaşam da tek bir tanedir. O sırada masayı silmeye gelen meyhaneci elindeki bezle sineği kovdu.

'Tren geçti, dedi, durdu ve yeniden kalktı, sizler fark etmediniz mi? Pancuervo treniydi. Erkek, özgürlük lastikli bir sözcüktür, Guagliona, dedi, bilmem senin için de aynı anlamı mı taşır, belki öyledir ama birinin ağzından çıkan bir sözcük bir başkasının ağzında anlamını değiştirir. Kız kol saatine baktı. Clark, dedi, sen hangi özgürlüğü savunuyorsun? Erkek pencereden dışarı baktı. Çorak tarlalar göz alabildiğince uzanıyor, tepeler beyaz fillere benziyordu. Gel, dedi, daha önce gördüm oyunu oynayalım, sen değilsin çocuğunu aldırarak, zaten benim tohumum kök salmaz, üstelik artık çok geç, çocuğumu aldırarak olan benim, biliyor musun, savunduğum özgürlük konusunda korkarım yanıldım ve her şeyi yüzüme gözüme bulaştırdım ama olanları daha iyi anlamak için geldim seninle, çünkü sen beni pis bir işe karıştırmak istiyordun, sizler çok ilkelsiniz ama daha az tehlikeli sayılmazsınız, o kadar ilkelsiniz ki, komünizmi istemeyenlerin Francisco Franco'yu tuttuğunu düşünürsünüz, bu Marshall planınızın ne mene bir şey olduğunu çok merak ediyorum, eğer buysa sorun. Marylin, şahsen bana yaradı, dedi, insan sevgisi olan birine rastladım, tohumu kök saldı ve de çocuğumu aldırmaya hiç niyetim yok, Hemingway tarzı öykünün sonunu değiştirdiğim için üzgünüm. 'Tristano, kuşkusuz bu da başka bir yalandır, dedi, senin zaten bir tahtan eksiktir. Parayı masanın üstüne bıraktı. Belki de eve dönmeliyim, dedi, bu komedi hiç hoşuma gitmiyor. Kız onun elini tuttu. Hiçbir şey anlamıyorsun, dedi, en önemli anlarda gözlerini yumar gibisin, evet, söylediğim yalandı ama sana, beni korumana gereksinimim var, yalvarırım Tristano, koru beni.

Bakmakta olduğu denizin maviliği gözlerine yansıyor. Guagliona, ne yapıyorsun Tristano, diye sordu. Tristano bütün ufku kucaklamak istercesine eliyle hava-

da geniş bir yuvarlak çizdi, özgürlüğü savunmalıyım, dedi, benim için o kadar kıymetli olan aradığım özgürlüğü ama doğrusunu istersen, artık ne olduğunu anlamadığımı fark ediyorum, benimle ilgisi olmayan bir serüvene atıldım, neden olduğunu bilmeden; dağlardayken her şey o kadar açık seçikti ya da öyle görünürdü, oysa şimdi hiçbir şey net değil ve bilmek istiyorum... kusura bakma, bir parantez açacağım, Frau'ya söyler misin şimdilik morfin istemediğimi, ama Ergotamina'ya gereksinimim var, başım çatlayacak gibi ağrıyor, belki de sadece ağrımından korkuyorum, çekmecedeki olacak, bakıver, küçük haplar... Sana aktardığım konuşmanın nerede ve özellikle ne zaman geçtiğini söylemek büyük bir sorun yaratabilir, yazar. Ama bu biraz da senin suçun, bana hiç yardım etmiyorsun, ne bir laf söylüyor ne de bir soru soruyorsun, evet, seni buraya çağırdığım zaman ağzını açmak yok, gel yaz ama hiç sesin çıkmayacak demiştim ama... artık fazla uymaya başladın anlaşılmamıza, pusulayı şaşırdığım zaman beni uyarman gerek, yılları ve yerleri bazen birbirine karıştırıyorum, bir yorum, bir eleştiri, bir soru yolumu yeniden bulmama yarayabilir... imdat... bana kalırsa mahsus yapıyorsun, sırf kötülüğünden, kendine göre kötü kişisin sen, bu küstah, kibirli, bir ayağı çukurda moruk bana tepeden bakıyor, yaşamöyküsünü yazmak ayrıcalığını veriyor ama öte yandan aşağılık biriymişim gibi davranıyor, bakalım nereye kadar dayanacak, bir yerde yardım dilenecek, el uzatmamı, karmakarışık anılarını çözerek aydınlığa kavuşturmamı isteyecek, diyorsun kesin... Doğru söyle, böyle düşünmedin mi ve şimdi ağlamaya başlamamı bekliyorsun... rica ederim, n'olursun, sen yaşamımın genel çizgilerini, yani kırk dokuzda, elli dörtte, altmış yedide ya da altmış dokuzda aşağı yukarı nerelerde olduğumu, ilk bombanın ne zaman patlayıp ilk kıyırının ne zaman gerçekleştiğini bilirsin, öyleyse, bu temel bilgilere sahip olduktan sonra, benim kafam karıştığına göre, yardım et bana. Bu sözleri

işitmek istiyorsun, değil mi ama söylemeyeceğim işte... senden zırnık istemiyorum, yardımına ihtiyacım yok, ben bu işin içinden sıyrılıp çıkmayı beceririm. Tristano Yunanistan'a gitmek istediğini söylediği zaman zaten oradaymış, kime ne, bana ne, ayrıca sana ne? Önemli olan Rosamunda'nın ona İspanya'ya birlikte gitmelerini önermesi, gel benimle demesi. Tristano, Guagliona'nın şaka ettiğini sandı ve o da şaka yollu yanıt verdi, olmaz olur mu, gel lüks bir arabayla gidelim, beyaz bir Balilla¹ alalım, Pirene dağlarından geçelim, o serin dağ havasında, dönemeçli yollarda... bir ara arabayı durdururum, manzaraya bakarız, Amerikalı amcanın sana cebindeki Alpenstock'u² tutturarak romantik yürüyüşlere götürdüğü Marmolada dağlarından bile güzeldir oraları, sonra aklıma eserse, sana çok yetenekli ama bitli bir Fransız yazarından söz ederim. Rosamunda, benim amcam sensin aptal Clark'çıgım, toparlayamadın bir türlü kafanı, burada yanı başımdasın, seni dinlemeye geldim ve bana her şeyi anlatıyorsun, çok ateşin var, zavallı Clark'çıgım, kangren de bir bacağını yiyip bitiriyor, haydi al morfinini, amcamın sen olduğunu unuttun demek... bu durumda kendimi senin amcan yerine koyduğum için bağışla beni... saat kaç?.. Bir şey mi diyordum?.. Kusura bakma, belki uyuyakaldım da sayıklıyordum, Guagliona bazen böyle tuzaklar kurar, bilir misin, hiç beklemediğin bir anda bir şey sorar, kimliğimi yitirdiğimi, Komutan Clark dedikleri ve daha sonra bir kahraman durumuna gelen Tristano olduğumu bilmediğimi sanır... sadece bir an için kendimden geçtim ve amcasıymışım gibime geldi, aslında Amerikalı amcası o yakışıklı Cary –ben ona hep Amerikalı amca derdim– nasıl diye soracaktım ama vereceği yanıtı ezbere biliyorum. Guagliona bana, çok iyi, yeni bir karısı var, onun için bir şiir yazıp polaroid fotoğraf makinesiyle çektiği resimle birlikte Noel kartının içinde bü-

¹ Eski model bir İtalyan arabası. (Ç.N.)

² Ucu demirli baston. (Ç.N.)

tün akrabalarına yolladı, diyecek... Ya işte böyle, yazar, onları beyaz Balillalarında deli gibi gülerken görür gibiyim, çünkü Tristano, Noel kartına garanti, karıcığım, benim karıcığım yazmıştır, demiş, bunun üzerine Guagli-ona da, kazanı hazırla, Buchettin'i¹ yakaladım, diye sonunu getirmiştir... Ama her şeyin böyle kahkahalarla bittiğini sanma, yok efendim, o kadar kolay değildir bu işler; Guagliona, onun Pireneler'deyken sözünü ettiği bitli yazarın kim olduğunu bilmek istiyor, üstelik durmadan ısrar ediyordu. Tristano açık açık söylemiyor, gece yarıları yolculuk eden biri olduğundan dem vuruyordu, o zaman Guagliona, totaliter rejim yanlısı biri olmasın sakın diye korkuya kapılıyordu. Guagliona böyle şeylere çok önem verirdi, tepemize paraşütler yağdığı zaman, New York'a varınca ilk gördüğün şey Özgürlük Anıtı'dır, demişti... bana ders verme, Rosamunda, iki mıknaatısmışız gibi aramızda bir çekim var ama işte o kadar, gerisi yok, sen bir şey söylerken gizliden gizliye başka bir şey yaparsın, çok iyi bilirim, çünkü çürümekte olduğum bu yatakta yatar-ken senin tüm geçmişini de, bu yazara anlattığın geleceğini de bilirim, onun için boş ver, çok ince eleyip sık dokumayalım, o bitli dediğim yazara gelince, izin ver ve azıcık dinle beni, bu sadece bir bakış açısidir, aslında her şey şu önümüzdeki uçsuz bucaksız manzara gibi bütün yönleriyle incelenmelidir... Kusura bakma, arkadaş, artık hiçbir şey anımsamıyorum, gerçekten her şey bembeyaz kesildi kafamda ama yine de konuşmak istiyorum çünkü konuştuğum zaman oyalanıyor ve başımın ağrısını düşünmüyorum... öyle bir başım tuttu ki... Çoktan beri var bu... Abderidilerin² Tristano için, yine zırvalıyor dediklerinden beri... evet, öyle bir zırvalamıştı ki kafası patlamıştı, onun yalnız kafası patlamıştı ama asıl patlayan çocuktu... bu baş ağrılarından kimsenin bir şey anladığı

¹ Toskana yöresinin bir halk öyküsünde dev, küçük bir çocuk olan Buchettin'i yakaladıktan sonra, pişirmek için karısından kazanı hazırlamasını ister. (Ç.N.)

² Eski Yunan'da, Abdere yöresinin genelde biraz saf kabul edilen yerlileri. (Ç.N.)

yok, belirtiler tamam ama kriz tuttuğu zaman ne yapmalı, ağrıyı nasıl hafifletmeli, bu damar genişlemesi neden oluyor, hepsi birer sır, belki nörovejetatif sistemle ilgili ya da son zamanlarda dedikleri gibi, ruhsal kökenli bir şeydir, daha gençken kafamı duvarlara bile vurduğum olurdu. Bak, öykümün geri kalan bölümünü uyduruyorum, sırf laf olsun diye, gördüğün gibi çok dürüstçe davranıyorum, uydurduğumu itiraf ediyorum, diyelim ki Tristano o manzaranın orta yerinde, ufka karşı iki çam ağacının altındaki taş bir masada bir piknik sofrası düzenlemişti... Pirene dağlarında olduğumuzu da hesaba kat, Fransızlar çok akıllı insanlardır, güzel bir manzara gördüler mi hemen karşısına bir park yeri yaparlar, bir tahta kulübe, mösyö ve madama iki ayrı tuvalet, sofrayı kurmak için iki taş masa ve ailece oturup yemek yer, özgürlükçü cumhuriyetçi Fransız manzarasına bakarak hepsi mutlu olurlar... Tristano da mutlu görünüyordu, her ne kadar ailesi yoktuysa da, masaya bir kâğıt örtü serdi ve Saint-Jean-Luz'dan aldığı kâğıt tabakları koydu, bu tabakların üstünde ünlü yazarların sözleri ya da ünlü kitapların adları vardı, onun aldığı tabakların kenarında çepeçevre *le meilleur des mondes possible*¹ yazıyordu, tam ortada da bu edebiyat tabaklarını icat eden adamın karakalem bir portresi yer alıyordu, eli yanağına dayalı bu ahmak suratlı adamın alnına düşen bir tutam saç, peruk taktığı hissini veriyordu. Kenarda küçük harflerle tabakların markası olan *se nourir de littérature*² sözleri vardı. Tristano, Guagliona, dedi, galiba zamanından önce geldik. Kız, erken gelen sensin, dedi, zamanla hiç de iyi bir ilişkin yok, bazen geri kalırsın, bazen koşar adım ilerlersin, hiç tutarlı değilsin. Tristano gülümsedi, manzara güzeldi, sanki o da gülümser gibiydi, oradan geçen herkes gülümsüyordu, önemli olan görebilmekti. Tristano gördü ve o da gülümseyerek karşılık verdi... Pireneler'

¹ (Fr.) Olası en iyi dünyalar (Ç.N.)

² (Fr.) Edebiyatla beslenmek. (Ç.N.)

deki gülümseyen vadide akşam oluyor, ışıklar mavimsiye dönüşüyordu, Tristano bu huzurlu havadan yararlanarak, kendisi de bir bit olup insanların kanını emdiğini ve de pis olduğu için o bitli yazarı sevdiğini söyledi, sonra o şiire düşkün olduğundan çok sevdiği akşamın bastırıldığını da sözlerine ekledi. Guagliona evet der gibi başını salladı çünkü herhalde o da akşamı severdi, sonra, eğer bitli dediği yazar o kadar umutsuz biriyse, neden onu sevdiğini sordu. Tristano, Voltaire'in sözcükleriyle biraz yağlanmış olan tabağına baktı ve, çünkü bu yüzyılın yaşamımız için bize verdiği bokların içine daldı, dedi, boka batmak için cesaret gerekir; bak, İspanya'ya geldiğimiz zaman sana bir "sanki" yaşatacağım, sonra istersen okursun da ama sayfanın içindeymiş gibi benimle onu yaşayacaksın ve göreceksin ki orada bir demiryolu, hiç geçmeyen bir tren, durağan bir öğleden sonra ve durağan bir yaşam vardır ve bir kadınla bir erkek bira içerek sineklere bakarlar, ikisi de çocuklarını aldırmaştır, kendilerince, erkek de kadın da, demiryolu geçidi parmaklığının arkasında da beyaz filleri andıran tepeler ve *vitiligo*'lu¹ filler mezarlığı vardır...

...Sana bir anımı anlatmak istiyorum ama çok gerilerde kaldı, salt gözlerini bile anımsasam iyidir, galiba maviydiler... Yunanlı şair öyle diyor... nasıl da tutturmuş... yitirdiği ses üzerine şiirler yazmış... boğaz kanserinden öldü... görkemli şiirler... erkekleri severdi... Tristano onu tanımış olsaydı... eğer zamanları çakışsaydı... eğer kendisi yalnız kadınlara düşkün olmasaydı, eğer onunla aynı zevkleri paylaşıyorsa, şairin arzuladığı gibi severdi onu, öylesine aşıktı ona... ama çok fazla "eğer" var bu işte, yaşamlara yeniden başlanamaz ki... Gözler-

¹ Pigment kaybı nedeniyle deride beyaz lekelerle sonuçlanan bir deri hastalığı (Ç.N.)

den söz ediyordum, yalnız tavanlara bakan birinin bakış açısından söz etmeye gelince bereket hemen şarkıya başlanır... *j'ai la mémoire qui flanche, je me souviens plus très bien de quelle couleur étaient ses yeux, étaient-ils verts ou bleus?*¹ Bir kez Tristano bir mektup aldı, başka bir gün sana daha iyi anlatırım, orada da bir şarkının sözleri vardı ama mektup yalnız seslerden oluşuyordu, tıpkı Yunanlı şairin duydukları gibi... Çok uzak bir gelecekte belki bir gün bir başkasının gözlerinde biraz da benim gözlerimi bulacaksın...

Tristano daha girişteyken bir şeyler sezdi. Uluyor, dedi, duyuyor musun Rosamunda? Korkunç sıcak bir yaz günüydü, ağustosta İspanya'da hep olduğu gibi ve kent bomboştı. Pazar günleri herkes taşların ve asfaltın emdiği sıcaktan kaçır, geride terk edilmiş bir hayalet şehir kalırdı, ıssız ve boş müze de düşsel bir yer gibiydi, gördüğü ilk tablolar bir düş âleminde yüzen hayaletleri andırıyorlardı. Hafifçe ooo, dedi. Ana koridor, bütün boş koridorların da katılmasıyla oooooo diye yankılandı. Birden aklına beyaz bir kıyı köyü geldi, bir düğün şöleni, annesi elinden tutuyordu, bir papazın gülümseyen yüzü, annesi, umarım kilisede evlenmediğimiz için bize gücenmezsiniz Don Velio, diyor, Tristano öyle istedi, papazlar hakkında hiç kötü bir şey düşünmediği halde, Avusturya'da esir düşmüş, sonra İspanyol nezlesine tutulmuş, bir daha hiç dönemeyeceğini sanıyormuş, oysa savaş bittikten sonra döndü geldi ve oğlunu, bu çocukcağızı, büyümüş buldu, ama yemeğe gelmiş olmanıza çok sevindik, papaz efendi, gerçekten çok kibarlık ettiniz... Sonra, güler yüzlü bir piskopos yanlarına yaklaşıyor ama bu piskopos bir tabloda, o keyifli şişmanlığı asırların yağları.

¹ (Fr.) Belleğim gücünü yitirdi, gözlerinin rengini tam anımsamıyorum, yeşil miydiler yoksa mavi mi? (Ç.N.)

Tristano ağzını Guagliona'nın kulağına yaklaştırdı, Rosamunda, sana hiç söylememiştim, babamın adı Tristano'ydu ve ben hiç vaftiz olmadım. Rosamunda, bense oldum, diye fısıldadı, dağlardayken acımasız bir asker gibi görünüyordum ama değilim, ben iyi bir Hristiyan'ım ve başkalarının karılarına göz dikmem. Ona hiçbir zaman göz dikmemiş olmanı anlıyorum, sen aslında iyi bir Katoliksin, Protestan olsan bile, her zaman başkalarının erkeklerine göz dikerdin. Boş koridorlarda ilerlediler, Tristano, olmayan bir turist grubunun rehberi gibi öndeydi, merdivenlerden çıktılar. Boş ver geri kalan tabloları, dedi, kimseyi ilgilendirmezler, en azından bugün kimseyi ilgilendirmezler, belki bir gün bu müzeye yalnız gelir ve güzel şeylere bakarsın, o zaman geçmiş baharını yaşarsın ama bugün sarı köpeğe gidiyoruz, nasıl acı acı havlayıp çenilediğini duyuyor musun? Herhalde susuzluktan ölüyordur, ona su verelim, bütün yıl kim bilir kaç kişi hiç umursamadan önünden geçer, tıpkı bir köpeğe bakar gibi ona bakar ve bir yudum su vermezler ama bugün artık günü geldi, ortalıkta in cin top oynuyor, belki salon bekçisi bile iskemlesinde uyuyakalmıştır, ben bu müzenin yöneticisi olsam, o köpeğin önünde her zaman bir tas soğuk su bulundurulmasını emrederim ama müze yöneticileri tablolarının isteklerine aldırış etmezler, sadece kendi çıkarlarına bakarlar, zavallı köpek, tam ressamın istediği gibi, acılar içindeymiş, onlara vız gelir.. Bekçi, Tristano'nun tahmin ettiği gibi, uyuyordu. İçeri girdiler, sesi olmayan yaratıkların –hepimiz öyleyiz ya da hemen hemen öyle sayılırız– çıktıkları ıstırap yüzyıllar boyunca bilinsin diye boğazına kadar kuma gömülmüş küçük sarı köpek yalvaran gözleriyle onlara baktı. Guagliona baktı, sonra arkasını dönüp kolunu duvara, başını da koluna yasladı. Dayanılır gibi değil, dedi, bakamıyorum. Tristano, sadece kum banyosu yapıyor, dedi, ressam kum banyosu yapmasını önermiş. Kız, yalvarırım başka bir şey söyleme, dedi. Tristano, sen tımarhanelerdeki elektroşok

tedavilerinin daha mı iyi olduğunu sanıyorsun, dedi. O küçücük bir sokak köpeğiydi, anası babası bilinmeyen başıboş bir hayvan, sırtında bir torbayla, bir lokma ek-mek bulmak için varoşlarda dolaşırdı, karton kutularda uyurdu, köpek berberlerine uğradığı yoktu, yani tam bir serseriydi; ressam topluma ve Kralına yararlı bir iş yap-mak istedi, paletin kemendini atıp onu yakaladı ve bo-ğazına kadar kuma gömdü, böylece görürsün gününü se-ni gidi serseri köpek, artık kimseyi ısıramazsın, bütün mahalle rahat eder, Kral da mutlu olur. Rosamunda, res-sam kötü biriymiş, çok kötü biriymiş, dedi. Tristano, ha-yır iyi adamdı, dedi, yalnız kendisi için kötüydü, başıboş bir köpekti. Bir gün öncenin bayat solukları ve küf ko-kan salonda ağır bir hava vardı. Kız, bari bir havalandır-ma tertibatı olsaydı, dedi. Tristano, aman rica ederim Ro-samunda, dedi, burası bugünün İspanya'sı, Caudillo ne yenilikleri ne de siz Amerikalıları takar, kendisi Batı'yı komünizme karşı savunmakla uğraşüyor, bak görürsün, er geç birisi çıkıp bunu söyleyecek, o havalandırmaya mavalandırmaya boş verir, onun için kiliselerin serinliği yeter, diyecek. Tristano gözlerini köpeğin gözlerine dik-mişti, Guagliona da arada bir yan gözle bakıyordu köpe-ğe. Tristano ne diyeceğini bilemiyor, kendi kendine ne-den kızı oraya getirdiğini soruyordu... Biliyor musun, ya-zar, eğer Tristano kehanet sahibi biri olsaydı, günün bi-rinde o köpekle karşılaşacaklarını söylerdi, Rosamunda, derdi, bir gün bu köpeği görüp tanıyacaksın, ayrıca, bu köpek değil, kancık, kuma gömülü bir hayvanın erkek mi dişi mi olduğunu anlamak zordur ama ben bir kancık olduğunu biliyorum... Ancak Tristano kehanet sahibi de-ğildi, o yüzden içine doğması gereken şeyi sana anlatıyo-rum, bazı işaretlerin zamanında anlaşılması gerekir, ar-tık ölmek üzereyken değil... Rosamunda, kendini iyi his-setmiyor musun, diye sordu, Tristano, ölür gibiyim, dedi, ölür gibiyim. Kız, hiç de öyle görünmüyorsun, diye fısııl-dadı, betin benzin yerinde, akşam yemeğinde koca bir

tepsi Madrid usulü işkembe yedikten sonra art arda üç kez de sevişmek cesaretini gösterdin. Tristano ona, olduğu yerde kalmasını söyledi, dur orada Guagliona'cığım, dedi ve sarı köpeğin altına yatmaya gitti, ipleri kesilmiş bir kukla gibi kollarını ve bacaklarını büktü. Zamanın ve mekânın dışında bir lokantada bir gün önüme soğuk işkembe gibi aşk getirdiler, misyoner aşçıya tüm kibarlığım ile işkembeyi sıcak istediğimi, soğuk yenemeyeceğini söyledim, yemedim, başka bir şey de istemedim, hesabı ödeyip çıktım. Rosamunda, neler söylüyorsun, dedi. Tristano, bu da Frau'nun bana okuduğu şeylerden biridir, diye yanıtladı ama ayrıntılarda kaybolmaya değmez, daldan dala atladım, hiç ilgisi yok dediklerimle, gelecekte söz ediyordum, dün gecedен değil. Sonra doğruldu ve köpeğin önünde hazır ola geçti. Clark komutan, dedi, gereksinimin olan suyu getirdim. Kemerinden bir sukabağı sarkıyordu, Kastilya çobanlarının suyu serin tutmak için kullandıkları boş ve kuru kabaklardan biri, onu köpeğin önüne koydu ve bir adım geri çekilerek askerce bir selam verdi. Haydi gidelim, Guagliona, dedi, geç oldu, bekçi bu mezarlığı kapatmak ister.

...Zamanın varlığını unutalım ve yaşamımızın günlerini saymayalım, daha önceleri saymamak aptallığını göstermişken artık olmaz, Mavri, sanki bir düş görmüş ve uyanınca neredeyim diyor gibiyim, oysa hep aynı kişiyim ama neden?.. Bunun nedeni yoktur, her şey kendi yolunda gider, nedensizdir, sorumluluklar düşlerde başlasa bile, o eski özdeyiş doğrudur, bana çocukluğundan söz et, Mavri, arkadaşlarını anlat, benim gibi uyanmış olmayan ve şimdi yeri bilinmeyen mezarları dağlarda olanları anlat, onlar düşlerin insanlarıdır, ben onlarla konuşmasını beceremem... bana o geceki parçayı çalmanı istiyorum ama burada piyano yok ve senden istemeye de

utaniyorum ama servilerin müziğini duyuyorum. Sunion Burnu'na gidelim, Poseidon Tapınağı'ndan Ege'yi görmek istiyorum, senin arkadaşlarının artık kirpikleri yok, göz çukurları bomboş, anızlarla çotuklar arasında yatıyor ve kestane köklerini besliyorlar, uzun uzun beni çağırdılar ama duymadım, Mavri, biz farkında olmadan birbirimize aittik, bunlar benim taşlarım, onların sayesinde anladım bunu, taşlar insana çok şey öğretir, belki bir gün benimle gelersin ama şimdi bırak, burada kalalım, beni Girit'e götür, doğduğun evi görmek istiyorum, onu öyle terk edip bırakamazsın, o zaman annenle baban iki kez ölmüş olurlar, o kapıyı ben açacağım, benimle içeri gireceksin, orasını o kadar düşledim ki sanki içinde yaşamış gibiyim, anahtar çardağın altındaki kuru bir dala asılı, kocaman ağır bir anahtar, kilit dönünce kapının arkasındaki tahta sürgü kalkıyor, önce çok geniş bir oda, yağ cenderesi burada, iskemleler hasırdan ama pencerenin yanında, üstünde Girit kumaşıyla kaplı yastıklar olan taş bir sıra var, odanın ortasında yemek yediğiniz masa, bir zamanlar zeytinleri ezmekte kullanılan koskoca yuvarlak bir taş bir başka taşın üstünde duruyor... burası bizim çalışma yerimiz olacak, burada istediğimiz dünyanın resimlerini çezeceğiz, o taşın üstünde kitaplar hazırlayacağız... Mavri, yaşamımı bir üniversitenin sınıflarında ya da gecelerimi bir gözlemevinde gökyüzünü tarayarak geçirmek istemiyorum çünkü başka dünyaları bulmak için salt burasını ve de ne hale düşürdüğümüzü görmek yetmez mi?.. Çoğu zaman beni yalnız bırakacağını biliyorum ama konserlerinden döndüğünde beni hep burada, bu taşın üstünde oturur bulacaksın... Bir piyano sesi geliyor, sen de duyuyor musun?.. Sana söylüyorum, yazar, kusura bakma, bir düş görüyordum ve bu piyano sesi beni uyandırdı ama belki piyano da düşümdeydi ve şimdi dışarda sürdürüyor çalmayı, bir vals galiba, duyuyor musun?.. Bunun sesli bir sanrı olduğunu söyleme bana, biraz anlayışlı ol, la majör bir vals, çok uzaktan geliyor, sa-

dece duymak isteyen duyabilir... ama bu piyano değil, bir laterna, bir zamanlar, çocukluğumda ingenelerin panayır-larda aldıkları laternalardan... Ermiş Giovanni Bayramı'nda, Ermiş Nikola Meydanı'nda havai fişekler atılırken bir ingene Barberia laternası çalar ve o kolu çevirdikçe halk dans ederdi... Bu eski öyküler artık kimse-nin ilgisini çekmiyor ama ölü günleri geri getirmek için geçmişten gelen bu zavallı ezgiye şükürler olsun... Koca sandığın üstündeki sarkaçlı saat gece gündüz hiç uyu-madan, gözleri faltaş gibi açık bekler, tıpkı sinekleri bekleyen örümcek gibi her geçen ânı gözetler, asıl evren oradadır, Samanyolu'nun, yıldız kümelerinin, ışık yıl-larının lafı mı olur, tik-tak tik-tak birbirini kovalayan sa-niyeler ve saat doluverir... Çingene çeker gider ve başka bir panayırın yolunu tutar ama hep aynı müziği çalar, dans etmek isteyen başka bir çift var mı?.. Ben bu çifti tanıyorum, kızın beyaz ayakkabıları ve pilili lacivert bir eteği var, erkek ceketini bir iskemlenin arkasına asmış ve gömleğinin kollarını sıvamış... haydi dans et onunla delikanlı, sevindir, güldür onu, gözlerinin nasıl parladığı-nı görmüyor musun, meydanın bütün ışıkları, bütün pır-ıl pırıl aydınlatılmış kâğıt fenerler o gözlerin içinde, şimdi de buzuki çalan bir adam geldi, sevgililerden çok iyi anlayan bir ihtiyarcık bu, uzun yaşamı boyunca çok görmüş dans edenleri ve her şeyi anlamış, Thaxanart-his'i almaya başladı... kız, tabii döneceksin, diyor, dön-dün bile ve gülüyor, bir kolunu onun boynuna dolayıp kendine doğru çekiyor, herkes alkışlıyor, çevrelerinde bir halka oluşturuyorlar, kız eliyle onun saçlarını karıştırı-yor, sonra öpüyor onu, başka çalgıcılar da geldi, ortalık canlandı, herkes dans etmeye başladı, yaşlı bir adam tek başına dans ediyor, havayı kucaklar gibi kollarını kaldır-mış, sadece deri izmeli bacakları oynuyor, onlarsa bu kalabalığın içinde devinimsiz duruyorlar, bir heykeltıra-sın tek bir kayadan yonttuğu iki beden gibi duruyorlar, gözleri kapalı, düşündüklerini aktarmak istercesine alın-

ları birbirine dayalı, ikisi de aynı şeyi düşünüyor, Girit'e gidecek gemi yarın sabah saat yedide kalkacak, Pire'de şenlik var, uyumak için kente dönmeye değer mi... Dafne, limanda bir pansiyon biliyorum, diyor, büyükbabam Atina'ya okumaya geldiği yıllarda orada kalırmış, şimdi-lerde bizim köyden Stratis işletiyor, gidip ona da bir merhaba demek isterim, benim küçüklüğümü bilir, seninle geldiğimi görürse herhalde çok sevinir, Tristano.

Sineği dışarı attığın doğru değil, sen de Frau gibi yalancısın, bak nasıl vızıldayıp duruyor, yoksa kulaklarımın çınladığını mı sanıyorsun, belki kulaklarım da çınılıyordur ama bu bir sinek, yanılmıyorum, at onu dışarı, panjurları biraz arala, görürsün bulur çıkacak bir yol, nasıl olsa ışık beni rahatsız etmiyor, gözlerimi kapatırım, saat kaç, demek öğleyi geçti? Herhalde üç olmalı, evet, öğleden sonra olduğunu hissediyorum... ne garip, insan yataktayken bile öğleden sonrayı sezebiliyor, zamanın kendine göre bir soluğu, bir kokusu vardır, hem kulağınla hem burnunla duyarsın, üstelik, öğleden sonraları ötmeye başlayan bir de horoz var, aptal bir horoz, ne diye ötüyor, kendini yürekli sayıyor, oysa hiç de yürekli değil, sadece aptal ve kibirli, bir zamanlar şu dağların ardında iki adam vardı, ikisi de korku bilmez birer yiğitti, aynı uğurda savaşıyorlardı ama ülkelerinin geleceği konusunda farklı düşünüyorlardı, birisi oydu, bir kayanın arkasında durmuş, gözlerini bir çiçeğe dikmişti, batı yakasından gelecek üç manga onun emrindeydi ama daha önce bir kahraman olması gerekiyordu, kahraman olmak kolay iş değildir, bir milim öteye gidersen kahraman olursun, bir milim beriye kaydın mı alçağın biri sayılırsın, bu bir milimetre işidir, o orada, gözleri çiçeğe dikilmiş bekliyordu, önünde uzanan manzara kendi savaş alanıydı, üstesinden gelebilecek miydi, yoksa altına mı edecekti?..

Bazen olur böyle şeyler, tam bir kahraman olacakken, bok yoluna gidersin... Çok rica ederim, panjurları kapat, akşam bastırmış olmalı, tamam anladım, biraz önce yanılmışım... yazıyor musun?.. Dediklerimi tüm ayrıntılarıyla yaz, başka şeyleri istediğin gibi yazabilirsin ama bunları hayır, aynen benim söylediklerimi yaz... Aç biraz panjurları, temiz hava gelsin azıcık... genellikle kahramanlık bokla sona erer, hatta çoğu zaman böyle olur ama bu söylenemez, gençlerin eğitimine uymaz, yoksa nasıl elini yüreğinin üstüne koyup ant içebilirsin, çünkü kahraman olduktan sonra elini yüreğinin üstüne koymak gerekir, bayrağın önünde dimdik duruyor, göğsüne takılacak madalyayı bekliyorsun, bütün saygın, yetkili kişiler sıra sıra karşında... savaş madalyası bu, boru değil... Cumhurbaşkanı da karısıyla birlikte orada, aman Tanrım, ne evlere şenlik bir çift, Tristano onlara bakıyor ama bereket bu belgesel bir film, siyah-beyaz, Haftanın Haberleri, filmin renksiz oluşu bu sahneyi daha az iğrenç yapıyor, tribünlerde bu özel gün için gelen bütün öteki yetkililer, içişleri bakanı, savunma bakanı, göğsünde taşıdığı nişanlardan asılı bir general, bir kardinal, hatta belki iki tane, sorguçlu miğferleriyle bando mızıkacı takımı, vatan kahramanları için düzenlenen bu görkemli tören, gelecek pazar günü İtalya'nın bütün sinemalarında, en azından büyük şehirlerde, kanlı bir günbatımını betimleyen arka planda, baş artistin yarının başka bir gün olduğunu söylediği çok dokunaklı Amerikan filminden önce gösterilecektir... Haftanın Haberleri için hazırlanan tarihî bir konuşmadır çünkü genç kuşaklar için, bugün burada bir madalyayla ödüllendirilen kişi doğal olarak bir vatan kahramanıdır, büyük yiğitlik göstermiştir, ama aslında o kendisi değildir, tıpkı meçhul asker gibi o da bütün İtalya'yı temsil eder, Direniş'e katılmamış devlet bakanları ve generaller olan bizleri de temsil eder, hepimizi temsil eder, çünkü İtalyan halkı hiçbir zaman faşist olmamıştır, bu kahramanda kendimizi görür gibiyiz, İtal-

yan halkı her zaman, her zaman faşizme karşı savaşıymış, asla faşist olmayı düşünmemiştir, İtalyan halkı... Tristano, herhalde ben yanıliyorum, diye düşündü, demek kimseye karşı savaşımyordum, faşistler hiçbir zaman yoktu, ben düş görmüş olmalıyım... Çarpık çurpuk cumhurbaşkanı dimdik ona doğru ilerliyor, yanında yüksek rütbeli bir subay, elindeki gümüş tepside bir savaş maddesi taşıyor, karşısında bölük bölük dizilmişler, Tristano içinden, kaçacak yer yok, diye geçiriyor, ama şimdi kaçacağım, o gün şafak sökerken kaçmadım, elimde makineli tüfekle kayanın arkasında bekledim ama şimdi kaçacağım, ya şimdi ya da hiçbir zaman, kaç Tristano kaç, yoksa az sonra bu insanların kahramanı olacak, tıpkı onlara benzeyeceksin, her şey bitecek, hem de onarılmaz biçimde... Yazar, pencereyi aç, ardına kadar aç, akşam serinliğini duymak istiyorum, çünkü o sevgili akşam gelmek üzere, okulda sana öğretmediler mi bu şiiri, senin de, her kimse, bir öğretmenin olmuş ve bu şiiri okutmuştur sana,¹ Tristano'nun da temiz havaya gereksinimi vardı, terliyor, dayanılmaz bir sıcak duyuyordu, pencereyi aç, yazar, bırak girsin içeri gecenin serinliği, ah gece, hem de ne gece, asıl gecenin kutlanması gerek ama geceyi kutlamak için yürek ister, çünkü gece düşler, çoğu zaman karabasanlar getirir, karabasanlara meydan okumak zordur, Nazilere meydan okumaktan daha zordur, o zaman anlaşılır gerçek bir kahraman olup olmadığın, beni yalnız bırak lütfen, bakalım uyuyabilecek miyim.

İlk gördüğümde ufukta bir simge, bir böcek gibiydi, sonra o böcekte, tıpkı bir amfora gibi ellerini geniş kalçalarına dayamış bir kadın görür gibi oldum, soldaki tepenin üstünde iki tane İyon stili sütun vardı, aslında bunların penceremden görünen kuleler olduğunu çok iyi bi-

¹ U. Foscolo'nun ünlü bir şiiri. (Ç.N.)

liyordum ama ressam, düşlerin ressamı, öyle uygun görmüş, onları İyon stili iki kuleye dönüştürmüştü, yavaş yavaş bana yaklaştıkça, bacaklarının da iki sütunu andırıldığını fark ettim, bir sarmaşık dolana dolana kasık kemiğine kadar çıkıyordu, yoksa bir ağaç mı oldu diye düşünürken, devindiğini gördü, işte kendisi, penceresi manzaraya karşı ardına kadar açık bu odanın ortasında kefenine sarılmış duruyordu, burası bir oda değil, bir oda düşüncesiydi, bu oda düşüncesinin içinde bir zeytinlik vardı ve bu yalnız Delfi'deki olabilirdi çünkü ancak oradaki ağaç kütükleri böylesine eski ve boğum boğumdur, yaşamları boyunca anımsanamayacak devinimlerle dans ederek geçtikleri yerlerden bir iz kalmamıştı; hiç duymadığımız bir kaval sesi danslarımıza eşlik eder, erkek Thaxanarthis şarkısını mırıldanır, kız bir zeytin ağacından başını uzatarak, tabii döndün, der, hiç dönmez olur musun, Tristano'cuğum, öldüğünü sanıyordum, bütün adalarda seni aradım, sana bir mektup yazıp rüzgâra emanet ettim, sonra ekinleri biçilmiş bir buğday tarlasında başıboş dolaşan bir ateşböceği burada olduğunu söyledi ve geldim. Tristano, doğru diyorsun, dedi, sevgili Mavri'm, ekinler biçildi ve tarlalardaki buğday demetleri sararıyor ama sapları yeniden yeşertmek için hiç de geç sayılmaz. Böyle diyerek kefeninden sıyrıldı, kız ancak iki adım ötesindeydi, başını eğip mırıldandı, bak, kangren bacağı-mı kemiriyor, etim kurtlandı, meyve böceklendi, çoktandır. Çıplaktı, yalnız, orakçılar gibi boynuna bir mendil bağlamıştı. Kız, Tristano, dedi, senin kamışını tanırım, henüz tam bir bozguna uğramış sayılmazsın, belki daha biraz zaman vardır. Tristano, Dafne, dedi, yaşam ne kadar kuralcı, ne önemsiz ayrıntılarla uğraşıyor, oysa ben ölüm döşeğimdeyim. Kız, ama yine de senden hoşlanıyorum, dedi, bacağında kurtlar olsa da bedeninin üst yanı sağlam ve orada yüreğin hâlâ atıyor. Manzara birden genişledi ve ısındı, yere uzandılar, tepelerde güneşin son turuncu ışıkları İyon stili tapınağın gölgesini kızın karnı-

na düşürüyordu. Tristano, biliyor musun Dafne, dedi, arka plandaki bir ışığı unuttum, deniz kıyısındaki bir evde her zaman yaktığım bir mum vardı, bir gece sen, havada yürür gibi pencerenin önünden geçtin, bu yaşamımın en önemli anısıdır ve bak unutuluyordum, kaldığımız evi hatırlıyor musun, boş odaları, giriş katındaki piyanoyu, kıyıya çarpıp çatlayan dalgaların sesini, yosun kokusunu, ben ona Alda¹ kokusu derdim, evi temizlemeye gelen kadının adı Alda'ydı da. Kız yanıt vermedi, soluğu sıklaşmış, onun kulaklarında yürek çarpıntısı gibi gümbürdü-yordu, tıpkı bir zamanlar dediği gibi, işte buradayım Tristano, sıkı sıkı sarıl bana, dedi ve tam o sırada karşı kıyıdaki fener ışıklandı, ova artık karanlıktı ama bereket fener yanımtı ve korkacak bir şey yoktu.

...Meydanda öldürülen oğlunun üstüne kapanmış ağ-layan kara giysili kadını anlatan şiiri bilir misin? Zaten sormuş muydum bunu? Geçen gün Frau okudu bana... bir mayıs günü gittin, diyor, çeşmeler susuz kaldı, dile-rim sen sonsuz sulara kavuşasın... sonra o solgun çiçek gibi yüzü örtmek için ak saçlarını çözüyor.. Saat yarım olmuş, saatler ne çabuk geçiyor, belki de daha yarım ol-mamıştır, atıp tutturmaya çalışıyorum, Frau dokuzda bir lamba yaktı ve ben kımıldamadan, hiç konuşmadan bu-rada oturdum, kiminle konuşabilirdim ki, artık bu evde tek başınayım... bu şiir nasıl bana uygun, dikkat ettin mi?.. Sanki benim için yazılmış, şair beni tanıyormuş gi-bi... kimse olmadığı doğru değil, seninle konuşabilirim, sen sadece dinlesen de, o bile bir şey, fazlasıyla... Sağ ol.

¹ İtalyanca "alga" yosun demektir. Yazar bir kelime oyunu yapıyor. (Ç.N.)

Görüyor musun yazar, zaman içinde aşağı yukarı gidip geliyorum, aylak aylak dolaşıyorum, ne dünden haberim var ne bugünden, aradaki farkı seçemiyorum, o kadar ki aklıma birden Papee geliyor, kimdi Papee, öyle birini tanımış mıydım acaba? Belki de eskiden okuduğum bir romanın kahramanıydı, ülkesinin özgürlüğü için savaşıyor gözü pek bir genç, örneğin Burundi’de ya da ona benzer bir yerde, belleğim her şeyi bir arada, aynı sularda sürüklüyor ama senin bir avantajın var, saatin gösterdiği zamanla yaşamın zamanının aynı olmadığını öğretiyorum sana, bir gün bu konuda tartışacak olursan, zamanın içinde keyfince aşağı yukarı dolaşan ölüm döşesindeki bir ihtiyarın bunu sana öğrettiğini söylersin, kimilerince bu bir hiledir çünkü anlamaya çalışmaz, boş verirler, hepsi bir düzenbazlık sanırlar ve belleğin... Bellekte kalanlar çok azdır, yazar, Sezar’ın eleştirileri, Agostino’nun itirafları, Molly’ninkiler gibi bazı de *profundis*’ler,¹ son açıklamalar, aslında bu sonuncusu bir döl-yatağı içindi ama bir erkek yazmıştı, benimkisi de bir son dua sayılır... Biliyor musun ne kadar isterim bir döl-yatığım olsun, kadın olmak, genç, güzel, doğurgan bir kadın olmak isterim, öz-suyumun bedenimde dolaştığını duy-mak ne hoş olurdu... Gel-git olayındaki gibi, ayın yukarı doğru çektiği dünyanın başlangıcı olan bir kadın... oysa kangrenin kemirdiği iki kuru taşacağım var ve oturmuş sana ne saçmalıklar anlatıyorum.

Rosamunda, Rosamunda, bu ne olağanüstü güzel gece, sanki duyarlı bir peri hazırlamış, bin ses, bin ışık, bin sevinç dolu yürek, hepsi neşe içinde, oh ne mut-lu-luk... Yazar, tüm yüreğim senin için, yazar, senden başka düşündüğüm yok... Ne garip, seni buraya çağırdığım zaman

¹ Ölenler için okunan dua. (Ç.N.)

yalnız kendimi düşünüyordum, sen aklımdan bile geçmiyordun, ama buraya geldiğinden beri tek söz söylememiş olsan da, seni düşünmeye başladım. Sırf beni yazdığın için. Bazen seni bir parçamış gibi düşünüyor ve sana anlattıklarım, anlatan ben olduğum için benim mi, yoksa yazan sen olduğun için senin mi diye kendimi sorguluyorum... Öyküler anlatanlara mı yoksa yazanlara mı aittir? Sen ne dersin? Düşün bakalım, ama bu kerteye geldikten sonra bana artık hepsi vız gelir tırıs gider.

Bir anlaşma yapmalıyız. Bütün gece düşündüm... yani, benim de senden istediğim bir şey var, demek oluyor ki bu bir değiş tokuş olacak. Ama önce bir noktayı iyice açıklamalıyız, sakın seni buraya benim çağırdığım aklına gelmesin... sen kendin istedin gelmeyi, çok iyi bildiğin gibi, ben bir ıslık çalar çalmaz hemen koşup geldin, zaten onu bekliyordun... ağzının suyu akmıştı... bütün bunları ancak bugün sana söylediğim için kusura bakma, dürüst insanlar arasında anlaşmalar hemen yapılır, iş bir el sıkışmaya bakar, aynı fikirdeyseler anlaşma yapılmış demektir, ama ben öykümü sana anlatmaya başlamıştım, sonra biraz aklım karıştı, daha en baştan söylemek niyetindeydim, inan bana... şey... istediğim, karşılığında sen de şey desen... aramızda bir anlaşma olmasına çok önem veriyorum çünkü siz yazarları iyi tanırım, bir noktaya gelince belki anlatı sizi sarar, zorla kendini kabul ettirir, bunun daha önce söylenenlerle bir ilgisi olmadığını, uyumu bozduğunu düşünürsünüz, ondan sonra çekiver kuyruğunu... Bu öyküyü ben anlatıyorum ama sen yazıyorsun, sana önemsiz gibi gelen daha önce anlattıklarımın bir ilgisi olmadığını sandığın şeyi de kitabına koyacağını ben nereden bileyim, kim bana bunu garanti edebilir?.. Oysa o şey çok önemlidir ve işte onun için bir anlaşmaya varmamız gerekir, ben söz verdiğim öyküyü

sana anlatacağım ama sen de tüm ayrıntıları yazacaksın çünkü yazılı Şeylerin değeri başkadır, öyle derler... ve bunu senden isteyenin, herhangi birisi değil, göğsünde savaş madalyası taşıyan bir vatan kahramanı olduğunu da iyice belirt, herhalde bu, İngilizleri epey etkiler, İngilizler kahramanlığa değer verirler, hiç çekinmeden savaşırlardı, Tristano dağlardayken, eğer onlar olmasaydı... bak, bunu yazabilirsin, o zaman onlara gerçekten hayranlık beslemişti... başka zamanlar pek değil, yani başka yerlerde yaptıkları bazı Şeyler konusunda, hani pek eskilere gitmeye de gerek yok, Dafne'nin ülkesini akla getirmek yeter, o koca faşist Mareşal Papagos'u desteklediler, sonra da Yunanlıların başına yeni bir nder ve yeni bir kral getirdiler, Metaxas'tan sonra, başkalarının ülkesinde İngilizlerin demokrasi anlayışı böyledir işte... Neyse, sadede gelelim... ben şahsen uygun bir formül bulamayacağım, bu iş incelik ve diplomasi ister, ama uygun sözcükleri bulmak senin görevin, yoksa nerede kalır senin yazarlığın... Sorun, Parthenon'un mermerleri... Tristano senden bunu sormanı istiyor, Yunanistan, Osmanlıların ynetimindeyken Türkiye'deki İngiliz büyükelçisi bir lord, Parthenon'un mermerlerini söküp İngiltere'ye götürmüş, tıpkı ıssız bir sokakta baygın yatan bir kadının boynundan kolyesini çekip alarak kendi karısına götürür gibi... Aynen yle, skmş mermerleri, sözcük yerinde, yazar, o haydudun işçileri de ellerinde kazmalar ve bal-yozlarla işe girişmişler... yıllar önce, bu tecavüze tanık olmuş birinin ayrıntılı anılarını okumuştum ama seni boşuna zmeyeceğim... hangi duvara olsa yakışacak bir tablo almamışlar, tüm manzarayı çalmışlar... bu hırsızlığın savunucularının kendilerine göre bazı kuramları vardı, ne bileyim, rneğin, Londra'daki British Museum olağanüstü güzel aydınlatılırmış, sanki Yunanistan'ın güneşi İngiliz neon ışıklarından daha az parlakmış gibi... ya da bu lord alıp götürdüğü zaman, tapınağın kabartmaları zaten orijinal değilmış çünkü daha önce Osmanlılar ora-

sını cami yapmışlarmış... mantığın saçmalığına bak, Osmanlılar tapınağın yalnız içini değiştirmişler ki bu hiç o kadar önemsenecek bir şey değildi, bir tanrının yerine bir başkasını koymuşlar, ne olacak, asıl kapsayan şeye, yani dış görünüşe dokunmamışlar ki... çok merak ederim, bu sivri akıllı kuramcılar kendi Westminster katedrallerindeki kulelerin külahlarını Atina müzesinde bulsalar, acaba ne derler... Sözünü ettiğim lordun adı Elgin' miş, Lord Elgin, yaz bunu, İngiltere'de o kadar çok lord vardır ki İngilizler sakın ola başka biriyle karıştırmassınlar... Uzun lafın kısıası, Tristano, o mermerlerin yasal sahiplerine geri verilmesini istiyor diye yaz, orası öyle yüce bir tapınaktır ki eğer Tanrıça Athena onu yapmamış olsaydı, İngilizlerin lordlar kamarası da olmazdı, hâlâ çobanlıkla uğraşırlardı... İstersen, bunların uğruna can veren Byron'dan da söz et, belki etkilenirler, olur a... bu haklı istekleri açıklayan diplomatik bildirilerden başka, o mermerleri geri isteyen bir de şair vardı, o zamanlar kimsenin tanımadığı büyük bir şair, çünkü Bay Kavafis kiraladığı bir odada önemsiz biri gibi yaşırdı, Tristano'nun da, o şairin dileğini yinelemekte bir sakınca görmediğini ekle yazdıklarına, aradan yüz yıl geçtiğine göre belki bu dilekçe İngilizlerin kulağına ulaşmıştır... İşte önermek istediğim şey bu, ben senin duymak istediğin şeyleri anlatacağım, sen de Tristano'nun dileklerini yazacaksın, bana kalırsa, bu işte sen kazançlısın... Kabul ediyor musun? Ediyorsan, sana güveniyorum, iki centilmen arasında eski biçim sözlü bir anlaşma yaparız... ama bizim aramızda zaten her şey sözlü, her şey sözcükler üzerine kurulmuş değil mi? İngilizlerin dediği gibi, bir *gentlemen's agreement*... Kabul ediyorsan ver elini, el sıkışmayı hâlâ becerebiliyorum ve sen ilk kez bana dokunacaksın.

Baş ağrısı nedir bilir misin? Migren, yarım baş ağrısı falan değil, bu bambaşka bir şey, başka şeyleri de içeren bir ağrı, onun için anlatması çok güç... önce küçücük, çok hafif bir ses duyarsın, öyle başlar, çok uzaklardan, uçurumların dibinden gelen garip bir zil sesi, bir ıslık, tiz bir inilti, ultrasonik bir titreşim duyarsın ve birden her şey acımasızca netleşir, sanki ıslık bir görünüm kazanır, görme duyunu keskinleştirip çarpıtır, gözlerinin yerinde bir prizma var sanırsın, nesnelerin çevresi, bütün girinti çıkıntıları, sivri köşeleri çoğalmış, genişlemiş, yüzey ve hacimleri, tüm geometrileri değişmiştir ve artık aynı şeyleri belirtmezler, örneğin şu dolap bir küp biçimini alır, küpleşir, artık dolap olmaktan çıkmıştır, o an her şey dalgalanmaya başlar, uzay bir deniz gibi kabarır ve tıpkı bir deniz tutmasını andıran baş ağrısı başlar, bir körüğün üstünde oturuyormuş gibi sallanırsın ama orada oturmak zorundasın, yerler sıvıya dönüşür, çevrende, yok çevrende değil içinde, tüm evreni kapsayan bir ciğerin soluduğunu duyarsın, azman bir ciğerin soludukça açılıp kapanan hücreleri arasında çalkalanan bir toz parçacığının artık ve başının içinde kopan fırtınada boğulmamak için dalgaları durdurmaya uğraşır, ellerini şakaklarına bastırırsın, işte budur baş ağrısı... Tristano'nun ilk baş ağrısı on ağustos günü tutmuştu, ağustos ayında Tristano'nun başına çok şeyler geldi, ağustos yazgısında vardı, vardır böyle insanlar, Uranus, Satürn, daha başka bir sürü şey, çoğunu unuttum ama bunu hayır, bunu unutmam olanaksız, on ağustos Ermiş Lorenzo Günü'dür, gökten yıldızlar yağdığı gün, belki de bir tanesi, bir göktaşı başına düşmüştü ama gece değil, öğleden sonraydı, tam burada, hiçbir şey yapmamak için döndüğü bu evde, çardağın altındaydı, bir koruk salkımına bakıyor ve yaşamının yıllarınıymış gibi taneleri sayıyordu, bir tane, bir tane, bir tane sana diye hafiften salakça bir ezgi tutturmuştu, tam o sırada kulağına, o zamana kadar hiç duymadığı bir ıslık sesi geldi, üzüm salkımı üzüm salkımı olmaktan çıktı, ha-

va çatlayıp yarıldı, midesi bulandı, taraçada değil, dalgalarda arasında çalkalanan bir geminin en üst güvertesindeymiş gibi yalpalayarak odasına gitti, panjurları kapattı, kendini yatağına attı ve yastığına sarılarak yoğun, zehirli sisler ve çekirge bulutlarının eşliğinde, hangi yöne gidersen git hiç değişmeyen göz kamaştırıcı bir boşluk içinde çok uzun sürecek uğursuz yolculuklarından ilkinde o gün çıktı... Bir gün önce o ölmüştü, biliyor musun, öz oğlundan çok sevdiği o çocuk... o lanet olası... ölüm araçlarıyla birlikte havaya uçmuştu...

...Kimi akşamlar oradaki ışıklara bakar ve geçmiş günleri düşünürdü, dağlarda ülkesinin geleceğiyle oynadığı günleri... herkes Nazifasistlere karşıydı, orası kuşkusuz, ama gelecek başka şeydi. Artık çok iyi biliyorum ki gelecek bir tek değil, çok çeşitli olabilir, tıpkı prizmadan süzülen bir ışık demetindeki gitgide koyulaşan renkler gibi, az şey mi bu, maviden çivit rengine, derken mora geçersin, mavi başka şey, mor başka şey, bir renkten ötekine geçmenin içinde olmaya çalış hele bir, görürsün yoğunluğunu... ama o, o zamanlar dünyayı bir demiryolu gibi görürdü, doğa bizi öyle alıştırmıştır, biz de salak gibi her şeyi ya ak ya kara, ya soğuk ya sıcak, ya erkek ya dişi diye düşünürüz. Yani ya öyle ya böyle. Ama yaşam neden ya öyle ya böyle olsun, hiç sordun mu kendine, yazar? Bana kalırsa sordun ve işte onun için seni çağırdım buraya. Ama Tristano o zamanlar geleceği ikiye bölünmüş gibi görürdü, tarihi de ikiye bölünmüş sanırdı ahmak, onu bizim yarattığımızdan haberi yoktu, kendi ellerimizle yazdığımızı, bizim icadımız olduğunu, istersek, sadece istersek, ya öyle ya böyle fikrine inanmaktan vazgeçip bayan tarih, siz hiçbir şey değilsiniz, küstahlığı bırakın, siz yalnız benim bir varsayımımsınız ve şimdi sizinle sizi istediğim gibi yeni baştan yaratacağım diye-

cek gücü bulursak, bambaşka bir tarih yapabileceğimizi bilmezdi. Ama bütün bunları söyleyebilmek için yaşlanmak, artık hiçbir yararı kalmamak ve benim gibi yarı ölü durumuna düşmek gerekir, tarihin boş bir umut, bir hayal olduğunu anladığın zaman artık yapacak şey kalmamış, olan olmuştur. Tarih aşk gibidir, bir müziktir ve onun bestecisi sensin, o müziği büyük bir ustalıkla çalarsın, var gücüyle borazanını üfleyen ya da kendinden geçmiş, yayını tellere sürten sanatçı... harika, nefis bir yorum, alkışlar. Ama parçanın notalarını bilmezsin. Bunu sonradan, çok geç, artık müzik duyulmaz olduktan sonra anlarsın... Tristano için iki gelecek olanağı vardı. Birincisini iyi bilirdi, hem de çok iyi, çünkü onu uydurmuş olan ülkeyi iyi tanırdı, ama İtalya'da, hepimizin eşit, aynı duyguları, aynı yorgunlukları, aynı mutlulukları ve aynı yazgıları paylaşan sınıfsız bir toplum uğruna, insanları birey gibi değil, daha üstün bir makinenin büyük çarkını döndüren önemsiz küçük çarkların küçük dişleri gibi gören bir politikanın yönetimindeki kül rengi günlerden oluşan bir gelecekte söz edilemezdi. Payına düşen biraz mutluluk mu istiyorsun sen, yoldaş, parti üyelik kartın var mı, toplu mutluluk karnen var mı, tamam, siz ailede kaç kişisiniz, dört, sen, eşin, iki de çocuk, tamam tamam, yoldaş, tamam tamam, karının kartı da yanında mı, tamam tamam, ya çocuklarınıninki, tamam tamam, her şey yolunda görünüyor, yoldaş, dört mutluluk kotası hakkın var, şu kâğıdı imzala, dur bir de mühür basayım, sen iyi bir yoldaşsın, büyük bir yoldaşsın, mutluluğa erişmek isteyen hepimiz senin gibi yoldaşları sever ve sana, gereken mutluluğu dileriz, kurmakta olduğumuz hakbilir dünyaya yaraşan bir mutluluk, senin gibi hakbilir yoldaşlardan oluşan hakbilir bir toplum için hakbilir bir dünya, sevgili yoldaş, son konuşmasında büyük yoldaşımız da böyle dedi, herhalde sözlerini duymuşsundur, hakbilir bir toplum için çalışan ve layık oldukları haklı mutluluk kotalarına kavuşan senin gibi iyi yoldaşlara yö-

nelikti sözleri, daha başka ne istiyorsun, yoldaş, siyasal yönetim mührünü de bastım, her şey tamam, her şey yolunda, dön artık zor şartlar altında çalıştığın evine, ailendeki yoldaşlara büyük yoldaşın kardeşçe selamını götür ve artık canımı sıkma, ne dedin, ha, dağlarda çarpışmışsın, tek başına bir manga faşisti öldürmüşsün, bir kahramanmışsın, ama bu kahramanlığın için sana zaten bir madalya verilmiş, yanılmıyorsam iki parmağını da yitirmişsin, makineli tüfeğin içine sıkışmışlar, boşuna gösterme elini bana, bu kâğıtta yazılı, bu kâğıt senin elinden daha önemlidir, yoldaş, ama taşaklarını yitirmemişsin, yoldaş, aşırı samimi davrandığım için kusura bakma yoldaş ama yoldaşlar arasında böyle şeyler söyleyebiliriz, senin gibi yürekli yoldaşlar hiçbir zaman taşaklarını yitirmezler, biliyorum, biliyorum, arenada iki gladyatör varmış, biri güçlü kuvvetli ve saldırganmış ama ötekisi gözü pek, kimi Amerikan artistleri gibi kurnazca gülümseyen biriymiş, bazı gladyatörler güçlü ama aptal olurlar, yoldaş, göğüslerini gererek kasıla kasıla dolaşırlar ortalıkta ve sonunda taşaklarını yitirirler aptallıklarından, ama sen hem yürekli hem kurnazsın, yoldaş, özellikle kurnazsın, yalnız kurnazlığını çok abartma, fazla ileriye gitme, çünkü biz senin hakkında her şeyi biliriz, bir sanat kentinde yaşadığını biliyoruz, biraz züppe olmayasın sakın, iyi bir karın olduğunu biliyoruz, yoldaş, ama sana yetmiyor bu, adaleti ve özgürlüğü de sevdiğini söylüyorsun, biraz burjuva olmayasın sakın, açık sözlülüğümü bağışla, ama bana biraz burjuva gibi görünüyorsun, özgürlük ideolojisi önceleri devrimcilik sayılırdı ama şimdi gizlice bu ideolojiye bağlı olursan küçük bir burjuvasın demektir çünkü biz her şeyden önce aile ilkelerine inanırız, çünkü aile devrimci bir toplumun devrimci çekirdeğini oluşturur, yoldaş, büyük yoldaş üzmeni istemem çünkü o hepimizin bekçisidir, geceleri yalnız iki saat uyur, hepimizle ilgilenir, ateşler içinde kıvrandığı uykusuz gecelerinde, senin gibi ülkeyi kurtaran gazilere ada-

nan bir geçit töreninin yapıldığı geniş meydana bakan penceresinden sana bakar, yoldaş, ülkemiz için önemli olan o günün sabahında tan ağarırken senin koca bir mangayı geberttiğini bilir, senden daha iyi bilir, yoldaş, kusura bakma yoldaş ama sen her gece kaç saat uyursun, yedi saat mi, yedi saat çok, yoldaş, bir gece boyu dinlenmek demek, oysa o, geceleri bir, en fazla iki saat uyur, büyük yoldaşı zmek istemezsin herhalde, yoldaş, yedi saat uyku koskoca bir mutluluk dilimi sayılır, şiirler yazdığını duyduk, çok sevindik, seni kutlarız ama içtenliğe, zdenliğe dikkat et, zdenci şairleri biliriz, hep geçmişte yaşarlar, geçmişe fazla dönmemeye dikkat et, yoldaş, yoksa başına vurabilir, haydi artık karının seni beklediği etkin, alışkan evine dn, yoldaş, sağlıcakla git, yoldaş ve artık kafa şişirmeyi kes...

...Sonra şey dedi... boşlukta açan çiçekler gibi bilmece-
celeri, havaya dönüşen bedenleri arayan boş etekleri, bir kızın bir kafeste unutulmuş yüreğini, aslan dışkılarını gördüm, sirk uzaktaydı, zaman, duvarları taştan ve hayranlıktan yapılmış bir kaleydi, o duvarlara kr bir güvercin kondu ama kahramanların anlatmadıklarının şifresi nasıl czlr, deniz ulaşımlı serbest ama kayık yapmak yasaksa denizlere nasıl egemen olunur?.. Aklıma Frau'nun büyük işkencesi geldi ama bu sana vız gelir. Oysa bana gelmez, ben mart ayında çiseleyen yağmurları istiyorum ama o, şimdi ağustostayız, diyor, yok yapacak bir şey, üstelik haklı da...

...Yorgunum ama diyeceklerimi bitirmedi, bırak azıcık dinleneyim ama gitme, kal ve kulaklarını iyice aç, çok önemli bu, sana söylemiş olduğumdan başka bir gelecek daha var ve Tristano bir seçim yapmak zorundaydı.

Öteki gelecekte de sadece özgürlük vardı. Bu da az şey sayılmaz hani. Dağlardaki manzara böyleydi, anlıyor musun?.. Ormanda ikiye ayrılan iki keçi yolu vardı, Tristano elinde doğrulttuğu silahıyla tam orta yerde duruyordu ama silahın bir tek arpacığı vardır, tek bir yöne ateş edebilir, balistik kurallarına uyar ve bu atış bilimi bir varsayım değildir çünkü geometriye dayanır ve geometriyle de oyun olmaz, sevgili yazarım, bir açı darsa dar, genişse geniştir ve açıları keyfine göre değiştiremezsin, orası da tam yolun çatallaştığı yerdi, Tristano kavşakta duruyordu, sorun da elindeki silahın arpacığında çatallaşıyordu, tetiği bir yöne doğru çektin mi kişiliğini boğacak sınıfsız bir toplumdasin, öteki yöne doğru çektin mi dünya hiç değişmeden olduğu gibi sürüp gidecek, kimi iyi, kimi kötü durumda olacak, eh ne yapalım, ama özgürsün... Ya birini ya ötekini geberteceksin, başka yolu yok, Tristano seçmek zorundadır. Ve neyi seçtiğini biliyorsun, çünkü sen özgürlüğün ne olduğunu bilirsin, sen özgürlükçü bir aydınsın, fikirlerine bağlısın, o yüzden bir kez bir gazetesinin kurnazca Tristano'dan kopardığı röportajdan esinlendin, birkaç söz söylenmişti ama sen onlardan bir romancık çıkardın ortaya, bağışla beni, bu söz ağzımdan kaçtı, kısa bir roman demem gerekirdi, tabii, romanları metreyle ölçmek salaklık olur, sanki nicelik bir şeymiş gibi, açık konuşacağım, senin seksen sayfan, tartıyla sattıkları birtakım tuğlalardan daha kıymetlidir, dağdaki o gün sen de Tristano'nun yanında gibiydin, dahası, silahı doğrultan, yönü seçen, nişan alan ve ateş eden sendin. Bum. Demokrasiyi seçtin. Aferin. Tristano'yla aynı seçimi yaptın, işte o yüzden böylesine kolaylıkla onun kimliğine bürünebiliyorsun, ne büyük bir öykünme yeteneği, tıpkı Tristano gibisin, bence sen Tristano'sun, ne diye sana onu anlatıp duruyorum, Tristano sensin, öykünde onun yaptıklarını tastamam yazmışsın, onun ikileminin acısını çektin, o acıyı kendi içinde duydun, çünkü sen Tanrı vergisi yazma yeteneği olan birisin, onun için seni

çağırdım, o birkaç sayfanın içinde sen Tristano oluverdin, kusursuz bir Tristano, eksiksiz bir Tristano, kendisinin bütün yaşamı boyunca olmayı beceremediği, su götürmez bir Tristano... Ne garip, birkaç sayfa içinde sen, gerçek bir insanın tüm yaşamında olamadığı gibi olmayı becerdin, o yüzden romanın ödül aldı ya, haklı olarak, çünkü gerçek somuttur, o kirpi saçlı şairin dediği gibi, gerçek, yazıya dönüştüğü zaman daha da somut olur, ak üstünde karalar, odur işte gerçek, gerçek yazılır ve altına imza atılır, sen de Tristano gibi, aradığın özgürlüğün ne olduğunu biliyordun ve en sonunda ikiniz de buldunuz onu, çünkü özgürlük çok kıymetlidir, hem de nasıl, sen de zaten yazdın, kâğıda geçirdin sözlerini, onlar senin sözlerindi ve söz kutsaldır, onun için özgür olması gerekir ama biliyor musun sevgili dostum, bir ayrıntıyı düşünmemişsin, şimdi yaz o ayrıntıyı, çünkü sırf bunun için seni hasta yatağımın yanına çağırdım ve sen geldin hasta yatağımın başucuna, çünkü sen merak ediyorsun, Tristano'nun gerçek yaşamını yazmak istiyorsun, ben de sana o ayrıntıyı söylemek istiyorum... Evet, eğer günün birinde, oturma odandaki televizyonda gördüğün yaratıklardan bir tanesi, o bir deri bir kemik, karınları davul gibi şiş, gözlerine sinekler üşüşmüş yaratıklardan biri televizyondan çıkıp karşına gelse, kazandığın o ödülü gerçekten hak etmek için ona ne demen gerekir, biliyor musun? Bilmiyor musun? Ben söyleyeyim ne demen gerektiğini. Konuş, arkadaş, demen gerekir, konuş, sen özgür bir insansın, senin sözün kutsaldır ve kimse senin sözünü yok edemez, gerçek özgürlük budur ve özgürlüğü seven bizler hep bunun uğruna savaştık, sen konuşabilirsin, sen özgür fikirlerini dile getirebilesin diye, konuş, benim uygarlığım sana bu hakkı veriyor, konuşmak için buradasın, konuşmalısın, aç ağzını, kov sinekleri ağzından ve konuş, sersem gibi bakma yüzüme, lütfen, bir an için, yeterince beslenmemiş olduğunu, o aptalca hastalıklara tutulduğunu unut, lütfen konuş, bir an için tek

bir böbreğin olduğunu unut, biliyoruz, organ ticaretinden herkesin haberi var... ayrıca, bir böbreği eksik olmak konuşma özgürlüğünün yanında hiç kalır, kaçırma bu fırsatı... senin ülken korkunç bir durumdaymış, bir cehennemmiş ama orası bizim için bir vergi cennetidir... evet, bu bir sorundur, kabul ediyorum... bizim endüstrimiz sizi soyup yağmalıyor, bütün hammaddelerinizi alıyor... bu da özgür dünyaya yöneltilecek başka bir sorundur... özgür dünya senin binlerce yurttaşını topluca öldürten bir diktatörü destekledi, dahası, demokratik yolla seçilen bir başkanın yerine onu getiren de özgür dünyaydı... bu konuda bazılarımız –ki bunların arasında ben de varım– tam bir anlaşılmaya varmış değiliz ve işte onun için seni konuşmaya çağırıyorum, konuş, bunun için dünyaya geldin, konuşmak için, söz kutsaldır, şimdi özgürce konuşabilirsin, inan bana, ben bir yazarım, hem de herhangi bir yazar değilim, yazarlar söz özgürlüğünün ne demek olduğunu iyi bilirler, benim gibi sen de konuşma hakkına sahipsin, bunu sana özgürlüğü seçmiş birisi söylüyor, katatonik olmayı bırak, konuş, bu eşi bulunmaz bir fırsattır, kaçırma, belki bir daha eline geçmez, sonra özgürlüğün ne olduğunu saptayacakları yayına seni davet edeceklerini sanma, sen çağırılmış değilsin, ama burada benim evimde baş başayız, senin sözlerini, hiç olmazsa bir tek sözünü onlara iletmeyi ben üstleniyorum, eğer senin dilinde bu sözcükler yoksa, o zaman İngilizce söyle, böylece bütün dünya anlasın, İngilizce *freedom* dendir, yinele bu sözcüğü benimle birlikte, *free-dom*, anladın mı?.. İşte bunları söyle, yazar. Ve şimdi, çok rica ederim, git yat. ben de uyumak istiyorum, yoruldum, Frau'nun sana manzaralı bir oda verdiğine sevindim, pencereden görünen kuleler çok güzeldir, çok eski kulelerdir onlar, sabahları sıcakta nasıl havada yüzer gibi titrediklerine dikkat ettin mi, sanki yerden kopup göğe çıkmak ister gibidirler, gözleri yüksekte, hırslı kulelerdir, ortaçağda yapılmışlar, düşün, ortaçağda, ortaçağ demek bir şeyin

ortasında demek, sence neyin ortasındaydı, öncekinin mi yoksa şimdi içinde olduğumuzun mu, ikisinin arasında bir orta var mıdır dersin? Gece olduğunu hissediyorum, çünkü hâlâ gecenin renklerini –karanlığın tonlarını demem gerekir– seçebiliyorum... Sen karanlığın renk tonlarını bilir misin?

Bugün bir başka konu buldum: et iletimi. Bugün içimden felsefe yapmak geliyor, yazar, kendimi iyi hissediyorum, tam bir filozof gibi. Et iletimi. Sen ilettin mi? Kuşkusuz iletmışsindir, hem artık birden fazla dölyatağı olunca, siz modern yazarlar öyle yaparsınız, bir kadınla evlenirsiniz, bir çocuk yaparsınız, sonra karınıza bir kitap adarsınız, çünkü insanın karısı karısıdır... sonra başka bir karınız olur... başka bir çocuk, başka bir adama, çiçek dölleyen arılar gibi... bu arada basımevleri çalışır, nüfus memurlukları da... çünkü insan soyunun sona ermesine izin verilemez... Kabil'in soyu iletilmeye, sürdürülmeye değer, yarattığı kitaplar da öyle, yoksa üstünde oturup uzayda gezindiğimiz bu yuvarlak ne işe yarar? Et iletimi ortak mülk sahipleri olarak üstünde yaşadığımız bu küçük gezegenin, ekseninin çevresinde dönmesine bir anlam vermeye yarar ama sakın kendini aldatma, dünya dönmez, bu sadece bir göz yanılsamasına inanan dinsiz bir bilim adamının düşüncesidir, her şey durağan ve devinimsizdir, ta en baştan beri, yani değişen hiçbir şey yoktur, Batlamyus bir dâhiydi, her şey durağandır, yaratıldığı ya da kendi kendine patladığı andan beri, doğdu ve öylece kaldı, geçip giden bizleriz ve her şeyin bizim devinimimizi izlediğini sanırız, oysa her şey zamanın başlangıcından beri durağandır ve değişmez, tıpkı bu öğleden sonra gibi devinimsizdir, o da zamanın başlangıcından beri böyle durağandır, ağustosböceklerini duyuyor musun, ya panjurlardan içeri sızan sıcağı, gözlerimi-

zi kapatıp kendimizi yalancılıktan devinir gibi yapan bir okyanusa dalmaya zorlayan o ışığı duyuyor musun? Ama yine de dönüyor... salt bir yanılsama. Hiçbir şey kımıldamıyor, öğleden sonra devinimsiz, hep öyleydi ve hep öyle olacak. Benim sesimi yazmaya geleli kaç gün oldu, bu ağustos ayından kaç gün aldık? Yok yok, boş ver, bir aydan fazla sürmez, doktor öyle dedi, koridorda Frau'ya fısıldadığını duydum, ölmek üzere olanların kulakları keskindir, bir aydan fazla sürmez, dedi... Ağustosun başındaydı, bir pazar günüydü, bunu çok iyi anımsıyorum çünkü morfin yapmaya başlamışlardı, morfin Batlamyus düzeni gibidir, her şeyin devinimsiz ve durağan olmasından yanadır, zamanı bir meyve şekeri gibi billurlaştırır.. Sadede geliyorum, Tristano et iletiminin zorunlu yolunu izlemedi, kendini bir başkasında sürdürmek istemedi, tohumunu Rosamunda'nın karnına saçtı ve gerçek büyük aşkını, tohumunu vermeyi istediği kızı, sevgili Mavri'sini bir Ege adasında terk etti, tabii bir eğretileme yapıyorum, Theseus'un Arianna'yı terk ettiği gibi, neden olduğunu bilmeden, belki de Theseus gibi sırf ahmaklığından, hep eğretilmeli konuşuyorum, mitoloji burasını anlatmıyor ama ben söyleyeyim sana: Theseus ahmağın biriydi. Ve insan bazen aynı şeyi, tıpkısını yapar, nedenini bilmeden, yapar işte ve ondan sonra tüm yaşamı boyunca vicdan azabı çeker, kafasını duvarlara, asma kütüklerine vurur, Tristano gibi...

Geceleri bahçeye çıkar, bağda, tarlalarda dolaşır, toprağa uzanır, kendince tuttuğu bir yasın işareti olarak avuç avuç kesekleri alnına sürer, bir parça toprağı ağzına bile alırdı, tarlaların ortasında kımıldamadan ölü gibi yatıp gökyüzüne bakar, bazen kollarını aya doğru uzatarak, ey güzel ay, diye inlerdi, duyuyor musun beni, güzel ay, sessizce göklerde gezen ve sonra dinlenen ay, sen beni an-

larsın, kulak ver bana, ne tür bir gezinti beni avutabilir, ufuklarım tükenmez saatler olacak ama zamanım daha dolmadı, ay, zamanım bozuldu benim, ay, ölsem hiç gam yemem, dalım kurudu, mevsimler geçti ama çiçeğim öldü, neden, ay, neden, sen dallara özsu yürütür, okyanusları kabartırsın, yeryüzündeki yaratıkları mayalarsın, kemanlara ses veren tirşe ay, billur ay, safran ay, ay, bir büyü yapabilir misin, eski din adamlarının sana yakararak yaptıkları gibi, kırılmış dalı onaracağın bir yer var mı dünyada, cehennem kıyılarının egemeni ey güçlü Proserpina, total kocanın benden çaldığı yaşamı geri ver, onu yeraldındaki demirci ocağında saklıyor, o neşeli, sevinç dolu bir çocuktu, sırtıma alırdım ve çardağın altında atçılık oynardık, kahkahalar atarak üzümleri toplardı, ne kadar se-verdim onu, tıpkı oğlummuş gibi, benim olmamış, olmayacak günleri onda bulurdum, teninin rengi benimkine benzemezdi, koyu bal rengiydi, belki bilinmeyen Endülüslü atalarından gelen kapkara saçları vardı ama benim gözlerimi, benim bakışlarımı sürdürecekti, biraz ben olacaktı, uğrunda savaştıklarımın elimde kalan tek şeydi ve sen, ay, bu dünyanın onun ağzına toprak doldurmasına izin verdin, onu gömmedim bile, yılan saçlı öfke tanrıçalarının parça parça ettikleri bedeni kim bilir nerelere dağıldı gitti, o da bir öfke, bir gazap, bir çılgınlıktı, bir vahşi hayvandı, o yumuşak görünümlü çocuk yabanıl bir hayvandı ama onu geri istiyorum, ay, yalvarırım sana, öğretmeyi bilemediğim her şeyi öğreteceğim ona, suç benimdi, ay, ben yanlış yaptım, ben kabahat işledim, ay, ama şimdi onu çok özleyorum, geri dönemez miyim?.. Çarçur ettiğim zamanı yeniden yaşat bana, bilmiyordum, ay, her şeyi bildiğimi sanıyordum ama hiçbir şey bilmiyordum...

...Ne diyordum... lafımı yarıda bıraktım... ama şimdi daha iyiyim... sana bir şey anlatıyordum ama anımsamı-

yorum ne olduğunu, yazdın mı, yoksa sen de mi kaçırdın ipin ucunu? Kaçırma sakın, yazarların ipin ucunu hiç kaçırmamaları gerekir, yoksa işin de ucuzuna kaçarlar, öykünün o noktasında bir atlama, bir boşluk olur... akıl sır ermez denir, hikmetinden sual olmaz denir... bilinmez... ya da sonuç yoktur, çünkü karmakarışık yumağı çözemezsiniz, o zaman... iş apaçık ortadadır, sorun hallolur. Aferin. Bana azıcık su ver, seni hastabakıcı gibi kullandığım için kusura bakma, içinde kamış olan bardağı al, yoksa üstümü başımı ıslatırım. Frau'yu çağırma, işimizi yarıda bıraktırır, hem uyumamı ister o, iğne yaptığı zaman hep uyumam gerektiğini söyler... aptal, uyuyacak çok zamanım olacak, hem artık iğneler aksi etki yapmaya başladı, beni uyandırıyorlar ve kendimi iyi hissediyorum, çok iyiyim, inan bana, hiç bu kadar iyi olmamıştım, bir tüy gibi hafif, neredeyse gerçek bir tüy gibiyim... ağrıya sızıya paydos, vicdan azabına paydos, sorunlar içinde kıvranan Tristano'yu kim takar, ahmak 'Tristano, saplantı gibi tutuldu bir şeye ama sen bunu anlayamazsın, sizler sorunları hemencecik dakkasında çözüverirsiniz, bir romanmış, bir öyküymüş, tamam, tıpkı senin kitabında Tristano'nun o şeye... özgürlüğe... hemen kavuşuvermesi gibi... kolaycacık, onun özgürlük anlayışının ne olduğunu bilirsin sen, silahın namlusunu birkaç milimetre öteye çevirdin mi, hop, özgürlüğe kavuştun demektir... ama korkarım sorun namluda değildir, soyut başka şey, somut başka şeydir, işte o şeyi uygulamak gerekir, ya senin gibi işi yazarlık olan biri onu nasıl uygular? Ben söyleyeyim sana... hesabın doğruluğunu denetlemek için bir sağlama yaparak, ilkokul öğrencilerinin küçük kuralları gibi, çarpanların yerini değiştirmekle sonuç değişmez, o zaman senin gibi biri şöyle düşünür: Eğer bir şey bir durumda geçerliyse, her zaman geçerli demektir çünkü matematik matematiktir, senin Tristano hakkındaki romanını dikkatle okudum, beğendim, kuralları uygulamayı, dağlardaki kadın ve erkek iki kahraman için yap-

tığın saptamalar dâhice, birbirlerine karşılıklı ihanet ediyorlar ve sonra eskisinden daha çok yakınlaşıp birleşiyorlar, sanki bir motoru yavaş yavaş çalıştırarak alıştırma yapar gibi, bu da bir tür sağlamadır, çarpanların yerini değiştirdiler ama sonuç değişmedi. Ah aşk, aşk... Ama hiç de öyle değil, sevgili dostum, şimdi sana bilmediğin bir şey söyleyeceğim... çarpanların yerini değiştirdince sonuç değişir. Geceyle gündüz gibi farklı olur. Çünkü ihanet geçişlidir. Gerçek budur. Ve geçişli olduğu için başkalarına da dokunur, bulaşır, dağılır, geometrik bir biçimi, bir çizimi olmadan genişleyip yayılır... başta, evet, ortada bir çizim, bir taslak vardı doğal olarak ama bir noktada eriyip çözüldü, tırfillendi, ölçülemez oldu, önceleri açık seçik, belirli, gözle görülür olan bu çizim bir yere gelince birden görünmez olur, çevre çizgilerini yitirir, biçimi kaybolur, tıpkı bir bulut güneşi örttüğü zaman yere düşen gölge kuyusu gibi, bilmem anlatabiliyorum mu... Sen o gölgenin çevresini ölçebilir misin? Uğraşır didinirsin, kafa yorarsın, karmakarışık hesaplar yaparsın, göz kararıyla bakarsın ama o arada bulut geçmiştir ve ne garip, gölge az öteye, az önce güneş içinde olan o çayıra düşmüştür, yok hayır, artık çayırdaki değil, tepenin yamacındadır, haydi koş arkasından, yakala bulutun gölgesini, tuz ek kuyruğuna da kaçmasın... Gölgeyi aklına taktığı dönemde Tristano böyle düşünüyordu ama düşünmek için artık çok geçti çünkü bulut almış başını gidiyor, istediği yöne doğru ilerliyordu. Nereden çıkmıştı? Nerede başlamıştı? Nasıl oluşmuştu? Her yer aydınlıkken, güneş öyle pırıl pırıl parlarken, çizgilerin tüm girinti çıkıntıları açık seçik görünürken ve en küçük bir yanılsama olanağı yokken birden ortaya çıkan o bulut... üstelik, meteoroloji raporları da değişmez bir hava müjdelirken... Tristano kendisi de hava raporlarının hazırlanmasına yardımcı olmuştu...

Birden yağmur başlar gibi oldu... yok, havadan söz etmiyorum, hava dünkü gibi çok sıcak, Frau'nun dediğini söylüyorum, okuduğu kitapta yağmur başlamak üzereymiş, oysa sabah gökyüzü masmaviymiş, sonra yağmurun griliğini çok kibar bulduğunu, güneşin bunalttığını ve oldukça aşağılık olduğunu söylüyor, ışık değişimlerinden etkilenmenin artık modasının geçtiğini de sözlerine ekleyerek, moda uymak istediğimi kim söylemiş, diyor. Bugün her şey öyle ince ve kırılgan ki... sana da öyle gelmiyor mu, yazar?.. Artık kimse ışık değişimlerinden etkilenmiyor, modası geçmiş...

...Ama bulutlardan söz ediyorduk... bir bulut nasıl birdenbire ortaya çıkar, nereden gelir hiç sakınmadan? Senin gibi havayı sağlama yöntemiyle ölçen biri bunu bilemez, az bir şey nemi kendisi üretmiş olsa bile, salt solunum yoluyla olsa bile, bazen hafif bir soluk yeter, atmosfer öylesine duyarlıdır, tek bir soluğunla bulutun oluşmasına sen de küçücük bir katkıda bulunursun, o da gölgeyi taşıma işini yüklenir, ortalık birden kararır; bu sabah her taraf pırıl pırlıdı, güzel bir gün müjdeliyordu, şimdi birden hava bozdu, kimin aklına gelirdi, senin gibi yazarlar bunu öngöremezler, öykünü anlıyorum... eğretilemeler... romanın iki kahramanı karşılıklı birbirlerine ihanet ediyorlar ama sonunda yaptıkları yanlış görüyorlar ve bu, büyük aşklarını daha da pekiştiriyor, müzik gittikçe yükseliyor ve arka planda güneş batarken tutkuyla öpüşüyorlar, ışıklar yanıyor, perdede The End yazıyor, izleyiciler çok duygulanmış, bazıları ağlamıştır bile, artık yemek zamanı gelmiş, pazar günü sona ermiştir, haydi eve. Senin Tristano'n böyle eğitici bir film olmaya layıktır... ama ne yazık ki öyle değildir. İhanetin gerçek özü nedir bilir misin? Aldatan, aldatanı da aldatır ve bu-

nun sınırı yoktur, tıpkı yere düşen gölge gibidir, bir aşka, ya da hiç önemi olmayan, örneğin bir kediye olan basit bir bağlılığa ihanet etmekle işe başlarsın ve sonunda kendine varırsın ama bilmezsin sonunda kendine varacağını, yoksa daha baştan ilk adımı atmazdın, oysa o ilk davranış, sana öylesine önemsiz, öylesine saçma gelen o ilk girişim bir yıkım, bir felaket olur, sel gibi taşarak seni sürükler, tutunmaya çalışır, çırpınır durursun ama coşkun sularda yüzülmez... Beni anlıyor musun? Eğer anlıyorsan, sen de Tristano gibi o yıllarda bu ülkedeydin, sen hiçbir şey olmamış gibi yapanlardan biri değilsin, onlar ya uykudaydılar ya da yürekleri yükseklerde, sanatın doruklarına, utkularına, tepelerine bakmaktaydılar... Sen de benim kadar her şeyin bozulduğunu, yani bazı kimselerin anlaşmaları bozulduğunu anladın, değil mi? Anlaşmaları bozmak ihanet etmek demektir. Tristano böyle düşünüyordu ama sen kitabında onu böyle düşündürmüyorsun, fazla iyi yürekliisin, sevgili yazarım, işte o yüzden, ben seni çağırır çağırmaz koşup geldin yanıma, neyin gözünden kaçtığını öğrenmek için... Seni gidi röntgenci... her ne kadar yalnız kulaklarını kullanıyorsan da, sana böyle dediğim için beni bağışla, kusuruma bakma, ama nasıl olsa hepsi aynı kapıya çıkar, Tristano'nun nasıl bunu düşünmeye başladığını ve özellikle nedenini kendi kendine nasıl sorduğunu bilmek istiyorsun, sen bu konuda kendini hiç sorgulamadın, eğer ilkelerin ve idealin sağlamsa, neden hiç sorgulamadın kendini? Eğer ilkelere ve idealin sağlamsa, onlar uğruna insanları öldürmek mi gerekir? Havaya uçurtmak mı gerekir? Parça parça etmek mi gerekir? O sevgili özgürlüğün bedeli böylesine yüksek midir?.. *Nous n'osons plus chanter les roses*,¹ diye yazdılar. Sen hâlâ o şarkıyı söyleyecek cesareti buluyor musun kendinde? Tristano gibi bir adamın Delfi'ye gitmeye kalkmasını anlarsın, en aptalca bir çözüm yolu, hiç

(Fr.) Artık güllerin şarkısını söylemeye cesaretimiz yok. (Ç.N.)

de çözüm olmayan bir çözüm... ama artık her şey yanıp kül olduktan sonra ne kalır elde? Hiçbir tanrıya inanmayan Tristano, kökenine doğru anlamsız kutsal bir yolculuğa çıktı... neyin kökenine, diye soracaksın. Bilemeyeceğim... uğrunda silaha sarıldığı o uygarlığın kökenine belki de, zavallı Mehmetçik ya da savaşa giden yiğit Anselmo¹ gibi –Anselmo savaşa gitti, başına giydi miğferi, giydi başına özgürlük miğferini, çok canı yanmasın diye– kendi Batı uygarlığının kökenine, yazar... bakalım şimdi ne diyeceksin, sakın yerdeki gölge gibi olmasın?.. Okyanusun ötesinde bir elinde meşale, öteki elinde bir atom bombası tutan bir başka Batı, gerçek Batı'nın kendisi olduğunu iddia ediyor, ne yapacağız şimdi, güneş hangi yönde batıyor? Öyleyse, öyleyse... Yani... yorulдум... Az önce öyle canlı, kabıma sığamazken, birden kendimi yorgun hissediyorum... hep bu özgürlük ve eşitlik davasından olacak... yazar yurttaş, dendiğini duyar gibiyim, işte özgür sabah yayınınımızın dinleyicileri tarafından derlenmiş, gazetelerde eşitlik hakkında çıkan bütün ayrıntılı bilgiler, ulusal özgürlük ölçme kurumunun kanıtları, az güneyimizdeki yoksul ve kötü bir halkı olan ülke yüzünden bugün büyük bir düşüş kaydeden eşitlik borsası oranları... bir özgürlük dersine duyulan gereksinimden dolayı tüm borsa güneye doğru kaymış durumdadır.. sevgili dinleyiciler, özgür borsamız, yüksek faiz oranları olan o ülkenin başkentindeki futbol stadyumunda yeni bir şube açmıştır, yeni ekonomi uzmanlarımız tarafından gerçekleştirilen bu yöntem, üreticiden tüketiciye denen eski yöntemi sürdürmekte olup borsanın her endeksi o kötü müşterilerden birinin bir taşına bağlanmıştır, yerel borsada herhangi bir yükselme girişimi olduğunda, o ülkenin tüketicileri yüksek bir elektrik akımını açık ve kuşkusuz biçimde hissedecekler.. bu kişiselleştirilmiş bir yöntemdir... kadın müşterilerimiz için borsa endeksi

¹ İtalyan şairi G. Visconti Venosta'nın *Haçlı Seferine Gidiş* adlı ünlü güldürü şiirinin kahramanı. (Ç.N.)

yumurtalıkların en uç noktasına ya da dölüte bağlanmış-
tır, eğer bayanlar gebeseler... Yazar, kılcal olan özgürlük
endeksi dünyanın her köşesine ulaşır, ülkemiz bütün
dünyadır. Yaşamız özgürlüktür ve yüreğimizde bu gör-
kemli fikir yatar... Haydi git, dinlen, geç oldu, seni bu sa-
ate kadar tuttum. Belki senin için geç değildir ama ben
yoruldum. Ama önce ördeğimi ver, komodinin üstüne
koy, oraya kolayca uzanabilirim. Merak etme, kullanma-
sını beceririm, bu hizmetleri yaptırıp küçük düşürmek
için çağırmadım ya seni buraya.

Ferruccio, yaşamı yorumlamak için yazan kimse her
zaman kendi yorumunun, yorumladığı şeyden daha
önemli olduğunu düşünür, bazen bunun bilincinde olma-
sa bile, derdi. Sen de yaşam hakkında yazdığına göre, var
mı bir söyleyeceğin bu konuda?

Dün akşam için özür dilerim, gerçekten dün müydü
acaba? Dün müydü yoksa bu sabah mıydı? Bana dün gi-
bi geliyor ama bilemiyorum... kusuruma bakma... evet,
doğru... pek nazik davranmadım ama benim durumum-
da birinin nazik olmasını beklemezsin herhalde... bazı
konulara değinince... anlıyorum... yani o roman senin
için çok önemli, kendin yazdın, üstelik bir ödül de al-
dın... Frau bugün senin biraz keyifsiz olduğunu söyledi...
başın ağrıyormuş... seni pek seviyor... adamcağıza eziyet
ediyorsun küçükbey, deyip duruyor, bu sıcakta, ilaç ko-
kan bu havasız odada saatler boyu seni dinliyor... Ama
senin başın ağrımiyor, ağrıyan benim başım, benden sa-
na yansımıştır... yaşam hakkındaki yorumun içine işle-
di... kusura bakma... ama bak, aklıma bir tümce geldi.
Tristano Almanların kulübeden çıkmalarını beklerken

sen onun yüzünü o zamanların ünlü bir Amerikan aktörüne benzetmişsin, nereden çıkardın bunu, nereden biliyorsun... bilmen olanaksız çünkü bunu kimse bilmez, sadece Tristano'yla Marilyn arasında bir oyundu, yalnız Marilyn ona Clark derdi, bu salt bir rastlantı mı? Ancak bir rastlantı olabilir çünkü sen çok gençsin, dağlarda onu tanıyanların hepsi de artık öldü... Romanının o bölümünü hiç beğenmedim... Clark bir kayanın arkasına yapışmış bir halde saatlerce kımıldamadan bekliyordu, çoğu zaman avlanma olasılığı vardı ama o sırada kendisi avcı rolündeydi... bunları sen yazmamış, başka birinden kopya etmişsin gibi... sen çok daha ustaca yazar, kalemini daha bir beceriyle kullanırsın, ışık-gölge oyunlarını incellersin, sen başka tür bir avcısın, kaypak ve ikircil şeylerin kokusunu alan tazılar gibi, kendine karşı bile her zaman tetiktesin ama bu noktada, sanki asıl olan şey gözle görünenmiş gibi birden özentili bir yeni gerçekçiliğe bürünüyorsun, bütün bir yaşamı bir tek yaşamöyküsüne sığdırmak olası mıdır sanıyorsun? Böyle bir düşünce sana hiç yakışmıyor, tıpkı bir nüfus kütüğü gibi... sen yaşamöykülerine inanmazsın, özellikle yorum yapan ve sonuçlara varanlara, bunların bir üstderi tabakası olduğunu bilirsin, sen derinin bir ucundan kaldırıp altına bakmayı yeğlersin, seni dokular ilgilendirir, iki gündür hep bunlar üstünde düşünüp taşıyorum... sen gitmeden önce, yani ben gitmeden önce, bana doğruyu söylersen çok mutlu olacağım... Az önce yapılan morfin hiç kesmedi ağrıyla, bana mısın demedi, dışarı çıkınca Frau'ya söyle, bana damıtılmış su veriyor... damıtılmış su iğnesi yapın, göreceksiniz nasıl ağrı dindirici bir etki yapar... yerel sağlık yönetmenliğinin kurallarına göre ölümümle ilgilenen küçük doktorun sesini duyar gibiyim... çok rica ederim, bana sahici bir morfin iğnesi yapmasını söyle, şu kum saatinin içine morfin doldursun... bir morfin saati... morfin dolu bir kum saati fikrini nasıl buluyorsun? Ben kimya bilimine inanırım, sen de inan, sözümü dinle, senden

önce ve çok daha iyi yazmış olan birinin sözlerine kulak ver, o yazar¹ duyguların da kimyasal bileşimler olduğunu anlamıştı, onlara karşılıklı sempati derdi, doğanın önceden hazırladığı dengeler, anlıyor musun, bu bir atom meselesi, bunun bir atomunun ötekinin bir atomuna kanı kaynar, bileşme değeri, yani kimyada atomların bileşme gücünün ölçüsüyle bağdaşım gerçekleşir ve o kimseyi ya sever ya da ondan nefret edersin, yerine göre... kusura bakma, yine ipin ucunu kaçırdım, neden söz ediyordum?.. Dinlerden mi konuşuyorduk? Az önce dinlerden konuşuyorduk gibime geliyor ama belki yanılıyorum, neyse, diyeceğim şu ki Tristano'nun dinî inançları yoktu, bilmem merarnımı anlatabildim mi, yani, inananların dedikleri gibi, böyle bir yeteneği yoktu, Tristano böyle bir yeteneğe sahip değildi ve o yüzden tehlikeli bir durumdaydı, onun gibi, gerçek olmayan şeylere inanmayanlar, işin kötüsü, en sonunda, gerçek oldukları için insanlara inanmaya başlarlar, ama daha kötüsü, beterin de beteri vardır, çünkü Tristano insanlara inandığını sanıyordu ama bana kalırsa aslında, ta içinden inanmıyordu ve işte bu da kötünün kötüsü, beterin beteri, bilmem anlatabildim mi? İşte bu yüzden, morali düşük olduğu zamanlar gizliden gizliye, Frau'nun bana gıdım gıdım verdiği morfine benzer bir şeyi biraz inanç karşılığında vaat eden papazların dinlerine yaklaşılmaya başladı, bu vaat edilen şey pek kalıcı değildi, devam ettiği sürece iyiydi ama bir cennet değildi, çünkü cennetin sonsuz olması gerekir, Tristano'nunki ise birkaç saat uyuyup güzel bir düş gördüğü bir otel odası gibiydi. Onun için, az önce dediğim gibi, bir noktaya gelince, çözüm yolunu terk edilmiş bir tapınağa kutsal bir ziyaret yapmakta buldu, burası akın akın şortlu turistlerin çevresinde dolaştığı bir yıkıntıydı, o kutsal yerde çok eskiden ölmüş bir rahibenin ona geçmiş, bugün, uçup giden zamanı ve belki de bü-

¹ Yazar, Goethe'yi kastediyor. (Ç.N.)

tün bunların anlamını açıklayacağını umuyordu... yani yaşam, hani senin öyküye döndürdüğün, biraz orada biraz burada olan yaşam var ya... ama bu yolculuğu sana daha sonra anlatacağım çünkü yarın daha iyi anımsayacağımı biliyorum, yarın hepsi aklıma gelecek, merak etme, öbür gün de, filmin sonuna geldiğimiz zaman sana haber veririm, ben senden daha iyi bilirim, sen Tristano'nun yaşamöyküsünü yazmaya bak, yazabildiğin kadar... Bir filozof, kim olduğu aklıma gelmiyor, galiba bir Alman'dı çünkü yalnız bir Alman böylesine doğru ve böylesine uğursuz bir şey söyleyebilir, yaşam... demişti, çok eskiden tek bir kez okunmuş bir romandır... Yaşamdan ve romanlardan söz açılmışken, galiba üçüncü tip yaşamöyküsünü atladım, romanlaştırılmış olanları, ısrarla üstünde durduğum için bağışla beni ama bir başkasının yaşamını sanki kendi başından geçenleri anlatıyormuşçasına kâğıda döken senin gibi birinin Tristano'dan esinlenerek yazdığı kitap sonuçta bu üçüncü gruba girer. Niçin beni kendi ağzından yazdın? Bu belki sana normal gibi gelir ama değildir işte. Niçin Tristano oldun? Niçin kendini onun yerine koydun? Hem de bütün bunların üstünden otuz yıl geçtikten, Tristano, Tristano olmaktan çıktıktan, artık ortada hiçbir neden kalmadıktan sonra, senin özel nedenlerinden başka, eğer onlara birer neden denebilirse... Hiçbir yazarın niçin yazdığını söyleyebileceğini sanmıyorum, yine de, senin yaşamının Tristano'nunkiyle ne ilgisi var, niçin onunla özdeşleşmek gereksinimini duydun?.. Sen niçin yazıyorsun, yazar? Ölümden korkar mısın? Bir başkasının yerinde olmak ister misin? Ananın karnına özlem duyuyor musun? Küçük bir çocuk gibi, bir baban olsun ister misin? Yaşam sana yetmiyor mu? Dağlardaki Tristano'yu yazmak nereden aklına geldi? Sen hiçbir zaman dağlara çıkıp eline bir makineli tüfek almış değilsin, olsa olsa tatil yapmak için dağa gider, büyük olasılıkla Orta Avrupa'nın çekici niteliklerini taşıyan eski bir otelde kalırdın, bir zamanlar Cecco Beppe

demiryolu hattı oraya kadar ulaşırdı, bu tip otelleri ben de bilirim, genellikle işadamları, politikacılar, nüfuzlu kişiler giderler... böyle insanların arasında Tristano'nun öyküsünü yazmak nasıl aklına gelebilir, sakın Alan Ladd'in *Yalnız Vadinin Şövalyesi* filmi görmüş olmayasın? Belki de onun için, o savaş günlerinde, o eziyetli Sovyet mahkemeleri ve Moskova davaları sırasında, özgür bir toplum yaratmak isteyen herkesin kabul etmesi gereken su götürmez bir ilke adına, kişisel vicdanlara yapılacak her türlü baskının cezalandırılması kararını, anayasa mahkemesi yargıcına aldırmaıy senin Tristano'nun kafasına koydun, öyle mi? Ama Tristano'yu bu kadar basitleştirmeye nasıl kalkışabildin? Yazar, sen kim oluyorsun da hiç tanımadığın birinin vicdani kuşkuları hakkında fikir yürütüyorsun? Tristano'yu, hainlere karşı acımasız ve her zaman öcünü alan Şarlman'ın şövalyelerinden birine benzetmişsin. Sen ne bilirsin hıyanetin ne olduğunu?.. Bana kalırsa, senin kenarından köşesinden az buçuk bildiklerin, sadece bir yatak itirafı, bir özür dileme, küçük bir para cezasıyla sonuçlanabilecek türden şeylerdir. Sen hıyanetin yüreğinin ne olduğunu bilemezsin... Frau'yu çağır ve onun da bana ihanet ettiğini söyle kendisine, benim iyiliğim için ya da benim için iyi olduğunu sandığı şey uğruna o da bana ihanet ediyor, bu da aptalca bir ihanettir... morfin yerine damıtılmış su iğneleri yapıyor, şimdi yeni bir iğnenin zamanı geldi, saat beş, en geç altı olmalı, ışıktan anlıyorum, ağustosböcekleri de ötüyor, duyuyor musun, bu saatte çılgın gibi öterler, *a las cinco de la tarde*,¹ gün boyu çağırıp durdukları erkek artık gelmeyecek korkusundalar... gelir, gelir... Ağustosböceği hep gelir, son dakikada bile olsa, erkekler her zaman bekletirler, nazlanırlar, kötüdürler ama sonunda gelir ağustosböceği ve dişisini döller, dişi artık rahattır, amacına ermiştir, aptal böcek bütün gün onun için ötmüştü,

¹ (Fr.) Öğleden sonra saat beşte. (Ç.N.)

artık karnı şişer, yumurtladıktan sonra da geberip gider, yeni doğacak olan da bir başka yazı, onu dölleyecek erkeği çağırmak için öterek geçirir... Frau'yu çağır, daha sonra devam ederiz konuşmamıza, ağrım gittikçe artıyor ve sinirleniyorum... ne kadar huysuz olduğumu görmüyor musun?.. Sen de git dinlen, öğleden sonra ölgün ve dalgın, yazar, git kestir biraz, hak ettiğin şekerlemeyi yap ya da bağda biraz dolaş, temiz hava al, Frau hep demiyor mu seni bu ilaç kokan karanlık odada hapsediyorum diye.

Frau pazar şiirini okudu, eski bir İran şiiriymiş, öyle dedi. Bence pazar değil bugün, bu ağustosta çok fazla pazar günü var, Frau araya fazladan bir-iki tane sıkıştırıyor, belki de bu şekilde yaşamımı uzatacağını umuyor aklınca, pazarları çoğaltarak... Küçükbey, diyor, şiir şöyle başlıyor, bırak dünyanın dönmesini düşünmeyi, Saki, önce benim başımı düşün... Saki, yaşlı İranlı şairin uşağıdır, ona şarap kupalarını sunan adam, biraz uşak biraz filozof biri, tıpkı Frau gibi... Ah Saki, eski günler nereye gittiler?.. Tristano kendince şiire şöyle devam ederdi, örneğin... ölüm döşeğimde yatıyorum Saki, içime bir sonda koydular ama inat olsun diye çıkarıp attım, sesimden başka bir şeyim kalmadı gibi, usturaya benzer bir yastıkta bir yüz kesiti ve bir de alıp verdiğim soluk ama o da bazen hırıltıya dönüşüyor, efendin burada yatıyor, sevgili Saki, pencerenin dışındaysa, sadece çılgın ağustosböceklerinin sesiyle örselenen devinimsiz bir ağustos... yarına ne kadar var, Saki, çok var mı?.. Neden hep bugün?.. bütün ay bugündü, getir yarını artık, alıp götürsün beni, aynaya vurup duran ve çıkış yolunu arayan bir sinek var, ahmak bir sinek, benim gibi bir türlü bulamıyor çıkışı, benim gibi morfine gereksinimi var, burada durmuş konuşuyorum, konuşuyorum ama eski günleri mezardan çıkarmaya uğraşmanın ne anlamı var, Saki?.. Çok rica

ederim, Frau'nun tuttuğu genç hastabakıcıyı içeri sokma, arşafıları ıslatmayayım diye ördeği koymaya geliyor, çürümüş bir çiçeği vazoya yerleştirir gibi şeyimi ördeğin boynundan içeri yavaşça sokmasına dayanamıyorum... güzel bir mayıs günüydü, Saki, tatlı bir meltem esiyor ve 'Tristano gazete satan bir dükkânın yanında motosikletine dayanmış duruyordu, İtalya'nın artık iyileşmiş olduğunu düşünüyor, onunla birlikte dünyanın da iyiye doğru gittiğine inanıyordu, vatanımız tüm dünya, yaşamız özgürlüktür diye hafıftan bir şarkı tutturmuştu, onun için de yaşam yeniden başlıyor gibiydi... bütün o savaş korkularından, o adrenalin salgısından, kıyımlardan ve kan dökmelerden sonra şimdi motosikletinin selesine dayanmış, oh ne güzel, diyordu. Bin dokuz yüz kırk beşin mayıs ayıydı, bugün gibi anımsıyorum.

Her şey ne zaman açıklık kazandı, biliyor musun? Her şeyin bittiği, her şeyin aydınlığa kavuştuğu o altı ağustos bin dokuz yüz kırk beş günü. Eğer saati de bilmek istersen, sabah sekizi çeyrek geçe. O gün Tristano, canavarın artık yenildiğini ve yerini savaşı kazananların canavarlıklarına bıraktığını anladı... bitmek üzere olan bu neşeli yüzyılda işlenen ikinci cinayetti bu... o sabah, toplu kıyım silahı olarak kullanılan ilk atom bombası dünyamızın bir kentine düştü ve iki yüz bin insanı yok edip kül yığınınına çevirdi. İki yüz bin diyorum ama daha sonra ölen binlerce insan, ölü doğanlar, kanser olanlar da caba... ve bunlar asker değildiler, bu silahsız, savunmasız yurttaşların tek suçu, suçsuz olmaktı... Hiroşima'da Gembaku Dom diye kocaman bir çadırı andıran bir anıt vardır, Atom Kubbesi anlamına gelir, orası patlamanın merkeziydi, o noktada yerin ısısı güneşin yüzeyindeki dereceye ulaşmıştı, o anıtın yanında barış meşalesiyle birlikte bir taş parçası vardır, orası bir kapının eşiğidir,

evlerimizin kapılarındaki, üstüne ayakkabılarımızı silmek için paspas koyduğumuz eşikler gibi. Sanırım bir mermer parçası olan o taşın içinde, tıpkı mürekkebi emen bir kurutma kâğıdı gibi, kolları açık bir insan bedeninin izi vardır. Bu, bin dokuz yüz kırk beş yılının altı ağustosunda sabah saat sekizi çeyrek geçe kapısının eşğinde sıvıya dönüşen bir adamın bedeninden arta kalanıdır... Fırsat bulursan bir gün git gör orasını, eğitici bir ziyaret olur... sonradan, o kurbanların boş yere öldükleri söylendi, canavarın kafası zaten Dresden’de, Berlin’de ezilmişti, Japonya’yı dize getirmek için Amerika’nın geleneksel silahları kullanması yeterliydi, dendi. Bir hata yapılmıştı, ama hiç de boşuna değildi, savaşı kazananlar için çok yararlı olmuştu, böylece bütün dünyaya yeni efendilerinin kendileri olduğunu anlatmışlardı... Tarih buz gibi duyarsız bir yaratıktır, acımasızdır, kimsenin gözünün yaşına bakmaz, Franco’dan, Hitler’den ve belki biraz da kendinden kaçarken sınırda küçük bir pansiyon odasında intihar eden o Alman filozof, insanların boş yere peşinden koştukları o taş yürekli soylu kadın hakkında çok kafa yormuştu ama herhalde bunun pek yararını görmemişti... düşmanın karşısında, eğer yenmişse, ölümlerin bile güvencede olmadıklarını yazmıştı... hangi düşman olursa olsun, kötülerin düşmanı bile olsa –bunu da ben ekliyorum– çünkü kötülerin düşmanı olmak için iyi olunamaz, sen ne dersin?.. Karşı çıkmanı anlıyorum, fazla özetledim, doğal olarak, eğer kötülük kazanırsa artık çaresi yoktur... ama iyilik... demek istiyorum ki... yani... iyilik kötülüğü yendi diyelim, yalnız o iyiliğin içinde biraz fazla kötülük, o gerçeğin içinde biraz fazla kusur vardır... gerçek eksik ve kusurludur. Yıllar önce, içki içerken gevezelik edermiş gibi yapıp benden kurnazlıkla bir röportaj koparan o gazeteci, bu konuda Tristano’nun Tanrı’nın varlığını kabul ettiğini ama bunu geçici olarak düşündüğünü yazmıştı. Yazık ki sen romanında bu konunun derinine inmiyorsun, oysa bu imleme, üzerinde dü-

şünölmeye değerdı, bılıyorsun kı, Trıstano'nun sözlerı fazla basıt bıçımde yorumlanmıştı, sankı tanrılar da ölüp demek ıstermış gıbı, ama bunu hepımız bılıız, örneğın Zeus, yerıne başka bırı konmadan önce epey uzun süre kalmıştı, Trıstano'nun söylemek ıstedığıyse bu değıldı. Evet, doğıl olarak her şey yaşlanır, büyük olasılıkla Tanrı da, yanı bizim inandığımız Tanrı, ama yerıne başka bırı geçmeden önce kendı ecelıyle ölmez, korkarım daha acıklı bırı sonu olur, eğer işler bu yönde gıtmeyı sürdürürse, düşün hele bırı... günün bırınde... güneşın yüzeyınde kı gıbı bırı sıcak düşünեbilir mısın, hem yalnız bırı nokta da değıl, bütün gezegende, bınlerce Hiroşıma, salkım salkım Hiroşımalar, her yer Hiroşıma... korkunç bırı patlama ve sonra korkunç bırı sessızlık, dünyanın başlangıcındakının tersıne bırı Büyük Patlama, ortada tek bırı canlı kalmamış, bırı kedi bile yok, hepsı kaput, hepsı haşat olmuştı... Evet, o hâlâ var ama neye yarar, artık onun varlığına inanan kımse olmadıktan sonra... işsiz kalmış bırı Tanrı... onu yararsız, anlamsız kılmış oluruz, kendıesine inanacak hıç kımse olmayan bırı Tanrı'nın ne anlamı vardır? Hep yaptığım gıbı, yıne konunun dışına çıktım, oysa bugün sana bizim Hypnos kâğıtlarımızdan söz etmeye karar vermişım, sanırım böylece, sözlerle anlatılamayacak şeyler olup bittikten sonra, hâlâ şiir yazma olanağı var mı acaba, diye kendı kendıne soran o düşünürü de yanıtlamış oluruz. Tabii vardır, hem de belkı yapabileceğımız tek sağduyulu şeydir çünkü canavar alt edıldığı zaman, onu yenenlere artık inancın kalmamıştı, düşlere inanmaktan başka çaren yoktu... sorumluluklar düşlerde başlar, diyordum, bu tümceyı kitaplarımızın başına tanııtım yazısı olarak koyduk, çünkü elimız ancak kolun bittığı yere kadar uzanır ama düşler çok daha ötelere gider... takma bırı el gıbı varlığın zıندانını aşar. Sanırım elli kıde başladık yazmaya, her yıl bırı tane yazdık, yanı tam otuz altı tane, on bırı yıl önce ötekiler öldükten sonra hepsı bitti... Yunanlı olmayan şairleri biz, Dafne ile ben ve de

onun arkadaşları Ioanna ve Antheos çevirdik, bu Antheos'a ben Marios dediğim için imzasını o adla atardı. Eski bir matbaada bulup aldığımız el yapımı bir cendere, Osmanlılara karşı bildiriler basmakta kullanılmış, onu bize satan Kıbrıslı öyle demişti, doğru olabilirdi, devasa bir şeydi, bir ton çekerdi... Neden bu evde değil de Girit'te, sorunu anlıyorum, bizim halkımızdan da ermişler, denizciler, şairler çıkmıştı... Girit, Paris değildi tabii ama Giritliler karakter sahibi insanlardır, Almanların işgaline uğradıkları zaman ne yaptılar, biliyor musun? Tepeden tırnağa silahlı –bütün Alman orduları gibi– koca bir Nazi taburunu yok ettiler, hem de bunu nasıl becerdiler biliyor musun? Zeytin ağaçlarını budadıkları bağcı bıçaklarıyla, bazıları herifleri elleriyle bile boğdu... üstelik, o zamanların İtalya'sı... sen çok gençsin, o sıralarda çocuktun... Pella, Tambroni, bu adlar sana bir şey demezler, Don Gnocchi'de sakatlananları, Polesine sel baskınını, tövbekâr alaylarını, hacı Meryemleri bilemezsin... acaba hâlâ ağlıyorlar mı? Bizim Meryemanalar sulugözlüdür, ermişlere ve denizcilere gelince, sanırım günden güne artıyorlar. Bereket şairler hâlâ var ama bu tiplerin arasında kendilerini pek de rahat hissetmiyor olmalılar... Sen iyi bir yazarsın, yazık ki şiir yazmıyorsun... özür dilerim, haksızlık ediyorum, aslında şiir değil nesir yazman benim daha işime gelir, onun için sana gönül borcu duymalıyım çünkü şair olsaydın, sana anlatıp durduğum bu ıvır zıvırı büyük bir sabırla toparlamaya gelmezdin, kıbarca bir ağıt ya da öldükten sonra bile insanın canına okuyan zehirli bir hicivle hesabını görüverirdin... ya da belki İngilizlerin ustası oldukları beş dizeli saçma güldürü şiirlerden birini döktürürdün... dur bakayım... Malafrascalı bir ayağı çukurda bir kahraman vardı, bütün düşlerini cebinde saklardı, ama dallar yapraklarını dökünce yalnız bir kuru değnek ve ölü dilekler kaldı, bizim zavallı Malafrascalı kahramanın elinde.

Saat bir olmuş, siz Kuzeyliler nasıl dersiniz? Sana saat on üçte gelmeni söyledim ve beni uyandırma dedim, öyle güzel uyuyordum ki, ama uyandırdın, çok nazıksın, ancak söylediklerimi harfî harfîne yapınana gerek yok, eğer uyuyorsam lütfen uyandırma, iki saat uyudum, yüz yirmi dakika, oysa iki yüz dakika uyuyabilirdim, düşün, iki yüz dakika daha az uyudum...

Ağustos ayıydı, Tristano'nun yaşamında birçok şeyin ağustosta olduğunu sana söylemiştim: boğucu sisli günler, dağları tepeleri örten bir sis, ovalara da inen, onların da içine dolan bir sis, pamuk gibi sarıp sarmalayan, görünmez eden bir sis. Tristano konuşmaya onun başlamasını bekliyordu, oraya kadar geldiğine göre herhalde vardı bir diyeceği, bir zamanlar delice bir tutkuyla sevdiği kadına baktı, gözlerinin altındaki derin, morumsu halkalar bu yüzü bir maskeye döndürmüştü, başörtüsü şakaklarındaki ak saçları tümüyle kapatmıyordu, kendisinden on yaş küçük olmasına karşın yirmi yaş büyük görünüyordu, oysa daha dün dağlarda birlikteydiler. Tristano, ona kuma gömülmüş sarı köpeği gösterdiğim gün de dündü, diye düşündü, sonra İspanya yolculuklarını anımsadı; neden İspanya? Kız, işim İspanya'da, demişti, arkadaşlarım İspanya'da.. Gözlerinin dipleri karanlık, korkmuş gibi, Tristano anlıyor, o gözleri iyi tanır, yine de poz yapar gibi rahatça arkasına yaslanmış, ayak ayak üstüne atmış oturuyor. Hiç konuşmadan bekliyorlar. Evin içinde bir yerden küçük bir çocuk sesi geliyor, Frau ile konuşuyor, kim bilir Frau nasıl isterdi bir çocuğu olmasını. Sen tohumlarını karnının üstüne boşaltmaktan başka bir şey yapmadın, ben senden bir çocuğum olsun istiyordum ama sen hep tohumlarını karnının üstüne bo-

şalttın, her zaman öyle yaptın... Marilyn böyle konuşur, tarzı öyledir, hep aynı sözleri söylerdi, Tristano anımsıyor, İtalyanca sözcüklerin ağırlığını iyice değerlendiremez, bazen arabacı gibi konuşurdu, bazen de bir Protestan papazı gibi... Marilyn yine başlıyor, gördün mü ne kadar sana benzediğini? Tristano, bence değil, diyor, ama sen öyle diyorsan... Marilyn bir solukta, sana benzediği için onu seçtim, diyor, iki su damlası gibi birbirinize benziyorsunuz, bir sürü çocuk arasında onu hemen gördüm... sessizlik gittikçe uzuyor ve bozmak güçleşiyor. Marilyn bir sigara yakıyor, öksürüyor, ağladığım için kusuruma bakma, diyor. Aslında ağladığı yok, belki sadece öyle düşünüyor. Koridorun sonundan Almanca bir şarkı duyuluyor. Frau'nun şarkı söylediği çok enderdir, ancak özel anlarda yapar bunu. Tristano, Rosamunda diyor, doğru konuş rica ederim, ne demek istiyorsun?.. Onu seçtim, o kadar çocuk arasında... Marilyn sigarasını emiyor ve sonra yanan ucunu çay fincanına batırarak söndürüyor. Senin anlayacağın, diyor, o zavallı İspanya'da bir sürü zavallı çocuk vardı, öksüz yurtları dolup taşıyordu... büyük bir bölümü hâlâ aynı durumda... onu evlat edindim, çok acımiştım... evet doğru, sana benzemiyor ama bunun hiç önemi yok, senin oğlun sayılır, onu hep bana vermek istemediğin oğlun olarak gördüm ve şimdi sana emanet ediyorum, sen bak ona, lütfen, ben büyütemem. Belki onun neden diye sormasını bekliyor ama Tristano susuyor. Sonra kadın, benim pek fazla zamanım kalmadı, diyor. Örtüyü azıcık çekerek bir an için başını gösteriyor. Elimden gelen her şeyi yaptım ama sonuçlar kötü çıktı, doktor açık açık söyledi, artık yapacak bir şey yok. Tırnaklarını avucuna batırıp duruyor ama hiç farkında değil. Nüfus kütüğünde Ignacio yazıyor, diyor, ama adı Clark, ben onu hep Clark diye çağırdım. Çantasından açık renk şık bir süet portföy çıkarıyor. Bütün kâğıtlar burada, diyerek masanın üstüne koyuyor. Tristano, Marilyn diyor, ben bu eve ancak arada bir uğrarım, bunu

bildiğini sanıyordum, genellikle yazın gelirim, tümünden berbat olmasınlar diye bağa, zeytinlere bakmak için, Agostino yalnız başa çıkamıyor her şeyle, sonra Frau da var, burası artık onun da evi sayılır, başka gidecek yeri yok, yılın geri kalan bölümünü Kritsa'da geçiriyorum. Marylin, Atina yakınlarında mı, diye soruyor. Tristano, Girit'te bir köy, diye yanıtlıyor. Marylin, sana nasıl sarıldığını gördün mü, diyor, seni çok sevdi, ona hep seni anlattım, bizim hakkımızda her şeyi biliyor, gerçek babasının sen olduğunu söyledim. Tristano, sen delisin Rosamunda, diyor, delisin sen, bir tahtan eksik, aslında hep eksikti ya. Tristano kendi kendine söylenir gibi alçak sesle konuşuyor. Marylin yanıt vermiyor, uzun uzun çantasını karıştırdıktan sonra içindekileri divanın üstüne boşaltıyor, en sonunda bir puldan az büyük, kare biçiminde bir fotoğraf buluyor, asker üniformalı, omzunda bir makineli tüfek olan, bir tutam saçını alnına düşmüş genç bir adam var resimde, arka planda da karanlık bir orman görünüyor. Fotoğrafı Tristano'ya uzatıyor. Bu resmi çektiğim gün ona gebe kaldım senden, diye fısıldıyor. Tristano, bu resim neredeyse yirmi yıllık, diyor, Rosamunda sen hastasın, yalvarırım başka bir şey söyleme, yok söylenecek bir şey. Marylin onu duymamış gibi sözlerini sürdürüyor, bizim oralarda Navajo yerlilerinden kalma bir inanç vardır, düşündüğün erkeğin ruhu sana er geç bir oğul getirir. Frau kapıdan başını uzattı, Ignacio doru atı görmek istiyor, ahıra gidiyoruz, biraz sonra döneriz, eğer hanımefendi daha çay isterse sıcak su getireyim. Marylin divana döktüğü ıvır zıvrı çantasına dolduruyor. Çabuk çabuk, yazları onunla olursun, diyor, yılda üç ay az zaman sayılmaz, ona iyi bir baba olacaksın, hem senin çocuğun yok, belki de olmuyor, sana neredeyse kendinin sayılacak bir oğul fırsatı sunuyorum, zaten aslında senindir, gerçekten senindir, büyüt onu Tristano, yalvarırım sana, Amerika'da artık kimsem kalmadı, ailemde herkes öldü. Tristano, ama yılın geri kalan zama-

nı, diyor, affedersin Rosamunda ama bu evde onunla kim ilgilenecek? Marilyn yerinden kalkıyor, sendeliyor ve önündeki küçük masaya çarpıyor, dolu fincandan biraz çay dökülüyor. O kadın, Frau, diyor... Agostino... onları tanımıyorum ama herhalde iyi insanlardır, kışın da okula gider, ona iyi bir yatılı okul bulabilirsin. Tristano, sen nereye gideceksin, diye soruyor. Marilyn, İspanya'ya döneceğim, diyor, ama İrun'a giden tek tren ancak yarın sabah, istasyon da çok uzak, gece araba sürmek istemiyorum, kıyıda herhangi bir otel bulurum. Başörtüsünü çenesinin altından bağlıyor, bir an duruyor, sonra parmağını dudaklarına götürüyor, bu bir öpücük mü yoksa bir sus işareti mi anlaşılmıyor. Tristano, amcan seni bekliyor mu, diye soruyor. Artık birbirimize çift dikişle bağlıyız, diyor Marilyn, yaşam çok garip, bazen oluyor böyle şeyler, istemesen bile, ama ona neden amcam diyorsun anlamıyorum, aslında senin yaşımda. Tristano, çünkü o Amerika'nın amcası diye yanıtlıyor, başında yıldızlı ve şeritli silindir şapkası ve seni istiyorum der gibi uzattığı parmağıyla tam bir klasik Sam Amca, Ignacio ile bir ilgisi var mı? Marilyn, anne benim, diyor, evlat edinmemle onun hiçbir ilgisi yok ama Ignacio onu sever, gerçek amcası sayar... ancak, onu görmeye gitmek isterse engel olmalısın, dikkat et, böyle bir şeye kalkışmasın, amcasının tehlikeli bir işi var, ben de yaptım o tehlikeli işi. Kapıya yöneliyor, Tristano da arkasından gidiyor. Rosamunda, seninle birlikte geleyim, kilometrelerce yolun var, bütün bu tepeleri tek başına geçmeni istemiyorum... Her şey nasıl geçiyor... Tristano, Marilyn'le yaptığı kısa yolculukta bir gün can çekişen bir köpeğe rastlayacaklarını, yıllar önce bir müzede gördükleri sarı bir köpek gibi ona da Vanda adını vereceklerini bilmiyordu. Oysa sen bunu biliyorsun, yazar, çünkü, ne zamandı anımsamıyorum ama bu öyküyü sana anlattım, aklıma geldiği bir gün... Ne garip, Tristano'nun yaşamında sen daha önde gider gibisin, ama bugün artık burada duralım.

...Alo, kim konuşuyor?.. Havaya mı uçtu?.. Ne diyor-sunuz?.. Senin piçkurusu havaya uçtu diyorum, eğer İtalyanca anlıyorsan... Kimsin sen?.. Boş ver, ben onu senden daha iyi tanıyan biriyim, ama bırak şimdi bu so-ruları sormayı, sus ve beni dinle, iyice dinle, o zımbırtı çantasındaydı, salak çocuk bacaklarının arasında patlat-tı, senin piçkurusunda hiç iş yoktu, gevezelik istediğin kadar, felsefe paralamak gırla, yok Batı'nın çöküşü, yok uygarlığımızın batması... ama bazı işleri yapmak için be-yin ister, hem de yığınla beyin ister, bir kez belki becere-bilmişti ama o zaman iş yalnız çantayı bırakıp kaçmak-tan ibaretti, hiçbir ustalık gerekmiyordu, hem de çok ko-lay bir yerdi, şeyi bırakıp kaçacaktı... dinle beni, bok he-rif, bir zamanlar sen bize ateş açmıştın ama bağışladık, yine de severiz seni, kendimizce saygımız da vardır sana, hiç olmazsa, üstünlük taslamak için Hindistan gezisine çıkmadın... duyuyor musun beni?.. Senin ne kadar inatçı olduğunu biliriz, piçkurusunu da çok severdin, biz de se-verdik onu, ejderhayı öldüren Ermiş George'nin rolünü verdik ona, demokrat ve komünist bozuntusu hayvanı gebertmek işini... Bak ne diyeceğim, seninki arkasında bir sürü iz bırakmış olmalı, piçkurusu biraz düzensizdi, yalnız çene yapmayı bilirdi, biz de fazla güvendik ona... duyuyor musun dediklerimi?.. Dinle beni, bana bir iyilik yapıver, odasına git ve iyice bir kolaçan et köşeyi bucağı, not defteri, ajanda gibi bir şeyler var mı diye, ne bulur-san topla ve yak, özellikle, aramızda Berbat -kısaca, Be-dediğimiz birinden söz eden bir şey varsa... Be, anladın mı? Şehirlerin baş harfleriyle söylüyorum, Bologna'nın B'si, Empoli'nin E'si, tamam mı?.. Öyle bir şeyler varsa, hepsini topla ve yak, taşaklarının arasında çanta patla-yan oğulcuğunun adının kötüye çıkmasını istemezsin, değil mi?.. Dinle beni ve dediğim gibi yap... Tık... tutuu

tutuu... telefon kapandı, anladın mı yazar? Tristano için telefon kapandı... Komodinin üstündeki lambayı açık bırak, çevresinde camdan su damlacıkları olan abajuru, üstüne bir mendil ört, bu gece karanlıkta kalmak istemiyorum, eğer gece olduysa, çünkü belki de sabahdır, ama orası senin sorunun, bana göre şimdi gece. İyi geceler.

...Ve bütün yaşamının büzülüp bir böceğe, salt uçmaya ve kış uykusuna yatmaya yarayan karmaşık ve minicik bir araca dönüştüğünü gördüm, öfkesinin vızıltısı, kırılğan kanatlarının çırpınışları, incecik iğrenç bacakları... hepsini çirkefe attım, beni dünyaya bağlayan şeyler artık yalnız lastik parçacıkları ve yanık mantar tıkaçların kokusu... neden söz ettiğimi anladın, o koca işkenceci Frau işte, rastlantı sonucu düşünmüş değilim, çünkü Tristano'ya arka arkaya mektuplar gelmeye başladı. Ama şimdi bunlardan konuşmak istemiyorum, şimdi hiçbir şey söylemek istemiyorum ama sen gitme, kal burada, rica ederim, sana başka şeyler anlatacağım... sabırlı olmalısın. Lütfen.

Doktor Ziegler, biraz daha açıklayın, diyordu, size her şeyin durmuş gibi geldiğini söylemekle ne kast ediyorsunuz? Tristano hasır koltuğa yayılmıştı, bir kolu aşağı sarkmış, ötekisi ikindi güneşinden korumak istediği gözlerinin üstündeydi. Tıpkı bu akşamüstü gibi, her şey durmuş, duyuyor musunuz?.. Sanki zamanı ve mekânı silen bir durağanlık mayalanmakta, hani bazı ortaçağ resimlerinde gizemli büyülerine kapılıp kendilerinden geçmiş ermişler olur ya, sonsuz bir an... şimdi herhangi bir gürültü bu manzaranın üstüne kapanmış cam fanusu çatlatacak, bir horoz ötecek, bir köpek havlayacak ve bü-

yü bozulacak... işte bazen kendimi bu öğleden sonrası gibi hissettiğimi söylemek istiyordum... her şey durmuş... ben de zamanın ortasında durmuş gibiyim, bir an için sanki bir başka dünyaya götürülmüşüm gibi. Doktor Ziegler de aşağı yukarı dolaşmayı bırakmış, elleri arkasında, düşünceli bir tavırla Tristano'nun arkasında duruyordu. Devam edin, Herr Tristano, devam edin... Ya da başka duygulara kapılıyorum, Tristano yeniden söze başlıyordu, düş görüyormuş ama uyanıkmişim gibi ve çoktan unuttuğum eski anılar yüzeye çıkmaya başlıyorlar... varlıklarından haberim bile olmayan anılar... inanılmaz bir çabuklukla bir kaynaktan fışkırırcasına gözlerimin önünden geçiyor ve duvara yansıyan bir filmi izler gibi oluyorum ama o filmi gösteren benim gözlerim. Doktor Ziegler fısıldar gibi, o zaman ne hissediyorsunuz, diye sordu, ne hissettiğinizi bana anlatabilir misiniz? Tristano susuyordu. Ziegler sabırla bekliyordu. Doktor Ziegler, eğer içinizi çekmek isterseniz çekin, diye fısıldadı... soluk almayın, içinizi çekin, iç çekmek İngilizlerin "spleen" dedikleri o sinsi ve çok yaygın bir tür kaygıdan kurtulmak için bedenimizin uydurduğu bir kurnazlıktır... basit can sıkıntısı için, daha aşağı bir düzeyde, esnemek de aynı işi görür... ama sizinki farklı bir sıkıntı... var olmanın yorgunluğu... çekin içinizi, Herr Tristano. Tristano göğsünü şişiriyor ve havadaki kötücül salgılardan kurtuluyormuş gibi ağzından uzun ve zayıf bir soluk çıkıyordu. Doktor Ziegler, bir kez daha, diye onu isteklendiriyordu. Tristano yeniden konuşmaya başlayarak, çok yoğun bir özlem duygusundan söz etmek istiyordum, dedi... çok yoğun... dayanılmaz... ama buna tam bir özlem de denemez, daha çok, korkunç ve soyut bir acı, bir endişe gibi, çünkü özlem, özlem duyulan şeyin varlığını gerektirir ama benim aslında, durup dururken bir film gibi gözümün önünden geçmeye başlayan imgelere hiçbir özlem duyduğum yok, bunlar çoğu zaman saçma sapan anılar, sırf önemsiz oldukları için belleğimin derin-

liklerine gömdüğüm sıradan şeyler, o yüzden özlem duygusuyla herhangi bir ilgileri olamaz... hayır, duyduğum özlem bunların dışında, o imgelere çok yabancı şeylere karşı, nasıl anlatacağımı bilemiyorum, beni onlar kıskırtmıyormuş ama sanki birer koşulmuşlar ve onlarsız hiçbir şey göremezmişim gibi... demek istiyorum ki, içimdeki tam bir özlem duygusu değil, bazen belki bir tür korkuya dönüşen belirsiz bir tedirginlik ama buna biraz da sağduyuya ters düşen bir anlamsızlık karışmış gibi ve bu anlamsızlığın içinde beni mahveden yoğun, büyük bir korku var, sanki bedenim beni parça parça edecek bir bunalım yaratıyormuş gibi. Bazı büyük şehirlerde, yerlerine yenilerinin yapılması için eski binaların nasıl yıkıldıklarını sinemalarda görmüşsünüzdür, binalar kendi üstlerine yığılır, çöker, patlayıp göçüverirler... işte içimdeki öyle bir duygu... bedenim patlayıp göçer, üşümeye başlarım, ellerim ayaklarım buz keser ve işte o zaman o korkunç, dayanılmaz baş ağrısı başlar. Doktor Ziegler gidip lavanta çiçeği saksılarının yanındaki alçak duvara oturmuş, kopardığı küçük bir dalı alnına sürüyor ve arada bir üstündeki çiçekleri kokluyordu. Bir yandan da kendi kendine “angor mortis” diye mırıldanıyordu, eskiler böyle derlerdi... bana baş ağrısının içerdiği en karmaşık belirtileri anlattınız, Herr Tristano, bu büyük bir olasılıkla kümelenmiş bir baş ağrısıdır, baş ağrıları hiçbir zaman yalnız gelmezler, bu kraliçeler birini ziyarete gittiklerinde, değişik kimlikleri olan elçilerini hep önden gönderirler, ulaklar, borazancılar, soylu orospular, çengiller, çığırtkanlar, ateşbazlar, ip cambazlarından oluşan bir kervan... eğer baş ağrılarının önünde giden bütün değişik izlenimleri saymaya kalksam, akşama kadar burada kalmam gerekir, beni yemeye davet etmeye zorlamış olurum sizi, Herr Tristano... Tristano, sanırım akşam yemeğinde biberiyeli tavşan olacak, diye yanıtladı, Agostino'nun karısı onu nefis pişirir, belki Frau da bir çikolatalı pasta yapar. Doktor Ziegler, hastalarını evlerinde ziyare-

te gittiği zaman hep giydiği doktor gömleğini çıkarıp çar-
dağın çivisine astı. Çikolata baş ağrısına iyi gelmez, diye
sözlerini bitirdi, ama ben bayılırm, siz de yemeyiverirsi-
niz, oysa tavşan ikimize de yarar, çünkü beyaz ettir.

Sen buraya bir yaşamı toparlamaya geldin. Ama ne
topladığını biliyor musun? Sözcükler. Daha doğrusu, ha-
va dostum, sözcükler havadan oluşan seslerdir. Hava.
Hava topluyorsun.

Doktor Ziegler, biberiyeli tavşan gerçekten nefisti,
dedi, ama bu çikolatalı pasta... bizim oralarda bir başka
turlüsünü yaparlar ama bu olağanüstü, eşsiz, galiba için-
de kıyılmış badem de var... Siz de bir lokma tadın, Herr
Tristano, bir şey olmaz. Tristano, Doktor Ziegler'in ne
sormak istediğini sezdi ve onu zor durumda bırakmadan
merakını giderdi. Akşam yemeğini bizimle yemesi için
Frau'yu da çağırmıştım ama yorgun olduğunu ileri süre-
rek kabul etmedi... aslında yorgun falan değil ama Frau'
nun sizden kaçtığını sanmanızı istemem, doktor, tam ter-
sine, size çok değer verir, doğrusunu isterseniz, sizin te-
davinizi izlememi o önermişti... Asıl neden, Almanca ko-
nuşmaya başlarız diye korkmasıydı, bundan daha doğal
bir şey olamazdı, Almanca kendi dilinizdi ve ben de hiç
rahatsız olmaz, konuşmaya katılırdım... Bakın doktor,
Frau... ben onu anlıyorum, buraya geldiğinde küçük bir
kızdı, anadilini unutmadı tabii ama bütün yaşamı boyun-
ca hep İtalyanca konuştu... bir Alman'la Almanca konu-
şmasını engelleyen şeyin ne olduğunu bilemiyorum, san-
ki zor bir baraj aşması gerekirmiş ve utanıyormuş gibi...
Almanca'yı yalnız benimle konuşur, hem de ne zaman
bir bilseniz, bir baş belası, beklenmeyen bir misafir, yani

hiç öngörülmeven birisi çıkageldiğinde Frau Almanca konuşmaya başlar, birden bülbül kesilir ve sanki İtalyanca anlamıyormuş gibi yapar. Doktor Ziegler, bir lokma daha almanıza izin veriyorum Herr Tristano, dedi, eminim ki bu gece daha iyi uyuyacaksınız, istenmeyen konuklar gelmeyecekler.. Ama az önce size, Kraliçe adını verdiğim baş ağrıları gelmeden baş gösteren belirtileri anlatmaya söz vermiştim, bunlar upuzun, sonu gelmez bir liste oluştururlar ama kısa kesmeye çalışacağım... ilk önce şu izlenim “aura” denen garip terim... eski çağlarda yaşamış, Galen’in ustası Pelope’den geliyor.. Genellikle, bir bunalımın başlayacağına işaret eden bu fiziksel olguya ilk dikkat eden o olmuştur, bu sanki ellerden ya da ayaklardan başlayıp başa doğru yükselen bir duygudur. Hastalarından birisi, sanki soğuk bir buğuyla sarıldığını anlattığı zaman, bunun el ve ayaklardan damarlara doğru giden bir buğu olduğunu düşünmüş ve ona *pneumatiké aura*, soyut buğu adını vermiştir.. Herr Tristano, o ağustos gecesini başınıza bir yıldız düştüğünü anlattığınız zaman, bir eğreltilemeyle bana gerçeği söylediniz... o yıldız yalnız başınıza düşmekle kalmadı, başınızın içine de girdi, buna eminim... gözkapaklarınızın arkasında yanıp sönen parlak ışıklar, zikzaklar çizerek çakan şimşekler, tıpkı bir çiçek dürbününde gibi durmadan biçimden biçime girip mozaikler oluşturan pırıltılar görmeye başladınız, yoksa yanılıyor muyum? Tristano evet dercesine belli belirsiz başını sallıyor ve susuyordu. Doktor Ziegler, bu en sık görülen “aura” biçimidir, dedi, gözlerin içinde hava fişekleri patlıyormuş gibi ışıltılı bir izlenim, her şey, bütün nesneler de az çok parlak ışıklarla çevrelenmiş gibidir, öyle değil mi, sanki içinden akım geçen bir elektrik teliyle sarmalanmışlar gibi... ama Kraliçe gelmeden ya da geldikten sonraki “aura” belirtileri saymakla bitmez, türlü türlü duyumsal sanrılar, anlatılamaz, dile getirilemez, başkalarına aktarılamaz ama çok yoğun duyguları içeren heyecan fırtınaları... bazıları insanı kendinden ge-

çirebilir, hatta zevk bile verebilir... kim bilir, belki birçok mistik de korkunç baş ağrıları çekerdi... bu aynı zamanda görme yeteneğini, algılama gücünü de etkiler, nesnelerin eğri bükü olmalarına ya da görüntülerin büyüyecek devleşmelerine yol açar, örneğin... karşınızdaki insan ansızın küçülür ya da bazı belgesel doğa filmlerinde fotoğraf makinesinin objektifini bir çiçeğin önüne yerleştirip bir hafta bekledikten sonra görüntünün hızını artırdıkları için, taçyaprakların nasıl bir iki saniye içinde açıldıklarını görürseniz, aynı şekilde karşınızdaki insan da büyüyüverir... Korkunç yarım baş ağrıları çeken Lewis Carroll bu görsel izlenimleri, *Alice Harikalar Diyarı*'nda kitabında çok güzel betimlemiştir... ayrıca bir matematikçi olduğu ve mantık biliminden de anladığı için, belirtileri en mantıklı biçimde anlatmıştır, bu her ne kadar size düşsel bir mantık gibi gelse de... sonra bir de sesli sanrılar vardır... bunlar genellikle gürültü, ıslık, vızıltı, homurtu gibi ya daha ağır ya daha tiz tonlarda olurlar, yerine göre, bir gök gürültüsü veya bir çeşmenin şırıltısı gibi, ama bazen insan sesleri de olabilir... bildiğimiz, yaşamımızın bir parçası olan kimselerin seslerini ya da uzun süre dinlediğimiz için belleğimize yerleştirdiğimiz sesleri duymak çok rastlanan olaylardır... öte yandan, hiç tanımadığımız, yapay sesler de duyulabilir, bunları üreten kendi beynimizdir, o yapar bu işi. Bunlar karmaşık ve çok ender rastlanan vakalardır, Herr Tristano, sizi meraklandırmak istemem, genellikle sara hastalığıyla ilgili baş ağrılarında görülürler ama saralı olmayanlarda da saptandıkları olur, çırpınma ve kasılma krizlerine götüren çok ağır durumlarda baş gösterenler gibi... zaten bu konuda bilimsel bir tartışma vardır, bazıları bu çırpınma ve kasılmaların baş ağrısına neden olmadıklarını, aslında bunlara yol açan şeyin baş ağrısı olduğunu iddia ederler... Tristano bu arada üçüncü dilim pastayı yiyordu. Bence de, çikolatanın pek etkisi yoktur, diyordu... ama bugün akşamüstü size anlattığım belirtiler, durup durur-

ken birden yüzeye çıkan anılarım, bir film gibi gözümün önünden geçen şeyler, ya bunlar nedir, Doktor Ziegler? Doktor Ziegler, bunlar bizde daha önce yaşadığımız duygusunu uyandıran şeyler sınıfına girebilirler, dedi, evet, öyle düşünüyorum ama tabii çok daha karmaşık bilimsel bir çerçeve içinde, yine de o sınıfa girdikleri kanısındayım, buna geçici bir denge bozulması da diyebiliriz... çok daha basit bir biçimde de olsa, hiç olmazsa bir an için, hepimizin başından geçen bu şey –yani aynı olayı daha önceden yaşamış olduğumuz duygusuna kapılma– hakkında gerek fiziksel gerekse psikolojik teoriler öne sürülmüştür... bazen bir şeyin algılanmasıyla o algının beynimize iletilmesi arasında bir gecikme olur, tabii bu bir saniyenin milyonda biri kadar süren bir gecikmedir ama beynimiz için aradan sanki yıllar geçmiş gibidir ve beyin o olayı zaten yaşamıştır, anlatabiliyor muyum? Ama bunun nedeni bilinmez, akıl sır ermez... Büyük bir fizyoloji bilgini bu önce yaşanmışlık duygusunu, sinir sisteminin zaman kataloglanmasındaki bir bozukluk diye tanımlamıştır... gerçekten güzel bir tanımlama. Freud ise, “unheimliche”, yani siz İtalyanların tedirgin edici dediğiniz şey üzerinde yaptığı çalışmalarında, bu önceden yaşanmışlık konusunu da araştırmıştır, çünkü tedirginlik çoğu zaman zaten yaşanmışlık duygusunu izler ve ondan önce mi yoksa sonra mı geldiğini söylemek çok zordur... Freud için, bu zaten yaşanmışlık duygusu, belleğinizin arkalarına itilenin geri gelmesidir, ama alçakça arkadan vurarak ve bu duygulara yol açmak için hiçbir gerekçesi olmadan... Tristano, siz hangi teoriden yanasınız, diye sordu. Doktor Ziegler kibarca son lokmayı Tristano’ya bırakarak bir dilim pasta daha aldı. Açık pencerelerden kirların temiz havası içeri dolmaktaydı. Doktor Ziegler artık gitmek için yerinden kalktı. Sizi tanıdığımdan, birlikte yürüttüğümüz bu melez psikanalize başladığımızdan beri, her iki teorinin de karşılıklı birbirlerini iptal ettiklerine daha çok inanır oldum, tam tersine, sizin gibi hasta-

larda bu iki teori kusursuz biçimde birleşebilir... iyi geceler, Herr Tristano, dinlenmeye çalışın.

...Bir düş görmüş olmalıyım, Tristano'yu gördüm düşümde... belki de bir düşün anısıydı... ya da her ikisi birdendi... Ah yazar, ne karmaşık, ne içinden çıkılmaz şey... bir teyp makinesi getirmedi, değil mi? Sorduğum için kusura bakma ama birden cebinde bir teyp varmış kuşkusuna kapıldım. Senden istemiş miydim? Belki de istemiştim. Eğer getirdinse kapat, arkamda sesimin kalmasını istemiyorum, hem zaten düşler banda alınamaz ki, önce dinlemek ve sonra yazmak gerekir, sen yalnız dinliyorsun, kulaklarını iyice aç ve sonra da yaz dediklerimi, edebiyatın temel ögesi budur: Bir düşü başkasına anlatmak, iyi bir şey ortaya çıkaracağından hiç kuşku yok, belleğinde tuttukların üstünde çalışacaksın, bakış açısını da sana bırakıyorum... şöyle yapalım, bakış açısı benim olsun, daha doğrusu Tristano'nun, çünkü bunları yaşayan odur ama ben onu kendi açımdan düşledim ve sana anlatıyorum, sonra da sen anlatacaksın, yani... Sen bu numaraları benden iyi bilirsin ama bir kez bu konuda bir kitap, bir kılavuz kitabı okumuştum, bu kılavuz kitapları çok hoşuma giderdi, bir eylem adamı sandığın benim gibi birinin nasıl bunlardan zevk aldığına şaşacaksın ama yaşamım boyunca pek çok kılavuz kitabı okudum... kusursuz bale yapmak, satranç sanatı nasıl öğrenilir, sulu-boya resim nasıl yapılır, yıldızlara bakarak nasıl yön bulunur, dağ tepelerine nasıl tırmanılır... tüm yaşam boyunca hiç farkına varmadan nasıl hep yanlış yapılır... İşin doğrusuna bakılırsa, bakış açısı düşe ait olmalıdır, yani aslında ne benim ne de Tristano'nundur, çünkü yüreklerle olduğu gibi, düşlere de buyurulmaz, ancak onların istediği gibi yaşanılır ve işte bu düş de benim Tristano'yu düşlememi istedi, ben de öyle yaptım: Tristano çalılarının

arasında yamyassı yere uzanmıştı, bu anlatımı pek sevmemedim doğrusu ama yanılınyorsam sen de romanında böyle yazmıştın, çevresinde ormana ve dağın eteklerine kadar uzanan sık bir fundalık vardı. Makineli tüfeğin tetiğindeki parmağı titriyor, sağ gözbebeği kulübenin kapısına dönük silahın arpacığına dikilmiş çünkü o kapıdan Almanların ve onları oraya getiren hainin çıkacağını biliyor. Tristano'nun yüreği güm güm atıyor ve bu ses ona bayırlarda yankılanıyor gibi geliyor... bayır sözcüğünü bağışla, dağcı dilinde konuştum, çok çirkin bir sözcük, değil mi, umarım sen hiç kullanmamışsındır... ve Tristano yüreğinin atışlarının dev gibi yankılarını duyuyor, güm, güm, güm... ve düşlerin garip mantığı içinde, ama çok gerçek bir biçimde, sonra, silahındaki kurşunun beklediği hainin kapıdan çıktığını ve gülümseyerek onu içeri çağırdığını görüyor. Ve, düşlerin amansız ve karşı konulmaz mantığına boyun eğerek yerinden kalkıyor ve ona doğru gidiyor... ancak aralarındaki küçük alanı geçerken hainin köy okulunun hademesi olmadığını görüyor, bu bir kadın ve o kadını tanıyor, bir Alman askeri üniforması giymiş ve gözü pek bir adama öykünmek istercesine alnına bir tutam saç düşürmüştü olsa da... Bu Marylin, ta kendisi, Marylin... Tristano avaz avaz bağırarak istiyor, hançerini kınından çıkarıp havada sallıyor, kolu, hançeri o kılık değiştirmiş haine saplamak istercesine havada bir daire çiziyor, bütün bunlar filmlerdeki ağır çekimler gibi sürüp gidiyor çünkü o anda Tristano'nun düş filmi ağır çekime geçmiştir, hançer yavaş, çok yavaş, santim santim yükselir, tatlı, hoş bir yörünge çizer gibidir, hainin ciğerlerini deşip onu hak ettiği ölüme götürecektir hançer sevecenlikle, dans eder gibi sallanır ama yine düşlerin mantığına göre, Tristano'nun eli hainin omzuna değdiği an hançeri atar, sevgiyle Rosamunda'nın çıplak omuzlarını sarar, çünkü düşler böyledir, yazar, seni kendi istedikleri yere sürüklerler ve birlikte dans etmeye başlarlar, dağların arasındaki o küçük alan dalga

dalgâ müzik seslerinin doldurduğu bir salona dönüşür, o salonun pencerelerinden bir İtalyan bahçesi görünür; Tristano bir Alman askeri üniforması giymiş Rosamunda'ya sarılmış dans etmektedir, kızın taş gibi meme uçları göğsüne batar... kız kollarını boynuna dolayıp onu okşar, dili hızla kulağına girip çıkarken Clark, diye fısıldar, Clark, sevgilim, senden başka kimseyi sevmedim, gerisi yalnız bayağılıktı, sen özel görevlerle aşağı vadiye indiğin zamanlar, bana güven verecek bir erkek arkadaşına gereksinim duyardım... Tristano kollarını onun kalçalarına dolayıp okşar, o zaman kız onun elini tutup karnına götürür, sonra daha aşağıya kasığına indirir, o zaman Tristano o asker pantolonunun içinde bir sertlik, okşanmayı bekleyen dikilmiş bir erkeklik organı olduğunu fark eder, kızın sıcak ve kösnülü sesi kulağına fısıldamayı sürdürür: Tristano, beni komutan yolladı, ölmedi ki, hepsi şakaydı, gel sen de oyunumuza katıl canım, o artık beceremiyor ama beni hâlâ seviyor, ancak senin gibi güçlü kuvvetli bir erkeğe baktığı zaman kendi cinselliği uyanıyor, yalvarırım sana, seviş benimle, o zaman zavallı komutan da kendi payına düşeni elde edebilir, onu dağdaki kulübede bıraktım, ölü gibiydi ama ölmemişti, orada ağır ağır yaşılanıyor ve bizi bekliyor, gel bizimle, güzel bir üçlû yaparız, söz veriyorum sana. Birden alacakaranlık bastı, ne garip, az önce dağlarda şafak söküyordu ve şimdi ansızın alacakaranlık... ama Tristano kulübeden çıkan kadına gülümser, elindeki hançer bir kır çiçeği olmuştur, kız, kulübenin kapısından içeri girmesi için ona başıyla işaret eder, git, git Tristano... Tristano eşikten atlar ve bir saniye önce gördüğü düşün içine dalar, o kapının arkasında bir köy kulübesinin odaları değil, bir salonda dans eden insanlar, salonun ötesinde de, Toskana yöresindeki bir parkı andıran, serviler, şimşir çitlerle dolu güzel ve bakımlı bir bahçe vardır, ellerinde kadehlerle konuklar ve beyaz gömlekli garsonlar arasında Tristano kendini bir gardenpartide bulur, yanında, emir eri gibi ona eşlik

eden bir Alman subayı vardır ama bu artık Marilyn değil, bumburuşuk yüzlü, derisi kahverengi yaşlılık lekeleriyle dolu bir adamdır, Tristano'nun anlayamadığı Almanca bir ad fısıldar, sağ gözünde bir monokl taşımaktadır, bir bacağı da sakat ya da belki takmadır. Tristano düşünür, birçok soylu Alman'ın Birinci Dünya Savaşı'nda bacaklarını kaybettiklerini düşünür ve sonra, belki de o adam şimdi bir masanın üstüne çıkıp oynayacaktır, diye aklından geçirir ama salt kitaplarda okuduğu ya da filmlerde gördüğü için böyle düşünür, yani düşler bile saf ve günahsız değildirler.. ama hayır, düşlerin şaşkınlığı içinde, monokl takmış Alman baron birden *I'm American*¹ der ve arkasından, konukların mırıltıları arasında Tristano'nun duyamadığı bir şeyler fısıldar... *freedom... freedom...*² sizi konuklarla tanıştırayım, buyurun, madensi, soğuk ve takma bacağı gibi gıcırdayan bir sesi var.. ne korkunç bir karabasan... ama bu gerçek bir karabasan değil, çünkü şimdi uyanığım, yani sana bir düş anlatmıyordum, sana gözlerim açıkken bir şey anlatıyordum, arada bir böyle olurum, bir şeyi unuttur ve anımsayamam, şimdi olduğu gibi, ama sonra o şey, gerçekten yaşıyormuşum gibi beni yine içine çekip sürükler, yani sana bir karabasanı değil, olan bir şeyi anlatıyorum, ben de içindeyim, herhalde aldığım bu karmakarışık ilaçlardan olacak, başım da çatlayacak neredeyse, resmen çatlamak üzere... Tristano'cuğum benim... Tristano bahçenin sonunda arkasına döndü ve bir çocuk gibi giyinmiş, saç örgülerine kurdelerle bağlamış Marilyn'i gördü, eteklerini karnına kadar yukarı çekmiş, bacakları ayırık, çimenlere serilmiş sırtüstü yatıyordu; daha arkada, üstünde *freedom harbour*³ yazan bir liman görünüyordu, yanında azıcık saçları dökülmüş, yuvarlak yüzlü, gülümseyen bir adam vardı, gel katıl bize, devrim yapıyoruz, diye fısıldadı ama

¹ (İng.) Ben Amerikalıyım. (Ç.N.)

² (İng.) Özgürlük (Ç.N.)

³ (İng.) Özgürlük limanı. (Ç.N.)

Tristano anlayamadı... ne diyorsun? Şişman adam ona silah kullanmasını bilip bilmediğini sordu, senin gibi kararlı insanlara gereksinimimiz var, bayram eden bütün bu salaklara aldırma, biz onları kullanıyoruz, işimize yarıyorlar, iyi kötü, Rosamunda, sen anlat şu senin Tristano'na, ne biçim Direnişçi bu böyle? Bize katıl, Tristano, şimdi öldürmek zamanı, daha anlamadın mı? Marylin, sen anlat şuna artık öldürmek zamanının geldiğini... sesi bir yankı gibi uzuyor, öldürmeeeeeeeek. Birisi omzuna dokundu. Bu uzun boylu, çirkin, koca burunlu ve çarpık gülüslü bir adamdı. Koca burunlu, Tristano'nun kulağına eğilip sana batık cumhuriyetin genelkurmay başkanını tanıtmak istiyorum, diye fısıldadı, her türlü hizmetle çok sıkı ilişkileri vardır, ona gerekli saygıyı gösterin, bir bağdaki üzüm tanelerinden çok düşman öldürmüştür. Koca burunluyla madalyalı asker Tristano'nun kollarına girerek onu zorla bahçenin sonundaki koca bir kebab ızgarasına doğru götürdüler, ızgaranın çevresinde on kadar kaşları bembeyaz ihtiyarcık, ellerinde tabaklar, sucuklarını kemiriyorlardı, bahçenin o köşesinde bambaşka bir hava vardı, sanki bir köy şenliği, bir sucuk bayramı yapılıyordu, mangalların arasına yerleştirilmiş gramofonun borusundan Tristano'ya hiç yabancı gelmeyen ama ne olduğunu hemen çıkaramadığı bir müzik yükseliyordu. Koca burun, gelecek cumhuriyetin sayın başkanlarının yapay kopyaları, diye bağırdı, size ulusal bir kahramanı tanıtmaktan onur duyarım, ülkeye saldıranları kovan bir adam, kışınıza birer tekme yemeden hepiniz onu kutlayın bakalım! On ihtiyarcık sucuklarını havaya fırlatıp sevinçle hoplamaya ve gramofonun sesine uyarak, "Başına çember taktı! Başına çember taktı!" diye bağırmaya başladılar. Ama tam o sırada bir çalılığın arkasından kruvaze ceketli, tıknaz, iri bir çoban köpeğini andıran bir adam çıkıp küstah bir tavırla Tristano'ya yanaştı ve arkadaş, dedi, bu proletarya devrimcilerine kulak asma, bu huzurevi kaçkını ihtiyarcıklara kulak asma, beni dinle, ge-

lecek başkan ben olacağım, pippopippi cumhuriyetini ben kuracağım, eşsiz bir programın yöneticisi olmak ister misin? Tıknaz herif dudaklarını yaladıktan sonra bir bukalemun gibi uzattığı diliyle bütün yüzünü temizledi. Yanıt kabul etmeyen bir sesle, ben senin geleceğimin, sevgili Direnişçi, dedi. Sen dağlarda benim için savaştın, bunu bilmesen de, onun için beni iyi dinle, aşçımın hazırladığı levreği yemeye gitmeden önce sana tek bir şey söyleyeceğim, o da İsa'nın ülkemize çok fazla Doğu'yu getirdiğidir, kendisi bir Bedevi'ydi, bizi dürtükleyip harekete geçirmek için eşeğe binerdi ama biz makine uygarlığının insanlarıyız...

Ferruccio, toplumun en gizli kıvrımlarının arasını araştırmaya başlarsan, ne tür olursa olsun, kesin bir delilikle karşılaşırsın, derdi. Ama bunu yapmak yürekliliğini gösterenler deliydiler... Sana Tristano'nun düşünüyünce anlatmayı kestiğim için bağışla beni... aslında o düş benim için de orada bitti, bir ara galiba eşeğe binmiş biri geldi ve ansızın gerçekten uykuya daldım, herhalde ilaçların etkisi geçmiş ve karabasan da sona ermişti; Frau, fırtına çıkmadığını söyledi, haberleri hep olumsuz olarak verir, bütün yaşamını haberleri olumsuz yönden vermekle geçirdi, içeri girer ve küçükbey, dün gece patlayacağını sandığımız fırtına çıkmadı, der, o yüzden şimdi hava daha da sıcak ama senin odan evin en serin odası, onun için mutlu olmaya bak, hastabakıcı iki gün izin aldı, çocuğu suçlu çıkarıyormuş, dün gece senin yanında ben kaldım, sabaha kadar bir melek gibi uyudun, ne inledin ne bir şey, şimdi morfin iğnesinin zamanı geldi ama yapmayacağım, seni zehirliyor, az bir şey ağrın yok demek istemiyorum ama aslında senin yaşamın benimkinden daha iyi geçti ve ben hiçbir zaman yakınmadım, benim ağlayıp sızladığımı duydun mu hiç?

Yazar, Tristano kimin için savaşıyordu biliyor musun? Düşün biraz, azıcık yor kafanı, tabii bilirsin ama düşünmezsin işte... bir gün Tristano birden farkına vardı, içine doğuverdi, olur ya öyle şeyler, ne dersiniz buna yazın dilinde?.. Beton gibi yoğun ve katı gerçekte, sanki Tanrısal bir bağış gibi, bazen bir an için bir yarık açılır ve içeriye bir göz atarsın, anladın mı?.. Küçük bir mucize olmuş gibi, bilmem anlatabildim mi? Yani... boş ver... Tristano kimin için dövüştüğünü, kimin için savaştığını, kimin için insanları öldürdüğünü, kimin için ölümü göze aldığını... niçin bu idealler uğruna o kadar acı ve eziyet çektiğini anladı... Pippopippi için. Tristano ona öyle dediği için ben de pippopippi diyorum, bu yalnız bir araç yani maddi bir nesne olan bir kutu değildi, gözle görülen, deneysel bir kanıttı. Tristano'nun anladığı pippopippi bir tür Tanrısal nitelik ama dini, dinsizlik olan ve o yüzden cismi bile olmayan yepyeni, bilinmeyen bir tanrıydı... ve onun olağanüstü gücü bu yokluktan ileri geliyordu, Hristiyanlık, Yahudilik, Müslümanlık, Budizm, Taoizm, Şintoizm ve her türlü izm'lerden üstündü, hiçbirine bağlı olmayıp hepsini paylaşabilirdi ve böylece kesin ve mutlak varlığını açıklamakla birlikte saf bir ruh da değildi çünkü aynı zamanda hem gözle görülebilirdi hem de yanıltıcıydı, kendisinin, arzularının, düşlerinin, her şeyin ve hiçbir şeyin yansıması, izdüşümüydü, elektronlardan ve enerjiden oluşuyordu ama molekülleri yoktu... Garip bir şekilde, Tristano pippopippi'ye bakmadan onu anladı, çünkü baktığı zaman görülen o değil, özüydü... Tristano pippopippi'nin özünü bir yaz gecesi anladı, bu odanın terasındaydı, dupduru pırıl pırıl bir geceydi, yıldızlı gökyüzüne bakıyor ve bir yandan da Doktor Ziegler'in teorilerini düşünüyordu; birden Büyük Ayı'ya, Küçük Ayı'ya ya da Ülker takımyıldızına bakacak yerde, gözü devinen bir yıldızla takıldı, bu bir yıldız da sayılmazdı

çünkü çok parlak ve devingendi, yani yapaydı, bu yeni yıldızdan gökyüzüne yayılan bip bip sesini duyar gibi oldu ve sanki o anda şifresini de çözdü, bu ses... ey insanlar, düşünmeyin, düşünmeyin, bunu hiç unutmayın, düşünmek insanı yorar, hiçbir yararı yoktur, diyordu, önce çakmak taşından bir araç, sonra pişmiş topraktan bir çömlek, sonra bir mala, bir oturak, derken zyklon B ve atom bombasını düşündünüz, gördünüz mü düşünce düşünce ne sonuçlara varılıyor, düşünmekten yoruldunuz, artık yalnız beni düşünün, ben de sizi düşüneneğim, böylece düşünüleceksiniz, ben pippopippi'yim ve sizi kendi düşüncelerinizden koruyacağım... Tristano daha aşağılara, yeryüzündeki evlerin ışıklarına baktı, az ötede kentin ışıklarının gece havasına yansıyan geniş sarı lekesini gördü, bütün bu ışıkların o yapay yıldızın sesiyle bir bağlantısı olduğunu anladı ve bu pırıltılar hep birden sanki yeryüzü bir depremle kabarıyormuş gibi boğuk bir gürültü çıkardılar, bu bir böğürmeye, bir homurtuya benziyor, biraz da İncil'de anlatılan Kıyamet Günü'nü andırıyordu, bu böğürtü, biz senin düşünceni düşünüyoruz, sağ ol pippopippi, diyordu... Ah, bu bir saplantı gibiydi, daha sonra gece karabasanları geldiler, artık pippopippi'nin sesi düşlerine girmeye ve Doktor Ziegler'in REM, en derin uyku dediği uykularını bile bölmeye başladı, hep o yumuşak ya da tiz sesiyle ona bir şeyler fısıldıyor, günah çıkarma kulübesinin kafesi arkasından konuşur gibi boynuna düşünme, düşünmemeyi unutma, bırak senin için ben düşüneyim, diye mırıldanıyordu, Tristano, sen özgürlük uğruna savaştın ve artık özgürlük geldi çattı, düşüncelerden kurtuldun, artık düşünmek yok, gerçek özgürlük düşünülme...

Şöyle bir şiir bilir misin, denizin üstünde uzun gölgeler, senin gülüşün, sevgili ve okşamaların gece gölge-

leri gibi hemen çekilip giderler... sonra ufuklar, dalgalar ve başka basmakalıp sözlerle sürüp gider. Biliyor musun bu şiiri? Sakın, biliyorum deme... yoktur böyle bir şiir, kimse yazmamıştır, üstelik oldukça da çirkin, en iyisi burada keselim.

...Ama ağlamak olmaz, hayır, ağlamamalısın, o hiç hoşlanmazdı ağlamaktan. Öyleyse gülelim mi? Gülen filozof, bir yandan gülerken bir yandan da, ortada gülecek pek bir şey yok, derdi... Özgür bırakılmayan salgı, kaba-
ran safraya dönüşen bir sızıydı, bir hiç için çılgınca ba-
ğarmaktan başka ne yapabiliirdi, sessiz ikinci sıcağında
kuluçka tavuklar gibi bağlarda gıdaktlamaktan, dişlerini
gıcırdatarak ağustosböceklerini bile susturan korkunç
çığlıklar atmaktan başka ne gelirdi elinden?.. Dinle bak,
Abderidiler bunu nasıl tanımlarlar... Kim olduklarını bil-
miyor musun? O ukala doktor bozuntularına Tristano öy-
le derdi... bölgesel sağlık biriminin mührünü taşıyan,
hastanın geçmişi hakkında tüm bilgileri içeren bir tanı-
lama, dinle bak, tanılama şöyleydi... sakalı uzamış cılız
bir adam, göz aklarını kirli sarıya dönüştüren öd salgısı
yüzünden bakışları bulanık, sık sık pes perdeden söver,
çoğu zaman en basit soruları bile yanıtlamaz, bütün mu-
ayene süresince sanki başka bir yerdeymiş gibi hiç ko-
nuşmaz ve yine hiç ağzını açmadan, arkasına bile bak-
madan kalkıp gider, eğer başını çevirecek olursa, selam
vermekten çok alay eder gibi bir göz atar, milyonlarca in-
sanı sağlığına kavuşturan ve devletin hali vakti yerinde
olanlara bile bedava dağıttığı ilaçları kabul etmez, ilk psi-
kolojik test girişiminde, çocukluğundan söz edip can sık-
manın hiç âlemi olmadığını söyler –aynen böyle der-
çünkü mutlu, çok mutlu bir çocukluğu olmuştur, astro-
nomiye düşkün, papazlara düşman bir dedesi olduğunu,
on beş yaşındayken çiftlikteki köylülerden biri diye ta-

nımladığı, kendinden epey büyük bir kadınla, harikaydı dediği ilk cinsel deneyimini yaşadığını anlatır, sorunun dağ değil deniz olduğunu iddia eder, doğal olarak kendisine vermediğimiz, afyon ruhu reçetesini istemekte inat eder, doktor kabul etmeyince de kibirli kibirli güler... Abderidilerin damgalı bilimsel tanılması budur işte, sevgili Damageto... bugün seni Damageto'm gibi görüyorum ve sana öyle seslenmek istiyorum, delilik hakkındaki o sayfaları okudun herhalde, Tristano kendini öyle, tıpkı Damageto'nun yazdığı gibi hissediyordu, yaşamın bazı anlarda sunduğu iki doruk olan neşeye öfke -sanki duvarla kapı- arasında sıkışmış gibiydi, arada bir gedik yoktu, olsaydı orada erdem bulunacaktı ama Tristano'nun erdemi yoktu ya da bulamıyordu. Eskilerin kötü salgılara karşı önerdikleri tedavi yöntemleri olan ağlamak ve gülmek üzerinde kafa yoruyordu ama her ikisinin de çözüm yolu olmadığını görüyordu çünkü onun acısı içe işleyen, ağzı dili olmayan, göğsünü kemiren bir sızı, hiç sesi çıkmayan ama bir tünelin ucunda böğüren bir hayvan gibiydi... Tünelin içinde değildi, tünel kendisiydi, bir tünel olmuştu... Ve bir gün bağda bir kurbağa gördü... derken o kurbağa bir köpek oldu... sana anlatmış mıydım?.. Ne yapalım, sağlık olsun, bir kez daha yazarsın, bu sarı kurbağa, gövdesi yeraltında ve başı dışarıda, ağzı açık bir sarı köpek oldu... boğazının içi görünüyordu çünkü boğulmak üzereydi, kurbağa vrak vrak diye vrakladı ve sonra köpek sesiyle konuşmaya başladı, çürük ve bazıları kırık dişlerini göstererek hav hav dedi, ben senim sen de bensin, anlatabildim mi?.. Hayvan çok iyi ifade etmişti demek istediğini, Tristano onun kardeşi olduğunu hemen anladı... hayır, kardeşi değil, aynısıydı. Ve dünya dönmeye başladı. Bağa karşı işiyordu, ayaklarının üstüne işedi, insan ansızın bir şeyin farkına varınca nasıl başı dönerse, öyle sarhoş gibi oldu, her yer kum doluydu, bütün inandıkları, özgürlüğe katkıları, boğazına kadar kumlara gömülü bir özgürlük... sağ ol Tristano, çok iyi

bir bekçi köpeğiydin ve artık havla havlayabildiğinde, beceremezsen de rüzgârı ısır... Tristano kurbağanın gözlerine bakıyordu, her şey o gözlerde yazılıydı ve her şeyi anladı ama artık çok geçti, bombalar patlamış, ölenler ölmüş, katiller tatile çıkmıştı, alanlarda cumhuriyet bandoları çalıyordu çünkü o gün haziranın ikisiydi.¹ Kutsal sancak dır dır söylenerek rüzgârda dalgalanıyor, kimi görevliler, tıpkı bağın önünde dimdik durmuş ayaklarının üstüne işeyen Tristano gibi hazır ola geçmiş, sancağı selamlıyorlardı... Tristano kurbağaya askerce bir selam verdi, buyur kurbağa komutan, yarı kurbağa yarı köpek olan kurbağa, ovaları basan o ilk boğucu sıcak günde canavar düdüğü gibi tiz bir ses çıkardı, bu dağlardan gelen bir sestir ve karlı tepelerden indiği için çok serindi, zamanın katlarından geçmişti ve biraz halsizdi ama tizliğinden hiçbir şey kaybetmemişti ve ona şöyle sesleniyordu, zeytin düşer, yaprağı düşmez, senin güzelliğin hiç geçmez, sen dalgalı bir deniz gibisin, ninni hain, ninni. Tristano döndü ve yalpalayarak odasının gölgesini aradı, kendini yatağına attı, kulaklarını tıkadı ve uyumaya çalıştı. Ama, herhalde anlarsın yazar, uyumak olanaksızdı.

Bir gün ansızın Pancuervo! Pancuervo, diye bağırmaya başladı. Frau, ne olduğunu anlamak için kapıdan başını uzattı, Tristano iskemlesinde uyuklar gibiydi, çalışma odasının açık penceresinden içeri bir kiraz dalı uzanmıştı. Mayıs sonuydu, kirazlar iri ve kırmızıydılar, Tristano birden yerinden fırladı ve ovalara doğru Pancuervo, diye bağırdı. Frau taş kesilmiş gibi olduğu yerde kalakalmıştı, Tristano ardına kadar açık balkon kapısından dışarı çıktı, koşarak güneş içindeki taş basamaklardan indi ve kiraz ağacının çevresinde dans etmeye başla-

¹ 2 Haziran, İtalyan cumhuriyet bayramıdır. (Ç.N.)

dı, arada durup ağaca sarılıyor, kökünden sökmek istercesine yukarı doğru çekiyor, ormanlarda yaşayan bir vahşi gibi havaya tekmeler savurarak, kırmızı bahar kirazları, diye bağıırıyordu... Peşinden giden Frau korkuyla onu izliyor, bu anlamsız dansa bakarak o saçma sapan sözleri dinliyordu, onun bir bunama nöbeti geçirdiğini sanan zavallı Frau donakalmıştı; Tristano, Pancuervooo! Pancuervooo, diye bağırarak tarlalara doğru koşmaya başladığı zaman bile yerinden kımıldayamadı. Ama Tristano bunamış değildi, sadece anlamıştı, her şeyin yıllar önce Pancuervo'da başladığı geç de olsa kafasına dank etmişti, çocuğunu havaya uçuran ipin ucu Pancuervo' daydı, oraya gitmeli, onu Pancuervo'da aramalıydı.. Ama gerçekten var mıydı Pancuervo diye bir yer?.. Tren durmuş ve yeniden kalkmıştı ama o binmemiş, Castiglia'nın küçücük, ıssız bir istasyonunda, beyaz fïlleri andıran yuvarlak, kupkuru, garip tepelere bakakalmıştı.

...Uyku ile uyanıklık arasında burada yatarken birden aklıma bir şey geldi... bütün bunları neden yazıyorsun? Demek istiyorum ki, benim bütün huysuzluklarıma falan katlanıyorsun... bana kalırsa, gücenme ama sen biraz hinoğluhin birisin, belki de farkında bile değilsin... Yani... fazla sabırlısın... onun için o söz aklıma geldi, hinoğluhin... sakın alınma, ben ters, hırçın herifin tekiyim, daha doğrusu hırçınlaştım, istersen bunun suçunu, beni kemirip duran kangrene yükle, sanırım artık taşaklarıma varmıştır, lütfen şimdi bir iyilik yap, şu çekmecedeki mentollu talk pudrasını ver bana... senden bu özel şeyleri istediğim için bağışla beni ama artık yüzgöz olduk, sana o kadar gizli ve mahrem şeylerimi anlatıyorum ki... dikkat ettim, hangi saatte olursa olsun, o kurbağa gibi vraklayan zilimin sesini duyar duymaz hemen koşup geliyorsun, şu anda olduğu gibi kötü şeyler söyleyecek ol-

sam bile... Yani sen, Tristano'nun yaşıyla gerçekten çok ilgileniyorsun, öyle mi?

Abderidiler, Tristano'nun saçmaladığını iddia ediyorlardı, ben de sana onun biraz sapıttığını söyledim ama bana kalırsa ancak önceleri öyleydi... başta deli gibi görünen insanların yazgıları Cassandra'nınki¹ gibidir, belki de beş para etmez birer Cassandra'dırlar ama beş para etmeyen Creonte'ler² yine de onlardan korkarlar, onun için zararsız Cassandra'larla dolu tımarhaneleri kurmuşlardır, oysa asıl tehlikeli olanlar dışarıda başkanlık ederler... Ne olacak biliyor musun, yazar?.. Pippopippi'nin asıl kimliğini keşfettiği zaman Tristano'nun ne düşündüğünü söyleyeyim sana, çünkü nerdeyse gerçekleşmek üzere... Pippopippi, çok az da olsa, kendisine zarar getirdiğine inandığı bütün düşünceleri insanların kafasından silmek emelini gerçekleştirmek için, kendi cam kutularında düşüncenin bütün simgelerini yavaş yavaş ele geçirmeye başlayacak ve birer anlam taşıyan bu simgeleri kesinlikle ortadan kaldırıncaya kadar bu eylemi sürdürecektir çünkü her akşam size yutturulanlar gibi en aşağılık, en bayağı, en iğrenç simgeler bile bir düşünce doğurabilirler... böylece, salt ışığa, o titrek elektrik akımına, arada bir çatırdayan parlak noktalara bakacaksınız ve alacakaranlıkta yitirdiğiniz düşüncelerinizin sona erişi size çok tatlı gelecek... yoksa bu modern bir Nirvana mıdır, belki de Budizm'in efsaneleştirdiği yazgısal "mu"ya en sonunda erişilebilir. İşte, seni bekleyen yarın budur, yazar ve Rosella'nın dediği gibi, yarın başka bir gündür, akşamüstü moket döşeli mağaralarınızda toplanmış, koro halinde muuuu diye bağırarak hep birlikte hayranlıkla elektrik akımlarını izlediğinizi görür gibiyim... eski

¹ Troya kralının kızı, kehanetlerine hiç kimsenin inanmadığı Cassandra. (Ç.N.)

² Yunan mitolojisinde, acımasız bir kral. (Ç.N.)

püskü, değersiz savaş madalyamı o elektrik ateşine atıyorum çünkü sizin tek tanrınız o olacak ve tapınacak başka şeyiniz kalmayacak... Öbür ülkelerin elektrik ateşleri de seninkinden pek farklı olmayacak, herkes kendi payına düşene kavuşacak... senin ülken diyorum çünkü benimki demek olanaksız... artık buradan çok öteki tarafta sayılırım, bir ayağım çukurda, tıpkı bir uyruksuz gibiyim, kimseye bağlı değilim, gümrükten geçmek için pasaporta gereksinim yok, Tristano'nun Dafne'ye yaptığı gibi, beni ayağımdan tutup portakal ağacından aşağı çekecek kimse de kalmadı, inan bana.

...Mektuplar gelmeye başladı demiştim. Daha doğrusu, sesler, o bunları havada yazılı olarak görse de, gelenler hep seslerdi, el yazıları hep değişikti çünkü mektupları yollayan her sesin kendine özgü bir tınısı, bir tonu, bir rengi vardı. Doktor Ziegler, böyle şeylerin bazı kimse-lerin kafasında yer alabileceğini söylemişti... seslerin renklere dönüşmesi bir tür "aura"ydı... mürekkebin rengi de, renk yelpazesindeki açıkly koyulu bütün tonları içeriyor ve boyuna değişiyordu, genellikle karaydı ama bazen akly karalı, sarı ve yaz akşamlarının günbatımlarını anımsatan turuncu... kırmızı, seyrek de olsa gök mavisi... yeşilin bütün tonları, camgöbeğı, bayrak yeşili, Verona yeşili ve özellikle kirli sarı toprakları andıran safra yeşiliydi. Bu yeşil, bir yılan tıslaması gibi kulağından içeri doluyordu çünkü bu, sssssss diye bir uğultu taşıyan bir yeşildi... Bunlar ıslık çalan, yilankavi, sarmal harflerdi ve kulaklarında çınlayan yeşil, bir büyü gibi, sanki devedikenini çiğnemişçesine damağında da acı bir tat bırakıyordu. O bu yeşile öd yeşili derdi. Her gün yığınla mektup gelirdi, bazen on, yirmi, hatta daha fazla geldiğı olurdu, gece bile gelirlerdi, ama büyük çabalardan sonra en sonunda kapatılmış bir radyo gibi uykuya dalar ve artık bir

düş bile görmezdi... hayır, bağlantıyı kestiğini ve telsiz konuşmalarındaki gibi “Kapatıyorum, sıra sende,” dediğini sanıyordu ama ancak sırasını savmıştı, kapatmış değildi... önce, nasıl anlatacağımı bilemiyorum, bir cızırtı, radyonun düğmesini çevirince duyulan fıkır fıkır bir ses duyulurdu, o anda uyanır, yastıklarına dayanarak doğrulur, odanın karanlığında kımıldamadan beklerdi, bir mektup gelmek üzereydi, o garip postacı karanlıkta, sanki kulaklarını kızgın bir ızgaraya koymuşlar gibi fırrrr fırrrr fırrrr diye ısrarla kapıyı çalardı, üstelik her şey ya kara ya da öd yeşili mürekkeple yazılı değildi, bazen belki gök mavisi, yitirilen çocukluk anılarıyla yoğrulmuş bir süt mavisi de olabilirdi... sevgili Ninototo, ahırın duvarlarında her yere bir kömür parçasıyla Ninototo Ninototo yazmıştın, bu çok hoşuma gitmişti çünkü sana kimse yazı yazmayı öğretmemişti, yani kendi kendine öğrenmiştin, ama bu sabah aynı yazıları senin ağzından hiç duymadığım sözlerle birlikte, çiftliği çevreleyen duvarda da gördüm ve Amilcare’yi çağırmak zorunda kaldım, bütün o yazıları örtmek için iki kova kireç gitti. Ninototo’cuğum, böyle sözler yazılmaz yoksa Amilcare gibi köylüler çok kızar ve alınırlar, onlar pazar günleri kiliseye giderler, böyle sözler söyleyecek olurlarsa papaz hepsini cezalandırır, duvarda böyle sözler görmek onları şaşırtır, onlar saygılı, Tanrı’ya inanan kimselerdir, bırakmalıyız kendi yollarında gitsinler ve Tanrı’ya inanmayı sürdürsünler, sen o sözleri ancak dedenle yalnız olduğun zaman söyleyebilirsin, yoksa deden, geçen yıl olduğu gibi, Ermiş Giovanni bayramında seni köy panayırına götürmez, anladın mı Ninototo?.. Dedesinin sesinin açık mavi bir el yazısı vardı. Dedesi bir Garibaldi askeri olduğu için dolabında kırmızı bir gömlek, üstünde de bir kılıç asılıydı, Cumartesi günleri onun odasına gittiği zaman Ninototo bunları görebilirdi. Ama kırmızı gömleğe karşın, dedenin sesi süt mavisiydi, yastıklarına dayanmış ve artık iyice uyanmış olan Tristano ürkmüş, odanın karanlığında

bu sesi çok iyi görebiliyordu. Karanlığa dönüp, dede, dedi, neden beni uyandırdın, en sonunda dalabilmiştim, son zamanlarda hiç doğru dürüst uyuyamıyorum, dinle beni dede, bunlar çok eskiden olan şeyler, artık anımsamıyorum bile, aradan o kadar zaman geçti, dede, ben de senin gibi, hatta senden daha fazla yaşlandım, lütfen dede, huzur içinde uyu ve bırak ben de dinleneyim, tam bu sırada nereden aklına geldi bana bir mektup göndermek, o kadar uğraşmıştım uyuyabilmek için, biliyor musun, artık yapayalnızım, hiç kimsem yok, öz oğlum gibi sevdiğim o çocuk ölümü getirdi başına... öylesine sevecen, öylesine kırılgan... olacak şey miydi?.. Dede, çocukken yanlış yaptım, o zamanlar beni azarlamayı anlıyorum ama belki büyüdüğüm zaman da yanlış yaptığımı söylemek istiyorsun, onun için mi bana yazıyorsun, dede?

...Rengini saptamak zor bir mektup daha var, belki de renksizdi. Çok sevgili Clark'ım, bundan sonra sana hep böyle sesleneceğim, nasıl olsa burada kimse senin adını bilmez, gerçi iki-üç kez söyledin ama sadece komutan asıl adını biliyor, sana Clark diyeceğim çünkü alnına düşen perçemin ve alaycı gülüşün benim ülkemden gelen çok sevdiğim bir sinema artistini anımsatıyor bana ama seni daha çok seviyorum, hele geceleri beni kollarına alıp sıkı sıkı sardığın zaman, bu gece birlikte olamayacağız sevgili Clark'ım, bu gece sana emanet edilen mangayla vadiye ineceksin, ben de Gesso bölüğüyle ineceğim, sen sağ yamaçtan, ben sol yamaçtan, komutan en sonunda bana manevraya gitme emri verdi, o yüzden paraşütle bu dağlara indim, o yalnız kaldı ama korkacak bir şey yok, kralın askerleri ona iyi bekçilik yapacaklar ama yarın gece yine senin sığınağına geleceğim, söz veriyorum, bu manevradan sonra artık bana göstermekle görevli olduğun saygıda kusur etmeyeceğine ve beni, hiç

de hoşuma gitmeyen biçimde, Rosamunda diye çağır-
maktan vazgeçeceğine inanıyorum, benim adım Marilyn'
dir, ya seninkisi nedir, Clark, söyler misin?.. Bu da bir
başka öd yeşili mektup. Tristano, çok kötüsün, önerin ya-
kışksız, belki gerçek yaşamının dışında aykırı bir iliş-
kim oldu ama yüreğimde her zaman sana duyduğum do-
yumsuz aşk yatıyordu, orada yalnız, bir erkek arkadaş
verebileceğim kısıtlı bir yer vardı ve bu aykırı eylem, ay-
kırı bir biçimde bana uygun olan tek şeydi... ben dağda
sana ihanet etmedim, sen öyle düşünmek istedin, neden
olduğunu da bilirsin, birinin seni aldattığını düşünmen
gerekiyordu... Bu da cömertçe renkli bir mektup. Sevgili
yoldaş, sana bir komutan değil, bir yoldaş olarak yazıyo-
rum, her ne kadar bu sözcüğün derin anlamını seninle
paylaşmıyorsam da, sana böyle seslenmeye izin ver, se-
nin görüşlerini ve siyasi fikirlerini açıklamaktaki dürüst-
lüğünü çok takdir ettim, seni aydın bir burjuva gibi gör-
mekle suçladın beni, ama böyle düşünmeni istemem, ay-
rıca, sözlerinden anladığıma göre (ki hiç de alınmış değı-
lim) seni, asla ödün vermeyen, kararından dönmez bir
proletarya yanlısı kabul ettiğimi sanıyorsun, bunu da hiç
arzu etmem, şunu bil ki, ben senin düşüncelerine nasıl
saygı duyuyorsam senin de benim fikirlerime saygı bes-
lediğini umarım, bir insan ve bir savaşçı olarak seni çok
beğenirim, her şey olup bittikten sonra bir gün dingin
kafayla görüşlerimiz üzerinde tartışırız, şimdilik birbiri-
mize değil, sadece düşmana ateş etmeliyiz... Bir başka
sarı mektup. Tristano, senin ülkende hiç kimsenin so-
rumluluklarını üstlenmediğine dikkat ettim, sanki bü-
tün olanlar, özgürlük getirmek üzere buraya gelişimiz
kimsenin suçu değilmiş gibi; ve bu, totaliter yönetim
hoşlarına gidermişçesine, bazı kimselere komünist ülke-
lerle flört etmek hakkını veriyor; ben şimdilik İspanya'
da kalacağım, kendi yurdum Cincinnati'ye dönmek içim-
den gelmiyor, İspanya gerçekten bambaşka bir yer, uğu-
rum saydığım koca Ernest'in hayaletine her yerde rastla-

nıyor... ama neden o ıssız, küçücük istasyonda kaldın, neden benimle gelmedin, yoksa anlamaktan mı korktun? Kara renkli ve kara bezekli bir başka mektup. Tristano, onu sana emanet etmişim ama korumayı beceremedin, şimdi de ipnotizmayla uyuttuğum Medusa'nın¹ kafasını kesemiyorsun, hâlâ aynı kalles herifin tekisin.

...Perseus, yanında bir ayna getirdiği için, bakışıyla insanları taşa döndüren Medusa'nın kafasını kesebilmişti ve şimdi yılan saçlarından tuttuğu ödülü elinde, deniz canavarının tutsağı Andromeda'yı kurtaracak ve sonra da onunla evlenecekti... Perseus takımyıldızındaki en önemli yıldızın adı Alcenip ya da Mirfak'tır... bunlar Arapça adlar... Araplar ne uzun yıllar yıldızlara bakarak denizlerde dolaşmışlar... Alcenip, Arapça sağdaki anlamına geliyor, bu en parlak yıldız hiçbir alet gerekmeden çıplak gözle de görülebilir... güneşten binlerce kez daha parlaktır ama asıl ünlü olan, şeytan kafası anlamına gelen Algole'dir, herhalde denizciler için daha yararlıydı, kim bilir neden... Perseus göktaşlarıyla aynı adı taşıyan takımyıldıza bağlı kayan yıldızlar, astronomi bilginlerine göre kuyruklyıldızların kalıntıları olup kim bilir ne kadar zamandan beri hep ağustos ayının onu sıralarında yıldız yağmuru gibi görünürler, pencereden bakarsan sen de görebilirsin, ben her yıl sanki bir buluşma sözü vermiş gibi, on ağustos gecesi gökyüzüne bakardım ama ağustosun onu kesin çoktan geçti, bu yatakta günleri saymayı da şaşırdım gitti.

Bu adaya bir akşamüstü ayak bastım. Araba vapurundan, yaklaşan küçük limana, tepedeki Venedik kale-

¹ Yunan mitolojisinde yılan saçlı bir canavar. (Ç.N.)

sinin çevresine tünemiş beyaz evlerden oluşan köye bakmış, belki burasıdır, diye düşünmüştüm. Elimde her gün biraz daha hafifleyen bavulumla kaleye giden merdivenli dar yolları tırmanırken de her basamakta kendi kendime, belki burasıdır, diye yinelerdim. Kalenin dibindeki, limana tepeden bakan bir terası andıran meydancıkta, duvar boyunca yerleştirilmiş eski demir masaları, iki zeytin ağacı ve dört köşe saksılarda kıpkırmızı sardunya-larıyla bir köy lokantası vardır. Yaşlılar duvarın üstüne oturup alçak sesle sohbet eder, çocuklar yirmili yıllardaki Balkan savaşlarının kahramanı bıyıklı bir komutan heykelinin çevresinde koşup dururlar. Ben de bavulumu yere koyup bir masaya oturdum ve adanın özel yemeği olan soğanlı ve tarçınlı tavşan ısmarladım. İlk turistler görünüyorlar. Haziran başındayız. Akşam oluyordu, göğün kobalt mavisini parlak bir mora dönüştüren saydam bir akşam, daha sonra gece bastırdı ve gökyüzü laciverte karar kıldı. Denizin üstünde, iki adım ötedeymiş gibi duran Paros köylerinin ışıkları pırıldıyordu. Dün Paros'ta bir doktorla tanıştım. Sormadım ama Güneyli olduğunu, bizim Girit'ten geldiğini sanıyorum. Kısa boylu, burnunun üstünde kırmızı damarlar olan, şişmanca bir adam. Ufuklara bakıyordum ki birden, ufuklara mı bakıyorsun, diye sordu. Evet, ufuklara bakıyorum, dedim. Ufku kesen tek çizgi gökkuşağıdır, dedi, ama bu bir yansıma, tam bir göz yanılsmasıdır. Sonra yanılsamalardan, hayallerden, boş umutlardan söz ettik, istemeden ona seni anlattım, adını ağızıma almadan söyledim, bana seni tanıdığını, bileklerini kestiğin bir gün nasıl damarlarını diktğini anlattı. Bunu bilmiyordum, çok duygulandım ve senin kanını görmüş diye onda biraz seni bulduğumu düşündüm. Sonra birlikte onun kaldığı pansiyona gittik, adı Thalassa'ydı,¹ gerçekten de deniz kıyısındaydı, Yunanistan'a tatile gelip Yunanlılardan nefret eden orta sınıf

¹ Yunanca "deniz". (Ç.N.)

yabancıların kaldığı bakımsız, aşağılık bir yerdi. Ama Doktor onlar gibi değildi, kibar bir adamdı, utanarak soyundu, Atina Müzesi'ndeki pişmiş topraktan yapılmış yarı insan yarı keçi bazı orman tanrılarınıninki gibi küçük ve bükülmüş bir penisi vardı. Arzuladığı bir kadın değildi, daha çok, onu avundurup rahatlatacak sözlere gereksinim duyuyordu, çok mutsuzdu ve ben de ona acıdığım için istediğini verir gibi yaptım. Sevgilim, her yerde, evrene dağılmış her atomda seni aradım. Toprakdan, havadan, denizden, insanların bakışlarından, devinimlerinden ne toplayabilirsem topladım. Seni *kouros*'larda,¹ bu adalardan birindeki uzak dağlarda bile aradım, çünkü bir kez bana, bir *kouros*'un kucağında oturduğunu söylemiştin. Oralara tırmanmak kolay olmadı. Otobüs beni, haritalarda bile gösterilmeyen Sypouros diye bir köyde bıraktı, ondan sonra üç kilometre yürümek gerekiyordu, virajlı toprak yolu ağır ağır tırmandım, yol daha ötede zeytin ağaçları ve servilerin bulunduğu bir vadiye iniyordu. Yolda rastladığım yaşlı bir çobana önemli olan tek sözcüğü söyledim: *kouros*. Anlamış ve suç ortağımıyız gibi birden gözleri parladı, sanki kim olduğumu, kimi aradığımı, seni aradığımı biliyormuşçasına parmağıyla yukarıyı işaret etti, bana yol gösteren bu hareketini ve bir an için gözlerinde çakan kıvılcımı alıp cebime koydum, bak işte buradalar, şimdi yemek yediğim bu terastaki masanın üstüne koyabilirim onları, geceyi birlikte geçirdiğim adamın kokusu, ufuktaki gökkuşağı ve yüreğimi daraltan bu mavi denizden başka, seni yeniden yaratmak için delice topladığım bu mozağin taşlarından iki tane daha. Ama ille de, Santorini'de bulduğum, üstüne bir sarmaşık dolanmış ve engin denizle küçük meydana bakan demir parmaklıklı pencere! Deniz kilometrelerce uzanıyordu, meydancıksa ancak birkaç metreka-reydi ama bana denizlerden ve meydanlardan söz eden

Antik Yunan döneminde yapılmış erkek heykelleri. (Ç.N.)

bir şiiri anımsatıyordu, bir kez seninle birlikte bir mezarlıkta gördüğüm parlak kiremitlerden bir deniz ve burada oturanların hepsinin senin yüzünü görmüş oldukları bir meydancık... böylece, sen onları gördüğün ve onlar da seni gördükleri için, o denizin ısıltılarında, çerçinin, eczacının, meydanda buzlu kahve satan yaşlı adamın gözlerinde seni arıyordum. Onları da cebime, kendim ve gözlerim olan cebime koydum. Bir papaz kilise avlusuna çıktı, kara giysilerinin içinde terliyor, Bizans usulü dualar okuyordu ve *kyrie*¹ sözcüğü senin rengindeydi. Ufukta, arkasında beyaz köpükten bir iz bırakan bir vapur var. Acaba o da sen misin? Belki. Onu da cebime koyabilirim. Bu sırada, mevsim başlamadan gelen erkenci ama yaşı epeyce ilerlemiş bir turist denizin önünde durmuş, açık havadaki rüzgâr telefonundan yoldan geçenlere sesleniyor: “*Here the weather is wonderful. I will remain very well.*”² Bak, işte bu da senin bir cümle, başka bir dilde söylenmiş de olsa hemen tanıdım ama çok iyi biliyoruz ki bu sözler, senin söylediklerinin bir turist tarafından yapılan gelişigüzel bir çevirisi. Sevgili dostum, sevgili aşkım, artık bizim için bahar bitti. Sararmış yapraklarıyla güz geldi bile. Hayır, bu akşam Naxos Limanı’na bakan bu terasta, esen meltemle serinleyen bu zamansız yaz gününde kışın tam ortasındayız artık. Bir kez, uzak bir ülkedeki bir bilge, asıl gereksinimiz olan şeyler, pencerelerdir, demişti, çünkü gerçeğin sonsuzluğuna akıl erdiremeyiz, onu anlamak için, bir dikdörtgenin içine kapatmamız gerekir, geometri düzensizliğe karşıdır, insanlar o yüzden, geometrik olan pencereleri icat ettiler ve her geometrik açıları önerir. Acaba bizim yaşamımız da dik açılara mı bağlıdır? Sonumuza ulaşmak için hepimizin izlemek zorunda olduğumuz bölüm bölüm çetin yollar vardır, bilirsin. Evet belki, ama eğer engin Ege Denizi’ne açılan bir terasta benim gibi bir kadın böyle bir akşamda düşü-

¹ (İng.) Yunanca “İsa”. (Ç.N.)

² (İng.) Burada hava harika. Çok iyi vakit geçireceğim. (Ç.N.)

necek olursa, bütün aklımızdan geçenlerin, bugünkü ve geçmişteki yaşamımızın, hayallerimizin, arzularımızın geometriyle yönetilmediğini anlar. Pencereleler sadece, çerçevenin dışında kalan yıldızlara bakarken Talete'nin düşündüğü gibi, önlenemez biçimde her şeyi kapsayan yusuvarlak bakışlardan korkan insanların yarattığı ürkek bir geometri biçimidirler. Senden kalan her şeyi topladım, kırıntılar, kıymıklar, tozlar, izler, varsayımlar, başkalarının seslerindeki vurgular, birkaç kum taneciğı, bir deniz kabuğı, düşlediğim senin geçmişin, gerçek kabul ettiğimiz geleceğimiz, senden istemeyi düşündüklerim, bana verdiğin sözler, çocukça hayallerim, küçücük bir kızken babama duyduğum aşk, gençliğimin bir-iki aptalca dizesi, tozlu bir yolun kenarındaki bir gelincik. Onu da cebime koydum, biliyor musun, mayıs ayında sen evde projelerle uğraşır, annenin sana bıraktığı kara kaplı küçük kitaptaki Fransızca yazılmış karmaşık yemek tariflerini uygularken, ben Volkswagen'imle tepelere gelincik toplamaya giderdim ve sen hiç anlamazdın bunu, işte tıpkı o gelinciklerin taçyapraklarını andırıyor bu da. Bilmem tohumlarını benim içime boşalttın mı, yoksa tam tersi mi oldu. Herkes yalnız kendisidir, geleceğe bir et iletimi olamaz ve özellikle, kaygılarını toplayacak hiç kimsesi bulunmayan benim için. Seni bulmak emeliyle bu adayı baştan başa dolaştım. Bu en son, benim de en sonuncu olduğum gibi. Benden sonra tamam, başka kimse olmayacak. Benden başka kim seni arayabilir? Böyle, bağları kopararak ihanet olur mu? Gövdenin nereden yattığını bile bilmeden. Aldattığını sandığın Minos'a en sonunda teslim oldun ve de seni yuttu. Senin sevgili adını görebilmek ve hiç olmazsa üstüne kapanıp ağlayabilmek için, olası bütün mezarlıklardaki yazıtları okudum. Bana iki kez ihanet ettin, ikincisinde gövdeni benden saklayarak. Şimdi burada, bu terasta bir masada oturmuş, boş yere denize bakıyor ve tarçınlı tavşan yiyorum, yaşlı ve uyuşuk bir Yunanlı dilenmek amacıyla es-

ki bir şarkı söylüyor. Çevremde kediler, çocuklar, Virginia Woolf'tan söz eden benim yaşımda iki İngiliz ve ta uzakta, hiç dikkat etmedikleri bir deniz feneri var. Ben seni bir labirentten çıkardım ama sen beni, çıkışı bulunmayan -en aşırı olanının bile- bir labirente soktun. Yaşamım geçti gitti, bütün fırsatları kaçırdım ve artık beni kendime ya da evrene götürecek herhangi bir bağlantı olanağı yok. Burada duruyorum, meltem saçlarımı okşuyor ve gecenin karanlığında sendeleyerek yürümeye çalışıyorum, sana verdiğim ipin ucunu kaçırdım, Teseo...

...Beğendin mi? Bütün gece düşündüm, kelime kelime hepsini aklımdan bir daha yazdım ama eminim ki sen yazarken yine de düzeltirsin, becerebilirsen daha etkileyici, iç yakıcı yap... öyle yanıp tutuşmalar pek benim yapabileceğim şeyler değildir ama burada tam yeri gelmiş sayılır, çünkü bu hiçlikten gelen bir mektuptur... Tristano'ya o mektubu kim yazmıştı ve hangi uçurumların dibinden geliyor, günün birinde soluk almak için su yüzüne çıkan koca bir balık gibi, zamanın hangi derinliklerinden yükseliyordu? Onun mezarını arayan kadın hâlâ yaşıyor muydu? Ve neden onu arıyordu, yanına, kendisi için de bir çukur kazmak için mi? Dafne artık yoktu ama geride sesi kalmıştı ve bu, onu arayışydı. Öldükten sonra varlığımızı sürdürebilir miyiz? Kim bilebilir... Tristano, ağustos sıcağında, ikinci beyazlığından kamaşan gözleri faltaşı gibi açık, elinde delik bir borudan çıkıp havada yoğunlaşan amonyak gazını andıran pişmanlığının ruh buğusu gibi, sözcükleri olmayan bir mektup, kendisini çağıran cinlere yakararak, seslerin peşine düşüp yuvasından kaçan çırılçıplak bir hayvan misali kımıldamadan duruyordu... pörsümüş organı tıpkı işe yaramaz bir pusula ibresi gibi sarkmış, yeryüzü, daha doğrusu yeraltı, hatta yerin dibi ve sonsuzluk olduğunu anladığı, ana yönlerden bambaşka bir noktayı gösteriyordu... ışığın göz kamaştırıcılığı ansızın karanlığa, her

şeyi yutan kör edici bir karanlığa dönüştü... yalpalar gibi kollarını kaldırdı ve hiçliğin içinde kalmış bir hiç olduğunu hissetti. Yoksa ölmüş müydü? Kim söyleyebilirdi, kim söyleyebilirdi... Hiç kimse söyleyemez, yazar, bunu yalnız ben bilirim, belki ben bile bilmem çünkü insan yalnız dıştan değil, özellikle, içten içe ölür.

Açık söylüyorum, sen gelmeden önce, kimsenin sözünü etmediği ve bereket kitabında senin de göz ardı ettiğin Mavri Elià hakkında her şeyi sana anlatacağımı düşünmüştüm... böylece, dengeyi yeniden sağlayacağım, diyordum. Ne büyük aptallık, sanki dünyada yeniden sağlanacak denge varmış gibi... oysa artık hiç içimden gelmiyor sana onu anlatmak, Mavri Elià yalnız Tristano'ya aittir, neden onu sana verecekmişim, sen buna layık değilsin... olsa olsa çok önemli bir-iki şey söyleyebilirim ama ancak olaylara değinecek, daha öteye gitmeyeceğim. Aslında, ne demek olaylar?.. Şöyle diyelim, olaylar, yani... örneğin, ne zaman ortadan kayboldu... boynumun borcu sayarım, başınız sağ olsun gibi laflar edenlerin dediği gibi, ne zaman merhum oldu. Saçmalık, şunu belirtmeyi boynumun borcu sayarım ki insanlar ölmez, sadece büyülenirler... tanıman gereken bir yazar söylemiş bunu, bizi seven ama çok çok çok sevenler için büyüleniriz, balon gibi havada asılı kalırız ama bizi kimse görmez, yalnız bizi sevenler ama çok çok çok sevenler görür ve onlar ayaklarının ucuna basarak küçücük, ufacık bir sıçrayışla, havadan oluşan bacaklarımızdan yakalayıp bizi aşağıya çekerler, yoksa yine yükselip uçmaya başlarız. Ama onlar, seni yıllardır tanıyan çerçi ya da tütüncüye karşı ayıp olmasın, bak şu garipliğe, havada sallanan karısıyla kol kola dolaşıyor demesinler diye ve topluma uymak kaygısıyla, yaşam boyu yapılagelen eğreti hareketlerle kolumuza girer ve bizi aşağıda, kendi yanlarında tutarlar. İşte Tristano'ya da aynı şey oldu, günlerden pazardı ama olmasaydı da fark etmezdi, ancak Tristano'nun yaşamın-

da önemli olayların hep pazar günleri geçtiğine karar verdim de ondan, sen kitabında yazarsan gerçek olur, çünkü yazılan şeyler hep gerçek olurlar... evet, ağustos ayıydı çünkü o günün Tristano'nun yaşamında ağustosta bir pazar günü olduğuna karar verdim, sen yazarsan bu da gerçekleşir, görürsün... Bomboş Plaka Meydanı'nda dolaşıyor ve Dafne'nin hüznü bakışlarını, Malafrasca'daki hüznü akşamları düşünüyordu, Dafne ovaya bakan ardına kadar açık pencerenin karşısında, petrol lambalarının ışığında dalgın dalgın oturmuş, kendine özgü Girit şivesiyle, Tristano, diyor, senden bir isteğim var, öldüğüm zaman buraya, sislerle dolu bir mezarlık olan bu ovaya gömmesinler beni, beni evime götür, cesedimi yaktır ve küllerimi denizime, Ege'deki adalarının arasına serpiştir ama lütfen öyle acıklı, abartılı değil, en sade ve gösterişsiz biçimde, bir adadan ötekine git, sana bir balıkçı kayığı versinler, çok fazla değil azıcık uzaklaş kıyından, Sifnos'a, Naxos'a, Paros'a git, bir tutam oraya bir tutam buraya, beni dağıt ve lütfen sen de kayığın dibine çırılçıplak uzan, birlikte gezintiye çıktığımız zamanlardaki gibi, hani ille gambusinen tutmak ister, bir türlü tutamazdın da en sonunda sevişmeye başladık ve kayık devrilecek gibi sallanır, sen de imdat batıyoruz, diye bağıırdın!.. Tristano, Plaka'daki küçük Bizans kilisesinin bitişiğindeki çerçiye uğradı, çok sıcaktı... Dafne'yi küçük bir kızken tanıdığı için, bulmasına yardımcı olur sanıyordu ama çerçi onu anımsamadı, o zaman Tristano soğuk içecekler satan adama gitti ve, çocukluğunda senden karamela alan, arkadaşlarının hep Fine diye çağır-dıkları ama asıl adı Dafne olan ve şimdi meydanda, şuracıktaki kilisede bir tabutta yatan kadını bildin mi, diye sordu, ve eğer bildinse, bana onu geri verebilir misin, bazen böyle büyüler yapıldığını duydum da bir deneyeyim diyorum... Ama satıcı Dafne'yi hatırlamadı, üzgünüm, dedi, Yunanistan'da o kadar çok Dafne var ki... O zaman Tristano menekşe satan ve bacakları olmayan kadına git-

ti, bacakları olmayan ve menekşe satan kadın onu hemen hatırladı, tabii tabii, dedi, iki kara zeytin gibi gözleri olan kız, aradan çok zaman geçti ama iyi hatırlıyorum, dinle beni, öyle yok olup gitmedi ki, yanı başında duruyor, şu portakal ağacının dalında, bacaklarından tutup çekiver aşağı... Büyüler çok gariptir, yazar, Tristano bir de başını çevirdi ki ne görsün, Mavri Elià portakal ağacının dalında sallanıyor, ne aptalım, dedi, yaşlanınca gözlerim de görmez oldu galiba, tam arkamdaymışsın da fark etmemişim, bereket menekşe satan şu hanım vardı da senin sadece büyülenmiş olduğunu bana anlattı... Sonra, bacakları olmayan ve menekşe satan kadına dönüp ek-sik olma hanım, dedi, Dafne'yi ağaçtan aşağı çekti ve birlikte Plaka Meydanı'nda yürümeye başladılar, düşündüğünün tam tersine, bir kış günüydü, Dafne ona dönüp benim kapımdan içeri gir, dedi, ateş ediyorlar, durum çok tehlikeli, üstelik sen bir Alman subayını öldürdün.

Ferruccio her zaman, alt düzeydeki varlıklar gelişmiş olanlardan daha üstün bir güce ve canlılığa sahiptirler, derdi. Bu, genç ölenlerle ilgili bir teori olmalı, böyle düşünenlerin gençken ölmeleri gerekir, en azından bu teorinin tutarlı olabilmesi için... Sana anlatacak bir öyküm var, tam ağzına layık bir lokma, hiç kimsenin aklından geçmeyen bir şey ama artık yoruldum, galiba saat de gece yarısını geçti, uyumam gerek... özetleyip kısaca anlatacağım ama sonra sen biraz süsleyip püslemelisin çünkü pek coşturucu olmadı... ama şimdi gerçekten uyumam gerek, soluğum tükendi. Yarın sabah lütfen biraz erken gel, gün ağarırken bile gelebilirsin, nasıl olsa ben uyanık olurum, fazla zamanım kalmadı, ağustos bitmeden ölmek istiyorum ve eylülün kapıya dayandığını hissediyorum.

Sanırım artık işin sonuna geldik, çünkü dün gece çembere girmeyi düşünüyordum... zaten epey zamandır tırısı kalkmış, çevresinde dolanıp duruyorum... bir bacağı bu durumda birisi için tırısı kalkma deyimini kullanmak komik, gözünün önüne getirebiliyor musun?.. Ben görür gibiyim, düşün bak, kadidi çıkmış bir ihtiyar, çırılçıplak, bir çarşafa sarınmış, kemirilmiş bir bacağını sürüyerek bomboş bir alanda zıplayıp duruyor... insanın neredeyse alkışlayıp coşturacağı geliyor... ha gayret, gir içeri, hadi karar ver artık, haydi!.. Sana söylememeyi düşündüğüm bir şey vardı, son dakikaya kadar hep kararsızdım, nasıl olsa sonuçta bir şeyi değiştirmeyecek diye düşünüyordum ama öte yandan kendi kendime, Tristano hiç de iyi bir izlenim bırakmıyor, diyordum... tam tersine, senin kitabının kahramanını fazla zorladım ve mahvettim sanırım... ama, mahvetmek sözcüğü yerinde değil... bayağılıklar... bir yazar kahramanını yarattıktan sonra, bir şekilde onu günahlarından arındırır... ne demek istediğimi anlatamadım, arındırmak değildir yaptığı ama ne olursa olsun, insancıl bir yaşamı olmasını da sağlasa, zaten insanların yaşamları bayağılıklar ve mutsuzluklarla doludur, insan acımasız bir hayvandır ama yazarın yaptığı kâğıt üstünde bir yaşamdır ve kâğıttaki bayağılıklar kokmazlar.. oysa, birisi sana bunları, kendi başından geçmiş olaylar olarak anlatırsa, üstelik anlatan kimse bizzat yanı başındaysa, sağlık durumu her ne kadar iyi değilse de, hâlâ soluk alıp veriyorsa, o bayağılıklar daha bir temiz ve mikropsuz sayılırlar, anlatabildim mi?.. Yine de, eğer insan artık son noktaya gelmişse... yani, o bayağılık ve mutsuzlukların senin sayende kâğıda döküleceklerini düşündüm de... böylece sanki onları daha bir soyutlaştıracaksın. Ama bayağılıklar... nedense bazen acımasızlıkla adalet arasındaki farkı ayırt etmek çok zordur... öldürmek... yani cinayet işlemek... Tristano bir barışseverdi, çok eskiden, izini kaybettirmeden önce onunla yapılan röportajdan da bilirsin bunu ve de özellikle

ölüm cezasına, devletin sağladığı o dar kafalı, bürokratik, damgalı pullu ölüme karşıydı... tabii ama bu bir temel ilke, bir prensip sorunuydu, eğer dünya kusursuz bir yer olsaydı bir işe yarardı, bu temel ilkeyi en aşırı noktasına kadar izlersen, o zaman gidip stadyumlarda binlerce insanın canına kıyan o Şilili generali kucaklaman gerekir, haydi git kucakla onu ve anlat ona insan sevgisinin ne olduğunu, belki de dost olursunuz... Ne yazık ki dünya Tolstoy'un düşündüğü gibi değildir, katili sevgi ve bağışlama gücüyle ikna etmek... ne güzel olurdu o yeryüzü cenneti ütopyası. Hitler, Nazilerin Avrupa'da bin yıl egemen olacaklarını vaat etmişti, sevgi ve kardeşlik ilkelerimiz adına, istediğini yapması için ona izin vermeli miydik dersin?.. Bizim ilkelerimiz insan öldürmeye karşıdır ama zorbayı, yani onları parçalayıp yutacak hayvanı öldürmek ilkelerimize ters düşmez... Her neyse, bu ikilemi sana bırakıyorum, artık beni ilgilendirmiyor... Kısa keseceğim, ayrıntılar üzerinde durmak istemiyorum, zaten bu öykü için gerekli de değil, sadece Tristano'nun yalnız olmadığını, arabayı Taddeo'nun kullandığını bilmen yeter. Bir ayrıntı: Tristano artık o kadar genç değildi, aksine, epey yaşlanmıştı ve yanında bir arkadaşına gereksinimi vardı... Taddeo da oldukça yaşlıydı ama tam Tristano'nun aradığı arkadaştı... Yok hayır, fikrimi değiştirdim, sana bu öykünün sadece ayrıntılarını anlatacağım, en önemli noktaları atlamayı yeğliyorum, nasıl olsa sen anlayacaksın... yani Tristano'nun bu arapsaçına dönmüş yumağı nasıl çözdüğü, tam yeri nasıl bulduğu, araştırmalarında ona kimin yardım ettiği... kimseyi ilgilendirmez. Taddeo arabayı sürüyordu, Tristano da tekerlemeye benzer bir şarkı tutturmıştu, *ahi luna luna luna, el nino la mira mira el nino la esta mirando...*¹ Bir Çingene efsanesine göre ay, çocukları kaçırmış, kaçırdığı bu çocuk artık çocuk sayılmazmış ama ona göre yine çocukmuş...

¹ (İsp.) Ey gökteki ay ay ay, çocuk ona bakıyor bakıyor, çocuk ona bakmakta. (Ç.N.)

Proserpina ölüleri beyaz çarşaflarla örter, ay ay ay, bize yol göster.. kısa çalılıkların arasında uzanan yol tozdan bembeyazdı ve arabanın farları onu daha da beyaz yapıyordu... Tristano, Rosamunda'ya bir kart yazmış ama daha postalamamıştı, arabanın torpido gözünde saklıyordu... o köyü herkes bırakıp gitmişti, ona yolu gösteren jandarma orada turistik bir köy yapılacağını söylemişti ama özel, seçkin kimselerin geleceği bir yer olacaktı, zaten oraya yerleşenler hep kültürlü turistlermiş, yani sakin, düşünen, okuyan bir araştırmacılar topluluğuymuş, öyle diskoteklere dadanan gençler, sabaha kadar müzik çalarak komşularını rahatsız edenler, sonra da sarhoş olup işe polisi karıştıranlar yokmuş aralarında... Ev dışardan gerçekten çok güzel ve kibar görünüyordu, burası manzarayı bozmayan, aksine değerlendiren akıllı bir mimarın restore ettiği bir köy eviydi... Kiracısı da çok nazik ve hoş bir adamdı, onları kibarca içeri davet etti, zaten arkadaş gibi gelmişlerdi ama kendilerini nasıl arkadaş gibi kabul ettirdiklerini söylemeyeceğim, çünkü orası bir ayrıntı sayılmaz... geleneksel Kastilya şalları örtülmüş güzel sedirlere oturduktan ve o nazik adam onlara birinci sınıf bir Carlos Primera konyacı ikram ettikten sonra olanlar hiç de ayrıntı sayılmaz... Evet, Carlos Primera ayrıntısının özellikle altını çizmek gerekir çünkü konyak sindirim için yararlıdır, sonra, vurgulanması gereken bir ayrıntı daha var: O gün Tristano'yla Taddeo kendilerine çok pahalı ve görkemli bir ziyafet çekmişlerdi, ayrıca, çok önemli bir ayrıntı olmasa da belirtmek gerekir ki Taddeo o güne kadar ne *gaspaccio* ne de fırında *angulas* tatmıştı, üstelik saat ilerlemiş ve artık akşam olmuştu... Taddeo konyacı öyle beğendi ki ikincisini ve arkasından bir tane daha aldı, üçüncü bardağı içerken –bir başka ayrıntı– o akşam tam buna, kendisini coşturup alevlendirecek bir şeye gereksinimi olduğunu söyledi... Burada önemli noktalara geliyoruz ve söz verdiğim gibi, onları atlayacağım... sadece daha önce, Tristano'nun ma-

sanın üstüne bir fotoğraf koyduğunu söylemek istiyorum, fotoğrafta bir çardağın altındaki hasır bir iskemleye oturmuş bir çocuk vardı, elinde bir kitap tutuyor, önünde de bir sürahi duruyordu, bir yaz günü olduğu belliydi, çocuğun düz kara saçları, neşeli bir yüzü, gülümseyerek ileriye umutla bakan gözleri vardı... Bu fotoğrafı göstererek... şey dedi... aklıma gelmiyor, yazar, yemin ederim ki söylediği sözleri tekrarlayamayacağım ama bu bir ayrıntı olmadığı için, sana genel fikri söyleyeceğim, tut ki, bu çocuk benim oğlumdu ve de özellikle belirtmek isterim ki onu çok severdim, demiş olsun... O zaman o kibar adam her şeyi anladı ve birden, tahmin edebileceğin gibi, daha az kibar oluverdi, Tristano yalnız o sözlerle yetinmedi çünkü o kibar adamın kimden emir aldığını bilmek istiyordu... kimin hizmetindeydi, okyanusların ötesindeki yabancıların mı yoksa bizimkilerin mi? Eğer bizdense, yoldan çıkmış biri mi, yoksa doğru yolu bulanlardan biri miydi? Ama bu ayrıntıların üstünde kafa yormayı sana bırakıyorum, yazar; üstelik, eğer sabrın yeterse, cumhuriyetimizin parlamento arşivlerinde binlerce sayfalık bir dosya da vardır... bunlar eşi benzeri bulunmayan, kendine özgü bir adı olan bir komisyonun belgeleridir, Avrupa'da başka hiçbir ülkede böyle bir şey yoktur, bu üstünlüğe sahip olmaktan gurur duymamız gerekir, bu komisyonun adı, parlamentonun kıyımlar komisyonudur, belgeleri bütün yurttaşlar inceleyebilirler, eğer vakit bulursan git bir göz at, bu yüzyılı bırakırken onları da seve seve sana bırakıyorum... En sonunda Medusa'nın başındaki yılanlar pörsüyüp sarktılar ve onlar da gidip gecenin içine daldılar, Taddeo yeniden direksiyona geçti, gökte parlak bir dolunay vardı, *luna luna luna el nino la mira mira el nino la esta mirando*, kilise meydanından geçerlerken Tristano çan kulesinin duvarında bir posta kutusu olduğunu gördü, Rosamunda'ya yazdığı kartı atmak için en uygun posta kutusunun bu olacağını düşündü, Miss Marylin-Rosamunda, mavi Pan-

cuervo, Evren. Adres buydu, dünyada hiçbir postacının bulamayacağı bir adres ama böyle bir şey yapmak Tristano'nun hoşuna gidiyordu, sanki üstünden bir yük kalkmış gibiydi. *In dreams begins responsibility*,¹ bir düştenden istediğini yaptım, Tristano'dan bir elveda.

Uzak tepelerin üstünde, belki de çobanların yaktığı ateşler görünüyordu. Akşam oluyor ve morumsu gökyüzü ovanın şeridini koyu maviye boyuyordu, birden aklına yıllardır unutulmuş bir sözcük geldi: çivit, kadınların çamaşır yıkarken kullandıkları ve suyu açık mavi yapan o bitkisel toz... şimdi yol dosdoğru dağa doğru uzanıyor, yamacında bir küme ışık, belki de bir köy, görünüyordu; Yannis, yok Tebe olamaz, dedi, her ne kadar Tebe bugün artık sadece bir köyse de, az önce geçtik ama sen fark etmedin, herhangi bir kasaba olmalı ama şimdi karşımıza bir sürü dönemeç çıkacak, Parnaso'ya doğru tırmanıyoruz, kitaplarda burası, hafif eğimli bir yamaç diye geçer, oysa koskoca masif bir tepedir, istersen Araçova'da mola verip bir şeyler yiyelim... O sırada Yannis, neden bilinmez, Kırım Savaşı'ndan söz etmeye başladı, Tristano da, ilkokuldayken çok sevdiği öğretmenini ve ders kitabını düşündü, o Parnaso tepesinde geceleyin, yüzleri olmayan ilham perileri, General Lamarmora ve askerleri ortaya çıkar ve özellikle "Kır Bir Atım Vardı" şarkısını söyleyen bir ses duyulurdu... Ama ay buzdan bir tekerleği andırıyordu ve dönemecin başında duran başıboş köpek sanki birini bekliyordu, uluyacak gibi boynunu uzatıp başını kaldırmıştı... bu manzara ona bir başka sesi düşündürdü, içinde yer etmiş, değişik perdelerden çıkan ama belki de hep aynı olan bir sestir bu, ninniye benzer bir ağıt söylerdi... Antheos, dedi, eğer o seslerin şiirini biliyorsan, lütfen Yunanca oku. Yannis, benim adım Antheos değil, Yannis, dedi. Tristano, fark etmez diye yanıtladı, sesin tıpkı yıllar önce Plaka'da tanıştığım bir arkadaşı-

¹ (İng.) Sorumluluklar düşlerde başlar. (Ç.N.)

minkine benziyor ama ben onu Marios diye çağırırdım, bazen düşlerimde konuşur, bazan yüreğimde ya da beynimde çalıp söyler... Delfi zeytinliklerinin bulunduğu yamacı tırmanmaya başladılar, Onfalos'un¹ önünde durdular... Tristano başını kaldırıp baktı. Gökyüzü alçalmış gibiydi, damla damla akan yoğun bir sis vardı, yuvarlak taşı okşadı ve Apollon Tapınağı'na doğru çıkmaya başladılar. Tanrıça Athena'nın hazinesinin sütunlu girişinde, yağmurdan kaçmak için oraya sığınmış bir adam oturuyordu, kucağında bir buzuki vardı ve onları görür görmez hemen çalmaya başladı. Tristano ona biraz para verdi, adam belki de çok eski ve sözlerini anlayamadığı bir şarkı tutturdu, *tram to teleftèo, drunga drunga...* bu, acıklı bir halk türküsüne benziyordu... Tristano, şarkının sözlerini anlayamadığını, lütfen daha yavaş ve açık söylemesini adamdan rica etti... *Essùrossa ki arghisame, ma osso ke na fteo, perpàta na prolàvuma, to tram to teleftèo...* sarhoş oldum, geç kaldık, yanlış yaptığımı biliyorum ama acele edip son tramvaya yetişelim, drunga drunga, akşam çanları çalıyor, drunga drunga... bu son tramvaydır... Yannis'e, lütfen onu beklemesini söyledi ve yağmurdan kayganlaşan taşlı yolda dengesini bulmaya çalışarak Apollon Tapınağı'na doğru tırmanmaya başladı. Elini kesik bir sütuna koyup bir hareket yaptı, böyle yapınca tanrıların sorularını yanıtlayacağını bir yerde okumuştur. Yağmurun altında oturup bir sigara yaktı... Doğal olarak, Pizia'nın² gölgesi bile yoktu ortada, bütün tanrılar yüzyıllar önce ölmüş olmalıydılar. Ne ahmaklık, diye söylendi, bunca yol yürüyüp buraya gelmek, oysa, dikkatini bir noktada yoğunlaştırmak yeterliydi, bir güzel baş ağrısına tutulurdun, Pizia da senin evine kadar gelirdi... Yağmur hızlanmıştı, kalktı, karanlıkta yavaş yavaş aşağı inmeye başladı. Uzakta, ta ufukta, karşı kıyının ışıkları görünüyordu: Galaxidi... bir dizi titrek sarımtırak

¹ Apollon tapınaklarındaki yuvarlak başlı sütun. (Ç.N.)

² Apollon'un kehanetlerini söyleyen kutsal kadın. (Ç.N.)

ışık, yalnız bir tanesi beyazdı, bir dizi sarımtırak ışığın arasında bir tek beyaz ışık, Tristano gözlerini ona dikti ve ışık kendisine doğru gelmeye başladı, inanılmaz bir hızla yaklaşıyordu, en sonunda bir göktaşı gibi ona çarptı, birden kendini soğuk ve bomboş bir alanda buldu, önünde bir Nazi subayı yere serilmiş yatıyordu, şaşkın şaşkın adamın silahına bakarken bir kız bir kapıyı açtı ve içeri girmesi için ona işaret etti... Tristano kendi kendine, yanıtını bulmak için buraya kadar geldiğim bilmece bu değildi, diye mırıldandı, bu geçmişî tüm açıklığıyla biliyorum... selvi ağacı, biliyorum, dedi, buraya kadar bu geçmişî bulmak için gelmedin... gerçek geçmişini benim sesimden duymak için geldin, çünkü sende bunu yapacak yürek yok, o yüzden işi bana bırakıyor, geleceğın hakkında kehanette bulunmamı, olanların hiçbir zaman değıştîrilemeyeceğini sana söylememi istiyorsun... öyleyse dinle... yıllar önce bir gün kendini dağlarda bir ormanda bulacaksın, soğuk ve mor renkte bir şafak sökecek ve sen elinde bir makineli tüfekte bir kayanın arkasına saklanmış, düşmanların o kırık dökük kulübeden çıkmalarını bekliyor olacaksın... soğuktan ve korkudan titreyerek sabırsızlanacaksın, çünkü senden beklenen çok çetin bir iş, bütün yoldaşlarının ve uğrunda savaştığın ideallerin geleceğı yalnız sana bağılı... en sonunda o düşmanlar dışarı çıkacaklar ve sen kesin bir yaylım ateşîyle hepsini öldüreceksin... şimdi ağaçların arasındaki o küçük meydancıkta bir ölüm sessizliğı var ve sen utkulu, ayağı kalkıyorsun, o birliğın yeni komutanı sensin, artık bir kahramansın, hepsini öldürdün, düşmanların canına kıydığı eski komutanın da öcünü aldın... ama o dakikada beklenmeyen bir şey oluyor, şakakların atıyor ve damarlarındaki kan donuyor... kulübeden bir kadın çıktı, henüz taramaya vakit bulamadığı saçları darmadağınık, gözleri şaşkınlık ve korkuyla fal taşı gibi açılmış... seni görüyor ve alanın ortasında asker ölüleri arasında duruyor, tıpkı bir heykel gibi, sonra sana bağılıyor: Hain! Casusluk yaptın,

alçak!... Sen kadına doğru gitmek ve onun sadece yaşlı bir komutan olduğunu, bir tek kişiyi feda ederek hepsini ortadan kaldırdığını söylemek istiyorsun... ama hiçbir şey söylemiyorsun, sanki tüm düşüncelerin havada donup kalmış gibi sesin çıkmıyor... olabilir mi böyle bir şey?.. Bu gece o kadın aşağı vadiye manevraya gitmiş olmalıydı... orada olması gerekti... şimdi silahını ona çevirdin, ona nişan aldın, bir tek kurşun, hem öcün alınacak hem de gerçeğin tek tanığı ortadan kalkacak ve sen kumsuz bir kahraman olacaksın... Ama ateş etmeyeceksin, Pizia bunu biliyor ve sen de biliyorsun... Ey bu kutsal yeri ziyarete gelen adam, o kadının gecelerini o kulübede geçirdiğini biliyor muydun? Onun için mi casusluk yaptın? Yoksa gerçekten Alman mangasını ortadan kaldırmak mı istiyordun? Yoksa ortak bir düşmana karşı savıştığınız ama senin inandığından başka bir geleceğe inanan komutan da senin düşmanın mıydı?.. Senin için üç olasılık var ama Pizia bunları bilemez çünkü o yalnız olacakları görebilir, onlara neden olan istekleri değil, çünkü tanrılar yalnız insanların dışında olup bitenleri görmek yeteneğine sahiptirler ama onların içinden geçenleri okuyamazlar.

...Oysa dünya devinimlerden, eylemlerden... somut ama geçici şeylerden yaratılmıştır, çünkü, yazar, dünya kendini doğrular ve gerçekleşir... ve bu ancak tam o belli noktada meydana gelir, sonra da yiter, yok olur gider. Geride kalabilmek için, olmayı sürdürecektir, ona tanıklık edecek sözcüklere gerek vardır. *Verba volant*¹ deyimini doğru değildir. *Verba manent*.² Bugün neyiz, geçmişte neydik, bunları anlatacak sözcükler kalır geride, kalıcı olacaklar, şimdi yazmakta olduğun sözcüklerdir, yazar, benim belli bir yerde ve belli bir zamanda yaptıklarım değil. Sözcükler kalıcıdır... benimkiler... özellikle senin-

¹ (Lat.) Sözcükler uçup giderler. (Ç.N.)

² (Lat.) Sözcükler kalıcıdır. (Ç.N.)

kiler... tanıklık eden sözcükler. Söz hem başlangıç hem de sondur, yazar. Ama tanığa kim tanıklık edecek? İşte can alıcı nokta budur, tanığa kimse tanıklık etmez... mutluluk, mutsuzluk, bu değil ileri sürdüğüm sorun, yazar, beni avutan tek şey, sizin sayılarla dolu iğrenç toplama-larınızda, bütün öbürlerinin arasında bir birim gibi görünmediğimdir, toplama işlemini yaparken beni say-madınız, pekâlâ, beni çift sayı gibi görmek istediniz, oysa ben tek sayıydım, hesabınızı şaşırttım size... Pazartesi ya da salı şiirlerine gelince... Pazar gününkini unuttum çünkü hoşuma gitmiyordu, bunu da size armağan ediyorum.

...Daha önce dediklerime karşın, sana kıyasla bir üstünlüğüm var, ben bir sesim, dostum, oysa sen yalnız yazısın, benimkisi sestir.. yazı sağırdır... şu anda duyduğun sesler, havadaki titreşimler senin sayfalarına geçince ölecekler, yazı onları durağanlaştırır ve öldürür, tıpkı bir kayanın içindeki taşlaşmış fosiller gibi... yazı fosilleşmiş sestir, cansızdır, boşlukta titreşen dalgalaradaki ruhu kaybolmuştur... çok yakında benim sesim yok olacak, yalnız senin yazıların kalacak... doğal olarak, sesimi tele alabilirsin ama o yine de, boyuna aynı sözcükleri söyleyen, değişmeyen, sonsuzlukta bir istenci olmayan ölü bir sestir, ses değil, sadece benzeri bir şeydir... gıcırdayan, hırılda-yan bu aptal ses tellerim yüzünden çok zorlukla konuşa-bilsem de, sana söylediğim bu sesler yaşıyorlar çünkü onlar benim soluğumdur, çıktığı sürece... ses soluktur, yazar, dinle bak, dışarıda ağlayıp duran ağustosböcek-le-rinin böldüğü ezici sessizliği duyuyor musun? Ya bu ağustos ovalarının ağır soluğunu... duyuyor musun?.. Se-nin ve benim gibi soluk alıyor, çevrede her şey soluk alıp vermekte, boşlukta dönen bu yer yuvarlağı, üstünde dö-nen bizler, içinde döndüğümüz boşluk, boşlukta dönen evren, evrenin içinde dönen evrenler.. ama bırak şimdi yeryüzünün dönmesini düşünmeyi, yazar, benim zavallı

kafacığımı düşün, öyle bir başım tuttu ki, artık tam işin sonuna gelmişken olacak şey mi bu, ama baş ağrıları kolay kolay ölmezler, bizden daha sağlamdırlar, bak bakalım, çekmecede hap gibi bir şey bulabilir misin... Tanrı bile, eğer varsa, soluk alır, kim bilir ciğerleri ne biçimdir, bana kalırsa, çene gibi açılıp kapanan azman gözenekli, her türlü ölçünün ötesinde bir soluğu olan ciğerlerdir ama yine de soluk alıp verirler.. bugün benim son günüm ya da sondan bir önceki, tam bilemiyorum ama inan söylediklerime, soluğum tükenmek üzere, hissediyorum ve de dolayısıyla sesim; sana bir yaşamı elimden geldiği kadar anlatmaya çalıştığım bu sesim de kesilecek, kusura bakma, daha iyisini yapamadım, ama anlarsın... önce de söyledim ya, yaşam anlatılmaz, yaşanır ve yaşarken elinden kaçır, kaybolur gider... onun için duydukların, diriltiip yeniden yaşama döndürülen bir zamandır ama eskiden yaşamış olan soluğun zamanı değildir, o yinelenemeyen bir soluktur, ancak anlatılabilir, bir gramofon gibi... Sonra bak, aslında sana yeni hiçbir şey söylemiş değilim, anlattığım eski bir öykü, Tarih bu öyküyü çeşitli bakış açılarından bin kez anlatmıştır, o zavallının da, biz insanlar gibi, fazla bir seçeneği yoktur, birinin bunu söylemiş olması gerekir.. o yüzden, genel iyilik uğruna her zaman birinin kendini feda etmesi gerekir.. tarihimizin başında bu iş Yehuda'nın payına düşmüştü ve bak sonradan ne tür küçümsenip horlandı, bulunduğu özveriyi şöyle bir düşünmek gerekir, iyi bir şey uğrunda da olsa, bir seçim yapmak kolay iş değildir, bu yüce bir seçimdir, seçimlerin seçimidir, onun da eski saygınlığına kavuşturulmaya hak kazanması gerekir, nasıl bugün torpili olan nice insan yeniden saygın oluveriyorsa... senin Arjantinli bir meslektaşın bu bilmeceyi az rastlanır biçimde çözmüş, bir yerde okumuştum, sonra bir daha okudum... muhteşem bir şey... ama bunu bir teoreme dönüştürüyor, belki de yaşamı az tanıyordu, yaşamın paradigma denen düzenini daha iyi biliyordu... Ama bu para-

digmaları biraz kazıdın mı çoğu zaman altından bok çıkar, onu çözmek de zordur, bokun çözümü yoktur... Bir kahramandan söz ederken karşına bok çıkıverir... o zaman ne yaparsın, bir heykel mi? Neden olmasın, yazılı sözcüklerin aslında bu işlevi de vardır, onlar da heykeller gibi geleceğin anısına adanmışlardır, anılmaya ve de unutulmaya, çünkü bir günün ilk unsuru ertesi gün tarafından yutulacaktır... sorun yalnız unutulmak olsaydı yine de iyiydi ama daha önce, gerçeğe yönelik olduğu söylenen bellek gelir, korkarım ki sözcükler aslında gerçeği yakaladıkları yanılgısına düşerler... bana kalırsa, sadece düzeni betimlerler, işte yine paradigmaya geldik... Ama en altta yaşam vardır, yaşam tıpkı bir taşı kaldırıncıya gördüğün bir karınca yuvası gibi kaynaşır, karıncalar dört bir yana kaçışırlar... biz buna karınca yuvası adını verir ve anladık sanırız ama karınca yuvası karıncalardan oluşur ve o arada hepsi kaçmıştır. Geriye ne kalır? Bir delik. Kaz bakalım kazabildiğin kadar.

Kim bilir öykümü anlattığın için senden nasıl nefret edecekler... hele yaşamak zorunda olduğun ülkede... ve girmek üzere olduğun yüzyılda. Biliyor musun, sıradan hainlerin, sırf hıyanet etmiş olmak için hıyanet edenlerin sonsuz nefret besledikleri biri varsa, o da inanç uğruna hıyanet eden Yehuda'dır ama boş ver, senin bir üstünlüğün var, sen Tristano'nun sesini dinledin, bizzat kendi sesini, onu bir daha kimse duyamayacak çünkü ölmüş olacak. Tristano artık gerçekten çok yoruldu, soluğu tükendi, duyuyor musun, uyumak istiyor ama bir iğnenin sağladığı kısacık uyku değil istediği, uzun, çektiği yorgunlukları giderecek upuzun bir uyku... Gözkapakları düşüyor, panjurlarinkinden daha koyu bir gölge içine yayılıyor... Bana hiç ne gün olduğunu söylemiyorsun ya da belki ben unutuyorum ama hâlâ ağustos ayındayız galiba, şiddetli sıcaklar bitmek üzere, havada eylüle benzer bir şey hissediyorum, tam bilemiyorum ne olduğunu

ama ben daha önce geldim işte, ona kazık attım... Tristano gözkapaklarının ardında ne görüyor, biliyor musun? Yıllar, çok uzun yıllar önceki bir ağustos gecesini görüyor, dedesinin kucağında oturan küçük bir çocuk şimdi, bu çiftliğin harman alanındalar, dedesi gökyüzünü iyi biliyor ve o akşam ona anlatmaya söz vermiş, dede sert bir adam, Borbonlarla çarpışmak için Sicilya'ya kadar gitmiş, kâfuru kokan bir dolapta sakladığı kırmızı bir gömleği de var, herkes ona "siz" diyor, yalnız çocuk "sen" diyebiliyor, dedesi onunla konuşurken çoğu zaman gülüyor, işte şimdi onun elini tutmuş yıldızlı göğе doğru kaldırıyor, nişan alır gibi tek gözünü kapatmasını söylüyor, azıcık dağa doğru, azıcık denize doğru, diyor, görüyor musun, şu Ülker yıldızı, arkamız kuzey, deden oraya dağ diyor, anladın mı Ninototo? Tristano'nun örtülü gözkapaklarının arkasında dedenin şimdi acayip bir sesi var, dede ve konuştuğu çocuk aynı insanmış gibi, ne garip. Ama belki de asıl garip olan gökyüzü, bu kadar çok yıldız hep var mıydı? .. Dünyada her şey öylesine eski ki yaşlanayla yaşlanayla gençleşiyorlar, sanki ihtiyar olmaktan bıkmış gibi. Dede, batıdan, yok hayır, güneyden başlayalım, diyor; dede çobanlarla konuşurken oraya deniz diyor. Güneyden başlayalım çünkü orada Pegasus¹ var, şimdi sana göstereceğim, parmağımın doğrultusunda ileriye bak, geceleri seni uyutmak için ninenin sana kır at şarkısını söylediğini işittim, bir kır atım vardı, gökte ayın adımlarını sayardı... işte o yıldız, ona öyle derler çünkü bir öyküsü vardır. Merkür'ün bir arkadaşına armağan ettiği bir attır o, ama Yunanlılar Merkür'e Hermes derlerdi, yıldızları ilk keşfedenler Yunanlılardı, önce onlar geldiler ama yıldızlar hepsinden önce vardı, bu yön doğudur, her şey Doğu'dan gelmiştir, Doğu'dan, ne varsa oradan gelir, insanların soyut şeyleri anladıkları eski ve görkemli Doğu'dan; biz aşağıdayız, Ninototo, kendimizi çok akıllı saya-

¹ Yunan mitolojisindeki kanatlı at. (Ç.N.)

rız ama hiçbir şey keşfetmiş değiliz, şimdi lafı başka yöne çektim, yeni baştan başlayalım, Kanatlı At'ın yanında Kuğu¹ var, bu da Kuğu'nun en parlak yıldızı, adı Albireo, dürbünle bakınca rengini görebiliyorum, turuncu, yanı başında Arapların Deneb dedikleri yıldız var, yani kuyruk demek oluyor... ama yok, yanıldım, en parlak olan Deneb'dir, bir de arkadaşı vardır ama garip bir arkadaş, ancak beş yılda bir ortaya çıkar, o takımyıldızda bir delikanlıya dönüşmüştür, adı Fetonte'dir,² bizim Amilcare gibi bir arabacıdır, şu farkla ki o güneşin arabasını sürer ama dikkatsiz olduğu için bir hendeğe yuvarlanır ve tanrılar da arabasını şu gördüğün yıldıza çevirirler. Şimdi biraz öteye gidelim, sen hep parmağımın gösterdiği yere bak, şurada Oğlak ve Kova burçları var, bunların fazla ışığı yoktur, mezarlık mumlarını andırırlar, ben göremiyorum, dürbünle bakmam gerek ama senin gözlerin kuvvetlidir... hepsini nasıl mı aklımda tutuyorum? Çünkü gökyüzü her yaz aynıdır, Ninototo, hep aynıdır ve ben bütün yaşamım boyunca her yaz ona baktım...

Bugün herkes birbirine “sen” diyor, herhalde dikkat etmişsindir bu yüzeysel ve yapmacık içtenliğe. Benim hiç hoşuma gitmiyor, saygısızlık sayıyorum... Saygılı insanların birbirlerine “siz” demeleri gerektiği kanısındayım, bu hem uygarlığın hem de karşısındakine değer vermenin bir belirtisidir. Ayrıca, insanların birbirlerini anlayabilmeleri için araya konması gereken mesafeye de işaret eder, her ne kadar iyi tanışsak, içli dışlı olsak, birbirimizin sırlarını bilsek de yine göstermez, bilmezden geliriz ve bunu sırf karşımızdakini rahat ettirmek için yaparız; örneğin, birisi sana hiç kimseye söylemeyeceği bir şey itiraf etmiştir ama sen biraz dalgın olduğun için -aslında değildin tabii- pek dikkat etmemiş ve o söylenenler aklından çıkmış gibi yaparsın... ama hepsini yüre-

¹ Kuzey yarımkürede Samanyolu boyunca görünen bir takımyıldız (Cygnus). (Ç.N.)

² Yunan mitolojisinde güneşin oğlu. (Ç.N.)

ğinin en gizli köşesinde saklarsın... Artık birbirimize veda etmek zamanı geldi ve ayrılırken sana “siz” demek istiyorum. Bunun önemsiz bir ayrıntı olmadığını anlayacağından hiç kuşku yok... benim hakkımda yazacakların için de... Tamam mı?

Şu sinek hâlâ burada sanıyorum, at dışarıya, ağzımı kapatınca üstüne konmasını istemiyorum. Bu öyküyü yazdığın zaman, eğer kitap basılırsa, ona senin adını koydur, benimkini istemem, anlatan değil, anlatılan olmak istiyorum... Bir kez, Tristano’nun korkuyu tanıdığını yazmıştın, ben de onaylamıştım. Ama asıl korku başka şeydir, ötekisi korku bile sayılmazdı çünkü rastlantısal olma ayrıcalığı vardı, sonu kötü olabilirdi ama paçasını kurtarabilirdi de... Asıl korku, saatinin geldiğini ve kaçınılmaz olduğunu anladığın zamandır... bu garip, alışılmamış bir korkudur, yaşamda tek bir kez hissedilir, baş dönmesini andırır, boşluğa açılan bir pencereden sarkmak gibidir, orada düşünceler gerçekten yok olur, boğulup giderler. Budur gerçek korku... Az sonra, artık soluğumu duymadığın zaman, şu pencereyi ardına kadar aç, bırak yaşayan dünyanın bütün ışığı ve gürültüsü içeri dolsun, onların hepsi senin, yalnız sessizlik benimdir. Ve hemen çık git buradan, kapıyı kapat ve cesedi burada bırak, o ben değilim, çabucak ortadan kaldırması için Frau’ya talimat bıraktım... Ölümde, nekrofiliye benzer dinsel bir şey var, sanki ceset canlıdan daha çok sevilir gibi... Güzel bir ölüm... ne saçmalık, ölüm hiçbir zaman güzel değildir, ölüm hep çirkindir, ölüm yaşamın yadsınmasıdır... ölüm bir sırdır derler ama olağan gibi görünmesine karşın, varlığı daha büyük bir sırdır, öyle gizemlidir ki... Örneğin, ikimizin şu anda bu odada bulunması çok gizemli, en azından, oldukça şaşırtıcı değil mi?.. Size teşekkür ederim... size bir de armağan vermek istiyorum, konso-lun üstündeki fotoğrafı görüyor musunuz, hayır, komodinin değil, aynalı dolabın üstünde, altında saatin sarkacı-

nın gidip gelmekte olduğu cam fanusun yanında... sar-
kaçlar biz durduktan sonra da işlemeyi sürdürürler, onla-
rı biz icat ettik ama başka bir efendinin emirlerine uyar-
lar... o abanoz çerçeve içindeki, deniz kenarında yürüyen
bir adamı arkadan gösteren fotoğrafı diyorum... arka
plandaki evleri görüyor musunuz?.. O köyde annem otu-
rurdu, babam onunla evlenmeye gidiyordu, kumlarda
yürüse bile, onun için öyle şık giyinmiş, törenden sonra
annemi buraya, benim doğduğum bu eve getirecek, çok
geçmeden Frau da öldükten sonra satılacak olan bu eve...
Güzel bir fotoğraftır, size armağanım olsun, kitabın ka-
pağına koyarsınız, Tristano değildir ama biraz o sayılır,
babası olduğuna göre... Veda eder gibi arkasını dönmüş,
bu son günlerde size de hep öyle yaptım ve şimdi son kez
bir daha yapıyorum... saate bakın, kaç gösteriyor? Size
aptalca gelecek ama saatin kaç olduğunu bilmek istiyoy-
rum, bilmek istediğim en son şey... Neyse, yarın başka
bir gündür, derler ya.

Bu kitap uzun zaman benimle dolaştı. Evimin dışında da defterlere ve aklıma not edildikten başka, sevgili dostlarımla sırf bunun için bana bıraktıkları evlerinde de yazıldı. Hepsine teşekkür ederim. Adlarını sıralamak gereksiz. Onlar bilirler.

Bir kitap haline gelmeden önce, bu öyküyü oluşturana elle yazılmış defterleri büyük bir titizlik ve kavrama gücüyle makineyle baştan yazan Valentina Parlato'ya çok teşekkür ederim.

A.T.